

שְׁלוֹזִי מִצְוֵה – מִיִּדּוֹת שׁ

תוכן העניינים

- א. תוכן עניינים 1
ב. הקדשה 3
ג. דבר השלוחה 4

מאמרי אנשי הצוות

- ד. הרב גרשון שחור שליט"א - ראש השלוחה / אני עצבני וזהו!!! 6
ה. הרב דניאל אלול / אחי, פגעת בי! 11
ו. הרב אמיר שרון / "אחי, אתה אף פעם לא זמין!" 17
ז. הרב ניר כפרי / הרב, אני דתי זורם 21
ח. הרב אליהו מלכה / מעלת הנתונה 25
ט. ר' ישראל בן ססי - עוזר ראש הישיבה / מי יגיד שלום ראשון? 28

מאמרי אברכים

- י. ר' יצחק אנג'ל / אחי, תפתח! 32
יא. ר' עידן מוגרבי / יצאת צדיק!!! 36
יב. ר' יוסף טולידאנו / שתוק! 41
יג. ר' רון מלכה / הסבלנות משתלמת 45
יד. אור מתנה / שלום-בית או שלום לבית 48

מאמרי שיעור ה' ומעלה

- טו. דויד אהרן ציוני / אין מעצורים לכעס 52
טז. שי שרון / אם אני אינני אני אז מי אני בכלל? 55

מאמרי שיעור ד'

- יז. אדיר סיאני / אתה? - סתם בזיון של בן אדם! 58
יח. אוריאל פינחסי / אתה, אל תראה אותי ככה 61
יט. אלעזר נמיר / אוי, אני עייף 66
כ. דביר אקדע / תפסיק לבזבז, ימבזבז 70
כא. יוסף חי חדד / תתבודד ותתבונן 73
כב. יחיאל סלאמה / נראה טוב אחי!!! 78
כג. מאור כהן גדול / חבר טוב אתה חסר! 81
כד. ניצן קרווה / לא לפתוח עיניים 83
כה. צחי דהן / ימותו הקנאים 85
כו. רואי חיים / אין לי כסף ואין לי דוד עשיר 89

שְׁלוֹזִי מִצְוֹת – מִיִּדּוֹת שׁ

93..... כז. **רותם מימון** / והוי דן את כל האדם לכף זכות.....

97..... כח. **שייקה כהן** / "אל תעש תפילתך קבע".....

מאמרי שיעור ג'

100..... כט. **אבי הורביץ** / תן חינוך, הכל לטובה.....

מאמרי שיעור א'

103..... ל. **אוהד אברהם כמיסה** / עזות - להיות או לא להיות??.....

107..... לא. **אופיר אמיתי** / דרך האמצע - שביל הזהב.....

110..... לב. **אסיף סבג** / למי למי יש יותר כבוד?.....

113..... לג. **נריה נמיר** / מה, אתה פרא אדם?!.....

נספחים

116..... לד. **הקדשות** /

”זֶרֶה ה' זְשׁוּבֹת אָדָם”

לע"נ

אם הבנים שמחה

אסתר שחור

בת ר' יוס טוב ליפמן שפיצר

נולדה ז' במרחשון תרצ"א

נפטרה בשם טוב

טו' באייר תשע"א

תנצב"ה

דבר השלוחה

בחורים יקרים, לפני שמונה שנים התחלנו במהלך המחודש של "השלוחה", ב"ה מאז ועד היום ישנו שינוי גדול בעולם הישיבות, וישנן לא מעט מסגרות המיועדות לענות על הצורך החינוכי עליו עונה השלוחה. מצד אחד זה מאד משמח שיותר ויותר בחורים מוצאים את עצמם בתוך מסגרות של תורה, אולם מצד שני אנו מפסיקים להיות בודדים במערכה, וכשיש תחרות צריך לעבוד. השבוע ישבנו אנשי הצוות וחשבנו יחד כיצד ניתן לשפר וליעל את העבודה החינוכית, מתוך תפיסה, שאחרי שמונה שנים של עבודה חייבים לחשוב כיצד ניתן לחדש ולהשתפר.

אנו סמוכים ובטוחים שכמו שעד היום זכינו לסייעתא דשמיא מלוא החופן, כך יהיה בהמשך, והשלוחה תמשיך לפרוח ולחנך את בחורי ישראל לתורה לחופה ולמצוות.

לצערי השנה חוויתי לא מעט התמודדויות הן במישור הרפואי והן בפטירתה של אימי אסתר ע"ה הכ"מ, אולם חשוב לציין את תלמידי ובוגרי השלוחה והצוות שעמד לצידי כל העת הן בסיוע והן בנחמה, ומכאן ברצוני להודות לכם על כך, ולהתנחם בכך שאימא ע"ה הייתה כל כך שמחה לראות אתכם עולים ומתעלים בקדושה, ואין נחמה גדולה מזו.

בוגרים יקרים, אנו תמיד שמחים לראות כיצד אתם נענים למפגשים אותם אנו עורכים בשלוחה, נשתדל מצד אחד להתמיד בהם ומצד שני לא להכביד, נשמח תמיד להערות ולקשר, אתם תמיד מוזמנים, אינכם צריכים להודיע שאתם באים, פשוט תגיעו, תתקשרו...

שיעור ה' היקר שסיים זה עתה את המסלול, אנו מאמינים בכם ויודעים שבע"ה תבנו כולכם בתים נאמנים לעם ישראל ולתורתו.

----- ❧ ❧ -----
שְׁלוֹזִי מִצְוֵה – מִיִּדּוֹת ❧

שיעור ד' היקר, ב"ה חזרתם מהצבא מלאים בכוח ללמוד ולהשקיע, התוצאות מדהימות, תנוחו טוב בבין הזמנים ובע"ה תגיעו רעננים לשנה ה', שנה המסוגלת להשפיע באופן ממשי על כל העתיד שלכם.

שיעור ג' היקר, אנו כבר מרגישים את הגעגוע שלכם לשלוחה, אין טוב ממנו על מנת להתחיל את זמן אלול בכל הכוח ולהטמיע בעצמכם את כל הטוב שאתם מאחלים לעצמכם.

שיעור ב' היקר שנמצא עכשיו במהלך הטירונות, קשה, אבל טוב. עוד שנה ואתם חוזרים, תאמינו לנו זה עובר יותר מהר ממה שאתם חושבים.

שיעור א' היקר, ב"ה אתם גדלים בכל המובנים, זה משמח מאד, בע"ה יש לנו עוד דרך ארוכה לצעוד יחד, נעבור אותה בגדול!

ואחרונים חביבים שיעור א' שיתחיל בשנה הבאה, מצפים לכם ומאמינים שתהוו עוד חוליה חזקה בשרשרת המפוארת של תלמיד השלוחה.

בברכת קיץ נעים ובריא

תאגרו הרבה כוחות

צוות השלוחה

אני עצבני וזהו!!!

הרב גרשון שחור שליט"א - ראש השלוחה

הכי מעצבן זה להתעצבן!

ישנם דברים רבים הגורמים לנו להתאכזב מעצמנו, לדעתי אחד המרכזיים שבהם הוא הכעס. בכל פעם בו אנו כועסים "ויוצאים מהכלים", אנו לא ממש יכולים להעריך אל נכון את מצבנו, אך כשוד הסערה אנו מרגישים רע מאד עם עצמנו, ומבטיחים לעצמנו יותר לא לכעוס, כמובן עד האירוע המכעיס הבא, בו שוב אנו לא עומדים באתגר, "מתעצבנים" מתאכזבים מעצמנו, וחוזר חלילה.

השאלה היא, כיצד יוצאים ממעגל הקסמים הנוראי הזה?

ראשית, חשוב לדעת שבענייני מידות אין תשובה של "זבנג וגמרנו", הכל פועל לאט ובתהליכים, אולם חייבים להיכנס לתהליך של גמילה, וככל שנתמיד בעבודה העצמית נתקדם לקראת היעד.

בשורות הבאות נציע כמה כיוונים על מנת שבעזרת ה' בשילוב של כמה מהם נצליח להתקדם לקראת השלמות והרוגע.

ואהבת לרעך כמוך / היודע את מקומו

אחד הציוויים המפורסמים בתורה, עליו אמר ר' עקיבא שהוא כלל גדול בתורה, הינו "ואהבת לרעך כמוך". הדגש המרכזי בציווי הזה מושם על שתי המילים הראשונות "ואהבת לרעך" אולם התורה לא הסתפקה בשתי המילים הללו, והוסיפה מילה נוספת "כמוך". משמעות הדברים, שאין לאדם כל יכולת לאהוב את הזולת, אם הוא לא אוהב את עצמו. על האדם

להשקיע מאמצים רבים בהכרת תכונות האופי שלו, החזקות והחלשות, ומתוך כך יגיע לשלמות ולרוגע. אדם שלא מצא את מקומו נמצא במצב נפשי לא שלם, והיכולת שלו להתמודד עם מצבים משתנים ברוגע וללא כעס, קטן הרבה יותר.

מעלת "היודע את מקומו" אינה שייכת דווקא למעמד חברתי גבוה או נמוך. אדם במעמד פשוט המוצא שמחה עם עצמו ואורח חייו, יהיה רגוע הרבה יותר מפוליטיקאי בכיר המתוסכל מכך שחברו לסיעה קיבל בפריימריס מאה קולות יותר ממנו.

אם כן, ראשית המלחמה בכעס יסודה בשלווה נפשית בבחינת "איזהו עשיר השמח בחלקו".

החלטה להיכנס לתהליך

אין הבדל אם האדם נוסע על חמור במדבר או בחללית לירח, האדם נשאר אדם, וכל מה שהפריע לאדם בעולם העתיק ממשיך להפריע גם היום. הטכנולוגיה לא רק שלא הטיבה עם נפש האדם, כנראה היא רק הזיקה לו. בעולם העתיק לא השקיעו כל כך הרבה משאבים בפסיכולוגים מאמנים עוסיים ויועצים, וזאת משום שאם אדם עובד קשה למחייתו ואין לו הרבה זמן לחשוב על עצמו הבעיות הנפשיות קטנות. אולם, ככל שלאדם יש זמן פנוי רב יותר, הוא מתחיל לחשוב על מילוי הזמן, זה יוצר אצלו שאיפות לא ריאליות, שלבסוף מובילות לתסכול. התחרות הבלתי אפשרית בין כולם לכולם, בו בזמן שמעל כולם מרחפת איזו שאיפה לחלום טלוויזיוני, של בית גדול, הרבה כסף, מעט מאוד עבודה, וכל היום עסוקים בלאהוב את המשפחה, יוצרת הרבה מאוד אנשים מתוסכלים שלא זכו לממש את החלום. ובעולם חומרי כשלנו, אם יש צורך יהיה תמיד מי שייתן תשובה.

כך עלו להם לא מעט תיאוריות טיפוליות בדיכאון, החל מתרופות, המשך
בנעיצת סיכות בכל הגוף וכלה במקדשי עבודה זרה בהודו. אבל עם כל
הציניות, אסור לזלזל ביכולת של האדם למצוא פתרונות אמתיים לבעיות.
אחד הפתרונות היותר מוצלחים של הדור שלנו הוא תאוריית האימון
(קאוצ'ינג בלע"ז). בשיטה זו כמה מרכיבים, אולם החשוב שבהם הוא
שהאדם מודע לכך שהוא צריך לעזור לעצמו, ממש כמו שאמרו ספרי
המוסר, על האדם לעצור ולחשוב על דרכו, על מנת להשתפר כל הזמן.

אם במידת הכעס עסקינן, על האדם להחליט שהוא נמצא בתהליך רציני
של התמודדות ועליו לחשוב כל הזמן מה יעזור לו להתגבר. החידוש בגישה
הזו על פני המצב שקדם לו, שאין כאן רק החלטה להתגבר על הכעס וזהו,
יש כאן החלטה לצאת למערכה מסודרת עם תכניות וחיזוקים, רק כך נוכל
לגרום לעצמנו לעשות שינויים מהותיים.

כדי להצליח ניתן לשבת לבד ולחשוב על תכנית פעולה, אולם מוצלח יותר
לשבת עם אדם נוסף שאתה מעריך (מאמן) שיצליח לגרום לך להוציא
מעצמך את כל הרעיונות שיקדמו אותך לקראת המטרה.

**בכדי להצליח לשרש מידה עלינו לא רק להחליט להתמודד, אלא עלינו
לגבות את החלטה בצעדים מעשיים, שהטוב ביותר הוא שיתוף גורם
חיצוני שיהיה לך מצד אחד לעזר ומצד שני למפקח.**

שורש הכעס

השבת כיוונתי את המזגן בחדר וכשהוא התחיל לעבוד בשעה המתוכננת
התברר שלחצתי על כפתור אחד יותר מידי, והמזגן עבד על אוורור ולא על
מיזוג. כך שבת שלמה של חמסין אתה רואה כיצד השעון שבת מפעיל את

המזגן, והוא מוציא מתוכו אוויר חם במקום "מעין עולם הבא". כמה מתסכל ומעצבן. אז עולים המשפטים הבאים: "איך לא חשבתי על זה ביום שישי?", "מה אני טירון שמכוון מזגן בפעם הראשונה בחיים?", "רק אידיוט כמוני מסוגל ליפול על שטות כזו!" ועוד. למרות כל העצבים, לא הרמתי את הקול לא יצאתי מכלי, רק הוספתי עוד כמה משפטים לחיזוק "הביטחון העצמי" שלי.

לעומת זאת, אם אותו אירוע היה מתרחש בשינוי קל, את כיוון המזגן ביום שישי לא הייתי עושה בעצמי אלא הייתי מטיל על מישהו אחר, שזו אחריותו כחלק מעבודתו, הכעס היה גדול לאין שיעור. לכאורה מה ההבדל? הטמפרטורה בחדר לא תשתנה אם המכוון הוא אני או אדם אחר, אלא שעיקר הכעס הוא לא על התוצאה, אלא על העובדה שמישהו אחר לא עשה בדיוק מה שרציתי שיעשה. יותר קל להתמודד עם טיול שמתבטל בעקבות מזג אוויר חורפי מאשר ביטול בעקבות מאבק בין חברת האוטובוסים לבית הספר. למרות שבשני המקרים התוצאה זהה, הטיול בוטל, אולם אם נכנס לתמונה גורם אנושי בעל דעה כאן מתחיל הכעס.

לאדם אין בעיה מיוחדת להתמודד עם תכניות שלא יוצאות לבסוף אל הפועל, כל חיינו מלאים בכך, כל זאת בתנאי שלא נכנס לתמונה גורם אנושי בעל בחירה, ובכך כל התמונה משתנה.

עכשיו נחשוב בהיגיון, זה שהטיול בוטל או שהחדר לא ממוזג, זה מפריע לך אבל אתה מסוגל להתמודד, אז מה שמוציא אותך מהכלים זה שפלוגי לא עשה את מה שרצית? משמע מניתוח זה שעיקר הכעס אינו על בעיה אמיתית, אלא רק על עבודה עצמית שעל האדם להשקיע, ולהפנים לתוכו את המסר "**כשאני כועס, אני מעניש את עצמי על טעויות של אחרים**". הרי החבר לא נפגע מהכעס שלך כמו שאתה נפגע, הכעס פוגע בך ורק בך

----- ----- ❧ ----- שְׁלוֹזִי מִצְוֶה – מִיִּדּוֹת ❧ -----

בכמה מישורים, ראשית אתה מתוסכל מכך שלא הצלחת להשתלט על עצמך, שנית יצרת סכסוך מיותר עם אדם שלא בטוח שאתה רוצה להיות איתו "בכאסח", מעבר לכך לפעמים בשעת הכעס אתה נראה כל כך מגוחך, שאחרי מעשה אם היית יכול היית קובר את עצמך באדמה. גם מבחינה בריאותית מוכח שכל כעס מפריש לגוף חומרים הפוגעים במערכות חיוניות לגוף, וכל הרשימה הארוכה הזו של פגיעה עצמית משתלמת בגלל שמישהו אחר לא עשה בדיוק כמו שרצית שיעשה! מוזר ומגוחך, אבל כאלה אנחנו, פשוט לא חושבים.

יהי רצון שנזכה בעזרת ה' לשמור על שלוה ולא נגיע לא לידי ניסיון ולא לידי ביזיון!

אחי, פגעת בי! הרב דניאל אלול

אח יקר, דע לך שלא היה לי פשוט לכתוב לך את המכתב הזה, אך דוקא בגלל שאני אוהב אותך עשיתי מאמץ והחלטתי לשבת ולשפוך את קולמוס לבי אל הקלף הוירטואלי.

ידעתי אחי ידעתי כי ישנו איסור תורה מפורש לא לשמור טינה בלב, שהרי נאמר [ויקרא יט, יז] "לֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְּךָ הֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא". איסור זה בא לעודד אותנו לרצות ולהתפייס זה עם זה ולא לשמור את הכעסים בקרבנו.

כמובן שלא מתוך שנאה אני כותב את המכתב אלא מתוך אהבה גלויה וכאב כבוש. לא קל להוציא את הדברים אך קשה שבעתיים להתמודד איתם כשהם מפעפעים בבטן.

אז אם עדיין לא אמרתי לך, אומר זאת כעת: "אחי, פגעת בי".

כן, קודם כל אתה אחי, ואני אוהב אותך, וזה הכי חשוב.

אך אי אפשר להתעלם מכך שפגעת בי, ומחובתי להודיע לך זאת. אני לא מפרסם זאת ברבים כדי לא לפגוע בך וכדי לא להעליב אותך, שהרי הזהירה אותנו התורה "וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" - אסור להוכיח את החבר בצורה שתעליב אותו או תפגע בכבודו. אין זה רצונו יתברך.

גם אחרי שפגעת בי - אחי אתה, ולכן אני פונה אליך כחבר וכאח.

אני בטוח שלא התכוונת לפגוע בי, אולי התכוונת לצחוק איתי או שניסית להצחיק את החברים, או שפשוט לא שמת לב, אך כנראה גם לא שמת לב שאני נפגעת. יתכן שהייתי לפני כן במצב רוח לא משהו ובגלל זה נפגעת, אך עדיין נפגעת.

דע לך שאדם פגוע מסוגל להסתובב בעולם במשך זמן ארוך ולשאת בקרבו את הרגשת העלבון והפגיעה. זה לא מוסיף לו כלום מלבד צרות ומחלות. כל ההסתכלות שלו על העולם עלולה להשתנות, וכל מי שיהיה בסביבתו יצא מופסד באותה העת.

השתדלתי לא להראות לך את פגיעתי כדי לא לצער אותך, אך כנראה שזה גרם לך לא להכיר בחטא ולא לנסות לרצות אותי על פגיעתי, וכעת אני מרגיש שטעיתי. אם היה זה דבר קטן ושטותי הרי מן ההכרח היה לוותר עליו ולשכוח אותו מיד, ולכן נתנו לנו את הזכות ללמד זכות, אך אם מדובר ברגשות עמוקים שלא ניתן למחוק אותם אלא מקסימום רק לדחוק אותם הצידה ולנסות להדחיק אותם בתוכי, הרי שאסור לשמור אותם בבטן, אך מה אעשה ועד כה לא מצאתי את הדרך להוציאם החוצה. אז מסתבר שזה יותר גדול וחזק ממני, ואני לא מסוגל למחוק את הדברים מזכרוני. אני לא מסוגל להעביר על מידותיי עד כדי כך, וחבל. אם הייתי זוכה להעביר על מידותי הייתי זוכה שימחלו לי על כל פשעי. אתה שומע? לא על חטאי בשוגג, אף לא על עוונותי במזיד, היו מוחלים לי על כל הפשעים, אפילו אותם מעשים שנעשו כדי למרוד בה' חלילה. כן, גם הם נמחלים למי שמעביר על מידותיו. איזה טוב ה'!

תחילה חשבתי שתבחין מעצמך בפגיעתי, אך עם הזמן למדתי שכנראה אין לך מושג שנפגעת ואין שום הגיון שתבקש מחילה על מעשה שבכלל לא ידוע לך.

לכן טוב לגלות זאת, ויפה שעה אחת קודם. אולי לא ממש ואולי לא תמיד! לא תמיד שייך להעיר ישר אחרי האירוע, עדיין הכל חם וטרי ובמקום להשיג מחילה עלולים להתפרץ ולהשיג תוצאות הפוכות. יש פעמים שבקשת מחילה "על המקום" דווקא משפיעה לטובה ומביאה לסליחה מלאה. בעיקר, כי הנפגע מעריך שהצד השני מכיר בטעותו ומבין שזה לא היה מכוון או שבכל מקרה הבקשה היא אמיתית ופנימית. בכל מקרה שווה לשקול את הדברים.

אז הנה, כעת מצאתי את העוז ואת הכח לשבת ולכתוב לך על הענין כדי שנזכה לנקות את השולחן בינינו ונזכה לשוב ולהיות ידידים נאמנים כפי שהיינו בעבר, ואתה יודע מה? אולי דוקא מתוך המשבר הזה ומתוך התיקון שלנו נצא הרבה יותר מחוזקים והקשר בינינו יתהדק אפילו יותר ממה שהיה קודם לכן.

אומרים בדרך משל ששני חברים מחוברים זה לזה ע"י חבל מתוח ביניהם, כשכל אחד מחזיק באחד מראשי החבל. חיי חברות דורשים לדעת לפעול נכון עם החבל וביחד ניתן לעשות עמו דברים נפלאים. מה שאסור בודאי זה למתוח את החבל יותר מדי, כי אז הוא עלול להקרע והחיבור ביניהם יתנתק. אך אל דאגה, אם זה יקרה ותשובו לרצות זה את זה, הרי שכדי לחבר את שני חלקי החבל חייבים לעשות קשר והקשר חייב אורך חבל מסוים כדי שיתקיים, ונמצא איפוא שאחרי בניית הקשר מחדש המרחק בין שני החברים התקצר וכעת קרובים הם זה לזה יותר מבעבר.

אז כעת אחרי שגיליתי את ליבי הייתי מאוד רוצה שתפנה אלי ותבקש סליחה, לא כדי להוכיח שאני צדקתי, כי אני כבר לא זוכר באמת על מה היה הריב המקורי, אך אני מבטיח שאני לא אקשה עליך, שהרי אמרו

רבותינו שכאשר אדם בא לבקש מחילה אסור למוחל להיות אכזרי ולדחות את חברו המבקש את קרבתו.

אני כבר מרגיש יותר טוב, וכבר מרגיש את עצמי מוכן יותר למחול בלב שלם.

אופס, רק כעת עלה במחשבתי שאם אני הרגשתי שאתה פגעת בי, אז כנראה, ולא מן הנמנע שמדובר בהסתברות לא קטנה, שגם אני פגעתי בך באיזשהו מקום. ואולי גם אתה מתהלך ימים ולילות בהרגשת פגיעה ולא סיפרת לי מאותן סיבות שמניתי לעיל. וי, איזו פדיחה!

אם כך, הריני מבקש ממך מחילה סליחה וכפרה, אני לא מדבר מן השפה ולחוץ. אני לחוץ לבקש ממך סליחה אמיתית ופנימית, כזאת שנובעת מתוך הלב באמת ולא יוצאת רק כמס שפתיים.

בקיצור, אחרי שאני סלחתי לך ואתה כנראה תסלח לי, אני מקווה שנחזור להיות ידידים טובים כמקדם. וראה זה פלא, כבר כעת הוקל מעלי. נדמה כאילו משקל של 100 טון נגול מעל ליבי ושוב אני יכול לנשום לרווחה ולהעלות חיוך על דל שפתי.

תודה לך ה' על שנתת לי הדרכה טובה בתורתך הקדושה ובספרי המוסר של בניך הצדיקים כיצד לא לשמור טינה בלב, תודה רבה לך ה' על העוז שנסכת בי לדעת ולהכיר מצפוני נפשי, ותודה רבה על הסיוע להוציא את הדברים החוצה כדי להביא תיקון לעולם שאתה יצרת.

אתה בורא עולם לקחת את יציר כפיך - את אדם הראשון - והולכת אותו בכל גן עדנך ואמרת לו "ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן וכל מה

שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך". מי כמוך יודע מה כוחו של יצר הרע הנתון בין מפתחי לבנו, ועד כמה קשה להתגבר עליו אם לא ע"י תחבולות ומאמצים מרובים. אז נכון שלא שמענו בקולך וקלקלנו את עולמך בדברים שבין אדם למקום ובדברים שבין אדם לחברו. אך בחסדיך המרובים פתחת לנו דלת והושטת לנו יד כדי שנשוב אליך בתשובה. אתה נטעת בנו את הכח לרצות לתקן את אשר עיוותנו, ואנו כל כך זקוקים וכל כך רוצים לשוב אליך בתשובה שלימה.

אז יהי רצון מלפניך יוצרי ובוראי שתמשיך ותסייע לנו לעשות רצונך כרצונך, ואם חלילה נשגה ונטעה - הורה לנו דרך תשובה בנחת ושובה, כדי שנתקן כל משובה.

ולך אח יקר, תודה רבה על ההזדמנות להכיר את עצמי טוב יותר דרכך. ויהי רצון שנלמד שנינו את הלקח הפשוט, שממש לא כדאי להסתבך בעוונות בכלל וקל וחומר בעוונות שבין אדם לחברו, ואם כבר נכשלנו - אל נא נדפן את כליותנו בתירוצי סרק שאנו ורק אנו צודקים, אלא נחפש אולי יש מישהו שנפגע על ידינו והוא מצפה שנבקש את סליחתו. בסופו של דבר מתברר שמה שנראה קשה מנשוא הופך להיות אחת החוויות הכי יפות בחיים שלנו. הרגשת נקיון וטהרה, הרגשת שלוה וקדושה.

אחי, שימחת אותי.

נ.ב.

א. הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או שחטא כנגדי...
והריני מבקש מחילה וסליחה וכפרה מכל מי שפגעתני בו, בין באונס בין ברצון, בין בשוגג בין במזיד. זה לא מספיק להתנצל בכתב, אך זו התחלה טובה לקראת בקשת מחילה גמורה בפה.

ב. מי שמזדהה עם הדברים יכול לאמץ אותם ולפתוח את סגור לבו בפני חברו וע"י כך להרבות שלום בעולם. זה מתאים גם בין אדם לחברו וגם בין איש לאשתו. היו ברוכים.

”אחי, אתה אף פעם לא זמין!”

הרב אמיר שרון

כולנו שמענו את המשפט הזה אין ספור פעמים, וגם כשניסינו לתרץ -
”הייתי באמצע שיעור”, ”באמצע תפילה” או ”באמצע פגישה” - שום תירוץ
אינו מתקבל.

אנשים תובעים מאיתנו להיות תמיד זמינים כאן ועכשיו. לכאורה הם
צודקים. אדם הוא יצור חברתי וצריך ליצור קשר עם הסביבה ואף להשפיע
על הסביבה מיכולותיו וכשרונותיו. ולכן עליו להיות מוכן תמידית לכל
קריאה ולכל צורך. בנוסף לכך, אנשים רגילים להגדיר אדם כנורמאלי אם
הוא חברותי ומתוקשר עם הסביבה. מי שמנותק מהסביבה ולא מצליח
לחיות חיי חברה תקינים זוכה לתואר ”משוגע”, ולרוב יאושפז במוסד
מיוחד, מנותק מהסביבה הרגילה.

האמת היא שאין פסול בלהיות מחובר וזמין לסביבה ואין לי כוונה במאמר
זה לשלול קשר עם בזולת, אך לפעמים שוכחים שישנם צדדים נוספים
בחיים שיש צורך להביאם לידי ביטוי, וחיבור יתר לחברה מונע את
הופעתם.

אסביר עניין זה על פי פסוק בישעיה [נ, ז]: ”והרשעים כים נגרש כי השקט
לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט”. מים הגועשים ללא מנוחה, לא יניחו
לרפש וללכלוך לשקוע, כך שלא יהיה ניתן לראות את קרקעיתם. אך כאשר
ישקטו המים, ישקעו המשקעים וניתן יהיה להביט פנימה אל תוכם.

הנביא ישעיה מדמה את הרשעים למים הגועשים, וממילא את הצדיקים למים השקטים. ולכאורה לא ברור מה בין זה לצדקות או רשעות?

בברסלב מסבירים (וכך משמע גם ברד"ק על הפסוק) שהאדם צריך ליצור קשר עם הזולת, אך לא פחות חשוב מכך ליצור קשר עם עצמו. כאשר אדם נמצא בקשר בלתי פוסק עם הסביבה הוא למעשה נמצא ב"הפצצה חושית" - רעש, צלצולים, אורות נוצצים, תקשורת לסוגיה השונים. כל זה גורם לאדם לחיות במצב של חוסר שקט ומנוחה. כל הזמן הוא עסוק בקליטת מסרים מבחוץ, מה שיוצר אצל האדם נתק מעולמו הפנימי. בצורת חיים שכזו, אדם לא יוכל לחדור פנימה אל אישיותו ורצונותיו הפנימיים והוא לא כל כך יצליח להבחין מה קורה בנפשו פנימה, ולמעשה הוא חי ליד עצמו.

אדם שאין לו נקודת מגע והשקה עם תוכיותו ועצמיותו הפנימית וחי חיים שמנוהלים אך ורק ע"י סביבתו החיצונית, זוכה לתואר מאוד מפקפק מהנביא ישעיה - רשע.

למדנו מכאן יסוד גדול. אדם שלא מחובר לסביבה מכונה - שוטה או משוגע. מהצד השני של המתרס, אדם שמחובר לסביבה בלי גבול גם הוא יכונה משוגע. נגזר מכך שרוב אוכלוסיית העולם הפכה למעיין בית משוגעים אחד גדול.

האדם המודרני התרגל לחיות עם מבט החוצה, להיות מתקשר "און-ליין" עם הצד השני של העולם. ואף ברגעים של שקט, האדם מנסה "להשתחרר" מהבדידות ורק לא להיות לבד עם עצמו.

התוצאה היא הרסנית, האדם חי בניתוק מעצמו ופוגע בבריאותו הנפשית.

הרב סולוביצ'יק אמר פעם שעד לפני כמאתיים שנה תורת הפסיכולוגיה בקושי התפתחה ולא היה צורך בטיפולים פסיכולוגיים, כי עד לפני כמאתיים שנה כמעט ולא הייתה כפירה בעולם. האדם היה מחובר לאלוקים וממילא לעצמו. אומנם האדם הגיע לטעויות של עבודה זרה וכדו' אך לא היה ניתוק מאלוקים. כאשר האדם החליט שאין לו צורך באלוקים חלילה, החלו הבעיות הנפשיות, הדיכאונות וההתאבדויות.

מובא בגמרא [בבא קמא ל, א]: **"האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דאבות, מילי דברכות, מילי דנזיקין"**. ובלשון תרגום: **"מי שרוצה להיות חסיד, יקיים ענייני אבות, ענייני ברכות וענייני נזיקין"**.

חז"ל מחלקים לנו את צורת העבודה העצמית לשלושה חלקים:

- א. מילי דברכות - בין אדם למקום.
- ב. מילי דנזיקין - בין אדם לחברו.
- ג. מילי דאבות - בין אדם לעצמו.

כדי להצליח להתחבר לקב"ה ולזולת צריך האדם להתחבר תחילה אל עצמו. לימוד מוסר ופרקי אבות מביא את האדם לאיזון הנכון בין שלושת החלקים של עולמו - הבורא, הסביבה ועצמו.

התורה מצווה אותנו **"ואהבת לרעך כמוך"**. **כדי שתאהב את רעך עליך לאהוב את עצמך תחילה**. זה יוביל את האדם לאהבת הזולת ואח"כ לאהבת הבורא.

המצוות סוללות לנו את הדרך לאיזון הנכון.

לדוגמא, התפילה. אדם מצווה שלוש פעמים ביום להתנתק מהסביבה ולהתחבר לאלוקיו ואל עצמו. "ואפילו מלך שואל בשלמו - לא ישיב", כדי שלא יפריע את רגעי ההתבודדות האלו.

דוגמא נוספת, השבת. זהו יום שלם בשבוע שהאדם מתנתק מחיי היומיום ומאפשר לעצמו להתחבר אל עולמו הפרטי ללא הפרעות. האיסורים המונעים מאיתנו לראות טלביזיה, לשמוע מוסיקה בשבת ואפילו עם שעון שבת, שומרים עלינו מפני החיבור המוגזם לתקשורת ומאפשרים לנו לשמור על רגעי ההתבודדות וההתחברות שלנו אל עצמנו. "שבת וינפש" - שבתה מעשייה מאפשרת לנפש לבוא לידי ביטוי.

הרוצה להיות חסיד ילמד פרקי אבות כי שם ילמד האדם איך לשמור על היחס הנכון כך שלא יהיה משוגע מהסוג הראשון ולא משוגע מהסוג השני. לא מנותק מהזולת לגמרי ולא מחובר מידי לעולם הגדול.

אותו לימוד מוסר שדורש מאיתנו לעזור לזולתו להתחבר לאחרים, דורש מאיתנו להתבודד מעט עם עצמנו ועל ידי כך לבנות אישיות חזקה, שקופה כמו מים שקטים שדרכם ניתן להביט פנימה, להיות קשובים לעצמנו וקשובים לאלוקים.

אז... בפעם הבאה שתקבל הודעת SMS כי אתה לא זמין, תענה "אני לפעמים לא זמין לאחרים כדי להיות זמין לעצמי".

שיהיה בין הזמנים פורה ומחזק ושנדע בבין הזמנים לשמור על היחס הנכון בין שתי הזמינויות.

בין הזמנים זמין.

הרב, אני דתי זורם...

הרב ניר כפרי

פעם אחת ישבתי ל"שחנש" עם אחד הבחורים, ושאלתי אותו: תגיד לי מהם שאיפותיך ומה הם הצפיות שלך מהישיבה? במילים אחרות, איך אתה רוצה לצאת מהישיבה, באיזו רמה רוחנית?

ענה לי אותו בחור: "אני רוצה להיות סבבה".

שאלתי אותו מה זה סבבה? הוא ענה לי "אני רוצה להיות דתי אבל סבבה, לא אחד שמחפף במצוות, אבל סבבה, הרב אתה יודע, כזה נח".

בהמשך שיחתנו אמר לי: "הרב אתה יודע מה הכי חשוב? שאני אהיה אדם טוב ומוסרי עם ערכים. דרך ארץ קדמה לתורה. אם אני אהיה נח לבריות ואדם טוב הגם שאני לא אהיה דתי כל כך זה בסדר".

בעקבות הדברים אני שואל את עצמי, האם זה שאדם מוותר על ההתחזקות והרצינות שלו בלימוד התורה זה מתוך שהוא באמת מאמין שאפשר להיות אדם טוב גם בלי לימוד תורה בקביעות, או שזה לא יתכן ובאמת לימוד התורה וקיום המצוות כדרך חיים יום-יומי היא הצורה הנכונה לחיות ולעבוד את ה' יתברך.

יהיה מי שיגיד, מה אעשה מחמת שכבר ניסיתי כמה פעמים ללמוד תורה וראיתי שזה קשה, ונפלתי כמה פעמים ברשתו של היצר הרע, לכן ויתרתי. אמנם לא ויתרתי על הכל ח"ו, אלא כמו שאומרים החברה "אני דתי זורם".

ובאמת אם היה אותו בחור אוזר כח להלחם מול יצרו הרע והיה מנצח בכמה מערכות, אז היה טועם את טעמו המתוק של לימוד התורה הקדושה ואת הנעימות של הדבקות בה' בזמן התפילה, ממילא לא היה מוותר לעצמו להסתפק להיות פושר בעבודת יוצרו וזורם בתחבולות יצרו הרע ומידותיו הבלתי מלובנות...

משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו ארמון מפואר עם משרתים ועוזרים רבים. ויהי היום ובא אויבו והתגנב והתבצר באחד מקומות בארמון. אם שר הביטחון יתאמץ בכל כוחו לגרש את האויב מהארמון אף המלך יעזור לו במלחמתו ובכל חדר אשר יכבוש השר ימהר המלך לבוא לשכון באותו מקום. אך אם יתרשל השר, ולא יריב ולא ילחם את מלחמת מלכו, ואף חמור מכך, אם ישמע המלך שהשר משלים עם אויבו והתיידד עימו, ונפגש איתו בסתר, אז יכעס המלך מאוד ותיקד כאש חמתו, לאמר: איך אתה מעז לרמות אותי ולומר מלכי אתה ואותך אני עובד?!...

הנמשל הוא שארמונו של המלך זהו גופו של האדם, כי האדם צריך להיות כסא למלכו של עולם. והנה בא אויב והתבצר בארמונו, הלא הוא יצרו הרע אשר "לפתח חטאת רובץ". אם האדם נלחם ולא מוותר ליצרו הרע אזי על כל הצלחה אפילו מועטת ישמח המלך במעשיו והשתדלותו, ובמהרה יבוא לשכון באדם, ויהיה אדם זה מדור להשראת השכינה, כל אחד לפי דרגתו. אך אם האדם מוותר וזורם עם יצרו הרע ואף התיידד עימו, מה גדולה תהיה התביעה עליו, עד שיאמר עליו ה' "בפיו ובשפתיו כבדני וליבו רחוק ממני".

לכן אנו חייבים להלחם את מלחמת מלכנו, ולאזור כח נגד מלחמת יצרנו ולגרשו מעל ליבנו, על מנת שנוכל לעבוד את עבודת מלכנו עבודה שלמה

ותמה. ונזכור תמיד, כי על כל ניסיון שאדם עומד בו, ועל כל מערכה שהוא נלחם נגד יצרו הרע ה' יתברך יאיר לו את פניו ויקרב אותו אליו.

ואתה אחי היקר, ראה לחזק עצמך במלחמת יצרך ולעשות רצון יוצרך. אל תאמר "אני זורם", "אני דתי סבבה", שזוהי אחת מתחבולות היצר הרע להחליש דעתו של אדם, וכך הוא מתייאש מעבודת ה' ומלימוד התורה. היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שבסופה של המלחמה היצר הרע זורק כביכול את היצר הטוב מקרב לב האדם, וכך גם מסלק כביכול את המלך מהארמון, ואז אין שולט באדם אלא יצרו הרע.

אך אם היה מבין שבעצם מי שפולש הוא היצר הרע, ואותו צריך להדיח ולהרחיק מהיצר הטוב, אז היתה באה הישועה.

הצורה הנכונה היא לימוד התורה וקיום המצוות והיא השמחה והתענוג הנצחי בעולם הזה ובעולם הבא. רק התורה עוזרת לאדם לתקן את מידותיו ולעדנם. לעולם אל תרפה, ואף כי התרחקת מעט ועברת על כמה עברות ח"ו אל תוותר על הכל, אלא תמשיך במלחמתך נגד היצר הרע בפעם הבאה. ואפילו אם יעברו עליך מאות פעמים של ניסיונות ונפילות אתה את שלך עשה ותמשיך לעשות. את כל ההשתדלות שלך המלך רואה ושמח בך ובכל עבודתך. המלך בוודאי יודע שאתה רוצה לנצח בכל הניסיונות, ובזה תהיה לך שמחה אמיתית שאתה לא נמדד במבחן התוצאה, אלא בהשתדלותך, רצונך וכסופך לעשות רצון אביך שבשמים. ממילא הוא יחזיר לך אהבה וסעייתא דשמיא במלחמת יצרך. עיקר התפקיד שלך זה לא להתייאש ולוותר במלחמת היצר הרע, וחס ושלום לא להתפשר על חיים רוחניים רדודים ולא מספקים...

הרב אני רוצה להתחזק, אך איך מתחילים?

התשובה היא "האמנתי כי אדבר". דוד המלך מלמדנו עוד דרך בעבודת ה', שיש יסוד גדול בעבודת האמונה ותיקון המידות - "האמנתי כי אדבר". האדם יכול לזכות לדרגה זו באמצעות דיבורי אמונה ותכלית בינו לבין עצמו. עליו לשנן לעצמו בכל פעם מחדש מה חובתו בעולמו, ולמה בא לזה העולם, האם לזרום עם התאוות שלו, או להתמודד ולעשות את רצון ה' יתברך.

עם זאת, על מנת לזכות לתיקון המידות עליו להעמיק וללמוד על המידות המקולקלות שבו. לדוגמא, על מנת לתקן את מידת הכעס יחקור אחר השורש ויגלה שהוא צריך לתקן את מידת הגאווה, שהיא השורש למידת הכעס. וכן כאשר הוא מוצא שאש של תאוה אסורה בוערת בליבו, צריך הוא לבחון את עצמו במה הוא מסתכל וחושב, ואיך שמירת העיניים שלו, ומה הוא צריך לתקן ב"סור מרע" שלו. יחד עם זאת יפנה את חשקו ואהבתו לבוראו, שיתבונן שה' מחייה אותו ודואג לכל צרכיו, בריאותו וכו', וכך תתנוצץ בליבו אהבה לבוראו על כל החסד והנתינה לאדם פשוט ופחות כמוני, על אף שלא החכמתי להתנהג כשורה. כמו כן יתחבר עם אנשים גדולים ומתוקנים ממנו, וידבר עימם וילמד מדרכיהם.

יזכנו ה' להיות מעבדיו עליהם נאמר "ישראל אשר בך אתפאר", וכך את מידותינו החשוכות נהפוך למאורי אור.

מעלת הנתונה הרב אליהו מלכה

במדרש רבה [פרשת נח, לג, א] מסופר על אלכסנדר מוקדון שהתעניין אצל מלך קציה על ענייני ניהול המדינה ונקלע לסיטואציה מסוימת.

וכך היה המעשה: שניים באו אל מלך קציה לדין בענין שדה שנמכרה מאחד לשני. הקונה טען: "קניתי אדמה לעיבוד חקלאי, במהלך החרישה גיליתי להפתעתי מטמון, אך המטמון אינו שלי, הוא אינו כלול בעסקה והנני מתבקש להשיבו למוכר". מנגד, טען המוכר: "אני מכרתי לו את האדמה, את כל עובי האדמה ותכולתה, ולכן המטמון שייך לו, המטמון כלול בעסקה".

שמע זאת המלך והטיל פשרה ביניהם: הוא התעניין אצל המוכר "יש לך בת או בן?" השיב המוכר "יש לי בן!". וכך גם שאל את הקונה והשיב לו הקונה שיש לו בת. אמר המלך "תשיאו את השניים והאוצר ינתן לבני הזוג כנדוניה וכהכנה לצעדיהם הראשונים בחיי הנישואין".

אלכסנדר מוקדון עמד משתומם והופתע לנוכח הישרות הבלתי מובנת של שני הצדדים, וכן הוכה בתדהמה מפסק הדין.

שאל אותו מלך קציה: מה הייתם עושים במדינתכם במקרה כזה? השיב אלכסנדר מוקדון: "במקרה כזה היינו עורפים את ראשי שניהם והאוצר היה מוצא את דרכו לקופת המדינה". שאל אותו מלך קציה: "האם הגשם יורד במדינתכם?" ענה לו אלכסנדר: "כמובן". ושוב שאל מלך קציה: "האם אצלכם השמש זורחת?" "כן" - ענה לו אלכסנדר מוקדון. לבסוף

שאל המלך "האם יש לכם שם בהמות?", וכאשר גם על שאלה זו נענה בחיוב, סיכם את דבריו ואמר: "אצלכם הגשם יורד והשמש זורחת לא בזכותכם אלא בזכות הבהמות, ועל זה נאמר "אדם ובהמה תושיע ה'", כי יש פעמים שבני אדם נושעים בזכות הבהמות. עד כאן לשון המדרש (בעיבוד קל).

מעניין לציין כי בספר "יד אפרים" על השולחן ערוך [אורח חיים סימן קסז] מבאר על פי מדרש זה את טעם הקדמת האכלת הבהמה לפני אכילת האדם כי לעיתים הברכה שמגיעה לעולם היא בזכות הבהמות, וה' מושיע את האדם בזכות הבהמה.

מדרש זה מאיר הרבה נקודות, אך נתרכזו בנקודה אחת: **כשבאים שניים המעוניינים לתת, להעניק זה לזה, כאשר באים שני נותנים הרי שהם הופכים להיות שותפים לדבר אחד גדול.** מי שנותן, מי מעניק או מתנדב, הרי שבראש ובראשונה הוא גם מקבל, הוא נבנה מהמעשה וחש סיפוק, ברכה וטובה. הוא אומנם נותן, אבל הוא גם מקבל ובדרך כלל בריבית דריבית.

הרב דסלר זצ"ל במכתב מאליהו חלק א' בקונטרס החסד כותב שהורגלנו לחשוב את הנתינה לתולדת האהבה כי לאשר יאהב האדם יטיב לו, אבל הסברה השניה היא שיאהב האדם את פרי מעשיו בהרגישו אשר חלק מן עצמיותו בהם הוא. וכן הוא בחז"ל [מסכת דרך ארץ זוטא פרק ב']: **"אם חפץ אתה להידבק באהבת חברך הווי נושא ונותן בטובתו"**. כלומר האהבה היא פועל יוצא של הנתינה ולא להפך, וע"י הנתינה מתהדקת האהבה.

הגאון הרב יוסף דב הלוי סלוביצי'ק מרחיב את עניין הנתינה לגבי לימוד התורה, ומדגיש גם את עניין הקבלה. כלומר לא רק לתת אלא גם לדעת

לקבל. וכך הוא כותב: "שני כוחות נתן הקב"ה באדם מחד גיסא הכח להיות יוצר עולמות, הכח להיות רב, מורה או מנהיג, ללמד את הזולת, להשפיע עליו, או לשנות את אישיותו וליצור אותו מחדש. מאידך גיסא העניק לו לאדם כח אחר, הכח להיות תלמיד וללמוד מזולתו. אסור לו לאדם, אף הגדול שבגדולים, לשכוח כי יכול הוא ללמוד ולקבל מאחר באותה מידה שיש לאל ידו להעניק לאחרים. אף הקטן שבקטנים יש לו כוחות נפש ומידות טובות ואוצרות של רגש אשר בהם הוא יכול להתחלק עם אחרים ולהשפיע עליהם, כי אדם הוא גם רב וגם תלמיד, משפיע ומושפע, מקבל ונותן". עד כאן לשונו.

יהי רצון שנתחזק כולנו במעלת הנתינה הן בגשמיות והן ברוחניות בין אדם לחברו ובין אדם לאשתו, כי על ידי הנתינה מתרבה האהבה בין הבריות.

מי יגיד שלום ראשון?

ר' ישראל בן ססי - עוזר ראש הישיבה

ברצוני להתחיל במשל קטן. תארו לעצמכם שבמפעל מסוים היה עובד אחד שתמיד דואג להכל, בחורף דואג לכולם לשתיה חמה, כל אחד מה שאוהב, תה, קפה, נס וכו'. ובקיץ דואג לכולם לשתיה קרה במשך כל היום. נראה קצת מוזר, אבל נגיד שהיה אחד כזה. מה היינו אומרים עליו? שהוא איש מיוחד, שהוא גומל חסדים מאין כמוהו, ועוד אין ספור שבחים. פשוט!

אבל חז"ל אומרים לנו שיש גומל חסדים יותר טוב ויותר גדול ממנו בהרבה...

מי הוא זה ואיזה הוא?

כתוב בפרשת "ויחי" בברכה של יעקב אבינו ליהודה "חכלילי עיניים מיין ולבן שיניים מחלב". הגמרא בכתובות מסבירה שזה ממש פשוטו של מקרא "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם האר לנו בעינייך וזה טוב לנו יותר מיין, הראה לנו את שינייך (בחיוך רחב) וזה טוב לנו מחלב. וזה כמו שאמר ר' שמעון בן לקיש "טוב המלבין שיניים לחברו (בחיוך) יותר ממשקהו חלב, שנאמר "ולבן שיניים, מחלב".

מכאן מובן שחיוך. כן, חיוך! משיב נפש יותר מכוס קולה קרה בקיץ, ומכוס נס מהביל מהמכונה היוקרתית בחורף.

יש הסבר יפה של הרב וולבה בספרו "עלי שור", שהמושג "נתינת שלום" אינו בדיחה, אלא המסביר פנים לחבריו הוא ממש "נותן" לו שלום.

יש סיפור על אחד שחזר בתשובה. שאלו אותו מי עורר אותך לחזור בתשובה, וענה שבשכונה שלו גר יהודי אחד שכל הזמן שאל לשלמו, וראה שעושה את זה בניגוד לשכנים האחרים, והבין שכנראה יש פה משהו מיוחד ובסופו של דבר זה עורר אצלו תהליך שהסתיים בחזרה בתשובה. נבין מכאן עד כמה זה חשוב! וכמה מעשה קטן יכול להשפיע על כל אדם.

אחרי שהבנו את מעלת החיידך ואנחנו רואים שזה לא מסובך ולא מצריך כסף או מאמץ מיותר, ננסה להוריד את זה לפסים מעשיים. נפנים כמה חשוב לחיידך ולהראות סבר פנים יפות לחבר, או לתלמיד מהישיבה למרות שיכול להיות שאני לא מכיר אותו כל כך. ת'אמת הכי קל לתת שלום למי שאנחנו מכירים, הרעיון הוא לחיידך גם למי שלכאורה אנחנו לא מכירים ולא צריכים. לדוגמא, נהג אוטובוס, מוכר בחנות, וכדו', בדרך כלל אנשים אומרים "מה, זה העבודה שלו!". וזה לא נכון, כי אפילו שזו העבודה שלו והוא מקבל עליה כסף עדיין צריך וכדאי לחיידך אליו ולהאיר לו פנים. זוהי עבודה חשובה לדעת שאני מכבד את כולם, ובמיוחד אלה שעוזרים לי (כמו שמלצר מחכה לטיפ למרות שמקבל כסף על העבודה).

צריך גם להזהר שלא נרגיל את עצמנו לחיידך רק כשאנו צריכים משהו מהחבר. למרות שגם על חיידך מאולץ כזה יש לברך, כיון שמתוך זה יבוא להתרגל לחיידך בכל מקרה, אך חייבים לזכור שאנשים לא אוהבים את זה ובדרך כלל גם יודעים להכיר האם אתה מחיידך אליהם כי אתה מעריך אותם או שאתה סתם נצלן חכם שיודע לסחוט ע"י החיידך שלך. עד כדי כך שיש כאלה שברגע שאתה מחיידך אליהם יאמרו לך "כן, מה אתה צריך?". אז נכון שהוא לא צריך היה לומר את זה, אך גם אתה חייב לעשות חשבון נפש ולזכור שחיידך זה לא סתם מס שפתיים, אלא דרך חיים, לקבל כל אדם במאור פנים, כן, כל אדם. כמו שאמר שמאי [אבות פרק א משנה טו]: "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות".

אנחנו צריכים להבין שלפעמים חיוך קטן שווה יותר מהמון דברים. זה יכול לשנות מצב רוח של בן-אדם בשנייה. רק עצם המחשבה שהאדם רואה שלמישהו אכפת ממנו.

גדולי המחנכים טוענים שבשיחה אישית עם אדם מספיק שתשמע מה שהוא רוצה להגיד וכבר עשית חצי עבודה לפחות, עצם ההתייחסות לאדם היא החשובה, והיא עושה אותך גדול, בדיוק כפי שרצית שאותך יכבדו.

במשנה במסכת אבות [פרק ד משנה טו] מובא: "רבי מתיא בן חרש אומר **הוי מקדים בשלום כל אדם**". ישנן שתי נקודות חשובות שעליהם צריכה לבוא ההדגשה:

הנקודה הראשונה היא הקדמת השלום. המשנה מדגישה "**הוי מקדים**" כי לא מספיק סתם לומר שלום, אלא יש חשיבות מיוחדת בהקדמת השלום. כמו שראינו בסיפור של אותו אדם שחזר בתשובה בגלל הקדמת השלום.

ישנו סיפור מפורסם, שראש הישיבה שלנו רגיל לספר, על מפעל גדול עם מאות עובדים. והנה יום אחד, כשכולם כבר יצאו הביתה, השומר אמר לכולם לעצור כי שכחו מישהו בפנים. חזרו העובדים למפעל ואחר חיפושים מצאו את העובד החסר והצילו את חייו. הוא פשוט נתקע בחדר קירור ולא היה מי שישמע את צעקותיו בגלל העובי של הקירות והבידוד. אחרי שהסיפור הסתיים שאלו את השומר איך מכל העובדים הוא זכר דווקא את אותו אחד, והשומר ענה שהוא היחיד שבכל יום אמר לו שלום בבוקר...

כמה חשובה הקדמת השלום, כמה אדם מחכה לאותו שלום, ובזה אתה למעשה מחייה אותו.

ובמיוחד אלה העוברים לידך כל יום, שלפעמים אתה מתרץ את עצמך ואומר "עזוב, הוא יודע שאני אוהב אותו". הנקודה היא, שכדאי להבין כי דווקא אלה מחכים לחיוך שלך ולדרישת שלום ממך.

הנקודה השניה שאיתה נסיים, "בשלום כל אדם", גם אם הוא קטן וגם אם נראה שלא מגיע לו, החובה עלינו לכבד כל אחד ואחד מישראל, ולא משנה מה אנו חושבים עליו (הערה: מעטים האנשים שיכולים לחזות על אדם על פי החיצוניות, אנחנו לא מאלה, אז בואו נאמין שכולם טובים וראויים).

ישנו פסוק מפורסם **"ואהבת לרעך כמוך... אני ה'"**, לכאורה מה קשור "אני ה'?" אלא, אנו חייבים להאמין שבכל אחד יש חלק מהקב"ה, ודי בזה כדי לכבד אותו.

לסיכום, ישנם הרבה מידות ונדרשת עבודה מרובה כדי לתקן, אך ישנו דבר אחד קטן, מילה פשוטה, שיכולה לשנות המון, "גדול השלום כי שמו של הקב"ה שלום", ו"לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום".

אז שלום עליכם ושלום לכם...

אחי, תפתח! ר' יצחק אנג'ל

גישה מקובלת בקרב היהודים שומרי המצוות בארץ ישראל בפרט ובעולם בכלל, היא להיחשף כמה שפחות לתרבות העולם הכללי עם כל מה הכלול בה: מוסיקה, ספרות, בידור ובוודאי אמצעי התקשורת השונים והדברים הנלווים אליהם. כך באמת חיו יהודים בגלויות השונות מאות בשנים - שמרו על עצמם בקהילות סגורות בהן הרב הוא סוג של "בעל הבית" של הקהילה, התרבות בקהילה היהודית הייתה כמובן יהודית והסגירות המדוברת הייתה בעיקר כלפי הגויים.

בעקבות התגברותה של תנועת ההשכלה במאות השנים האחרונות בעולם בכלל וחדירתה לעם היהודי בפרט, נותר "יצור" חדש שבגדול לא היה מוכר בעם היהודי עד עתה - "היהודי החילוני".

וודאי שבעם ישראל תמיד היו כאלו שלא היו מושלמים בקיום המצוות, אך מצב כזה של יהודים המגדירים עצמם יהודים (ואפילו בגאון) ומנגד לא מודעים (או לא מודעים מספיק) שיש לכך השלכות 'דתיות' והלכתיות לא היה מוכר, וודאי שלא בכמויות כה גדולות.

עם עלייתו של עם ישראל לארצו בעשרות השנים האחרונות וכניסתה של תרבות המערב לחיינו, נוצר מצב מסובך בו החברה בה אנו חיים בלולה בכל מיני תרבויות זרות ופסולות המאיימות לחדור ולהשפיע על חיינו, מצב בו יש עלינו לבדוק ולברור בקפידה איזו תרבות אנו צורכים ואיזו לא.

אנו נמצאים במצב חיים מורכב ובדילמה קשה - האם לסגור עצמנו כליל כלפי התרבות החיצונית שהמשתמע מכך הוא אולי ניתוק מאחינו 'החילונים' או שעלינו להיות פתוחים וסובלניים בנושא?

האם בכלל ישנה סכנה כל כך גדולה בפתיחות כלפי התרבות הכללית או שאנו מגזימים קצת?

ברור לנו שישנם דברים שלא בריא להיחשף להם, אבל השאלה היא היכן עובר הגבול בן סגירות (יתר) לפתיחות (יתר)? היכן עובר הגבול בין הישמרות ממזיקים לריחוק מיותר מאחינו היקרים?

על מנת לבאר את הדברים קמעה, ננסה להבין מה היא התרבות ומה עומד מאחוריה.

ראשית יש להבין שתרבות אינה בעלת ערך עצמי! התרבות הינה סך הכל צורת ביטוי. אומנות, ספרות, מוסיקה תקשורת וכדו' הינם **כלים לביטוי השקפת עולם!** התרבות נושאת בתוכה - במודע או שלא במודע - מסרים המשקפים, כמו בכל אומנות, את עולמו הפנימי של יוצרה - את עולם מושגיו, את שאיפותיו ואף את חלומותיו. בכל יצירה ישנו מסר המועבר למשתמש בה בצורה גלויה או סמויה, **בטעות או אף בכוונה** מעביר היוצר את השקפת עולמו ליצרכו היצירה או לענייננו ליצרכו התרבות.

אם כך עלינו לבדוק היטב מי הם יוצרי התרבות ומהי השקפת עולמם, שהרי היא המועברת אלינו דרך כלי התקשורת לסוגיהם השונים, והבעיה היא שעל פי רוב יוצרי התרבות הראשיים הינם אנשים שאינם שומרים תורה ומצוות והשקפת עולמם אינה תואמת לדרך "ישראל סבא", ולכן

המסרים המועברים אלינו ע"י התקשורת הינם בדרך כלל שליליים ופסולים.

עם מסרים גלויים, יחסית פשוט להתמודד שהרי אם הם שליליים אנו מיד נרגיש הרגשת ניכור מהמסר ונתנגד להם. לדוגמא, אם נראה פרסומת לבשר חזיר משובח וודאי שלא תעבור במוחנו מחשבה לקנות בשר שכזה ומבחינתנו מסר זה לא רלוונטי. אך גם בזה צריכים לזכור שעלולה להיות השפעה כי הדברים מחלחלים, ומה שבעבר היה משוקץ ומתועב עשוי היום להראות פחות מאיים בגלל שטיפת המוח שעברנו. וזה כבר נצחון חלקי עבורם והפסד עבורנו.

הבעיה הגדולה היא התמודדות עם מסרים (שליליים) סמויים - מסר סמוי נכנס ללב מבלי שנוכל להבחין בכך ולהתגונן, ולכן השפעותיו גדולות. לדוגמא, מסר המועבר על ידי משל מתקבל אצל השומע בצורה קלה יותר (כמו משל "כבשת הרש" שאמר נתן הנביא לדוד המלך). סיבת הדבר נעוצה בכך שהמשל מעביר מסר סמוי ע"י סיפור שלכאורה לא קשור לאדם עצמו. זה גורם למנגנוני ההגנה לרדת וממילא הדרך פתוחה להפנמת המסר, ומכאן גם ההגיון בשמו של המשל, משום שהוא יכול למשול בדעת האדם.

בכדי להמחיש את הדברים ניתן דוגמא לפרסומת מוכרת המשודרת תדיר בכלי התקשורת השונים: "אם שותים - לא נוהגים!" לכאורה פרסומת עם מסר גלוי חיובי בהחלט (וודאי שאשריהם על כך!), אך אם נתבונן לעומק נראה שהמשפט הנ"ל יוצא מנקודת הנחה מוטעית ושלילית (לפחות מבחינה תורנית), וכך גם **המסר הסמוי** המועבר מהמודעה (ואפילו שלא בכוונה).

האמירה מתמקדת בנהיגה "אם שותים - לא נוהגים", אבל לגבי ה"שותים" אין שום התייחסות, זאת אומרת שיוצאים מנקודת הנחה **שוודאי תשתה**, אלא שאם שתית אז אל תנהג - כי זה מסוכן! וכי עצם השתיה אינה מסוכנת?! לא נותנים את הדעת על השלילה שבעצם השתיה. המודעה כלל אינה מתמודדת עם ענין זה, אלא מדלגת מעליו היישר אל מחוזות הנהיגה.

מסר זה מועבר אלינו בעקיפין והרבה צעירים אף מקפידים על כך שלא לנהוג שתויים, אך כמו שהסברנו, יש במסר זה חיזוק לתרבות השתייה אצלם, שהרי אפילו הפרסומות מלמדות (בצורה סמויה) שאין בעיה עם שתיה והוללות, ודבר זה כמובן שאינו לרוח ההלכה.

זו הייתה דוגמא עדינה, ובודאי שנוכל להביא עוד מספר רב של דוגמאות למסרים סמויים שליליים שמועברים תדיר באמצעי התקשורת, מבחינת צניעות, אלימות, תרבות הפנאי ועוד... אך מפני קוצר היריעה לא נרחיב בכך. ויש עוד סיבה, כדי שלא נעשה להם פרסומת סמויה.

לאור האמור לעיל יש עלינו לעמוד על המשמר ולא להכניס לביתנו תרבויות מסוכנות ולא מבוקרות.

אך עדיין מוטלת עלינו החובה לקרב ולהתקרב לאחינו 'החילונים', להשתדל שלא ליצור חייץ המפריד בינינו ולהיות מאוחדים. למרות הכל יש לדעת שהתרבות ואמצעי התקשורת השונים הינם סוג של כלי, התפקיד שלנו הוא ללמוד להשתמש בכלי העוצמתי הזה בצורה המבוקרת והנכונה שתאפשר לנו להשפיע ו"למסור" הלאה את **השקפת עולמינו**.

יהי רצון שנוכה לתרבות יהודית בכל תחומי החיים, ולאחדות בכל חלקי העם, **אמן!**

יצאת צדיק!!!

ר' עידן מוגרבי

"רבא אמר: כל המעביר על מידותיו, מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר: נושא עוון ועובר על פשע, למי (הקב"ה) נושא עוון? למי שעובר על פשע".

[ראש השנה יז, א]

ביאור "מעבירין לו על כל פשעיו": לא מדקדקים איתו, וכשם שהוא מחל על כבודו ולא דקדק עם מי שחטא כנגדו, כן מידת הדין מתנהגת עמו שלא מדקדקת אחר פשעיו.

ביאור "למי שעובר על פשע": שלא מקפיד עם מי שחטא כנגדו".

הגמרא ממשיכה ומספרת על רב הונא שחלה ובא פפא לבקרו. כשנכנס רב פפא הוא ראה שרב הונא הולך למות. אמר לאנשים שהיו שם שיכינו תכריכים כי זה עניין של זמן מועט עד שרב הונא ימות. לבסוף הבריא רב הונא, ורב פפא היה מתבייש ממנו כי אמר עליו שהוא צריך למות. בסופו של דבר הם נפגשו ורב פפא התנצל בפני רב הונא. אמר לו רב הונא: באמת הייתי צריך למות כמו שרב פפא אמר, ושהנשמה שלי עלתה לבית דין של מעלה, אמר הקב"ה לבית דין של מעלה: "אל תקפידו עליו מפני שגם הוא לא היה מקפיד על אחרים שהיו מרעים לו, שנאמר "נושא עוון ועובר על פשע". למי ה' נושא עוון? לאדם שעובר על פשע.

הגר"א פירש את הפסוק בצורה אחרת. לשיטתו ה' עובר על פשע למי שמוחל עוון. זאת אומרת שה' מוחל על העוונות החמורים ביותר (מי שחטא במרד ולהכעיס) וכל זה לזכותו של אדם שהעביר עוון אחרים כלפיו.

וכתב ר' משה קורדובירו בספרו "תומר דבורה" [פרק א'] שהאדם צריך להידמות לבוראו בשלוש עשר מידות רחמים שרמוזים בפסוקי הנביא מיכה [פרק ז פסוקים יח-כ]: "מי אל כמוך נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו..."

הוא חילק כל מידה ומידה, והוא מסביר כיצד נדמה לבורא בכל מידה ומידה.

אנו נעסוק כעת במידת "נושא עוון".

כל מי שחוטא בורא מלאך משחית, כמו שכתוב במסכת אבות [פרק ד משנה ג]: "העובר עבירה אחת, קונה לו קטיגור אחד". ואותו מלאך משחית בא לפני הקב"ה ואומר לו: "פלוני עשאני", והוא מבקש מהקב"ה שיפרנס ויזון אותו... מן הדין הקב"ה צריך לומר לו "אני לא זן את המשחיתים, תלך למי שעשה אותך והוא יפרנסך". ואותו משחית יורד ועושה אחד משני דברים, או שהוא מעניש את אותו אדם עד שהוא נעלם, או שהוא פשוט הורג אותו.

אבל הקב"ה נושא עוון ומפרנס את המשחית כמו את כל העולם עד שהאדם שב בתשובה, ואם לא, אז ה' יכול לבטל את אותו משחית ע"י ייסורים שלפני המיתה שמביא לאדם... ואם לא, אז חס ושלום האדם ילך לגיהנום ויפרע שם את חובו. לכן האדם צריך לנהוג כמו הקב"ה ולסבול עליו את החטא שאחרים חטאו כלפיו כמו שהוא רוצה שה' ישא את חטאו.

המגיד מדובנא אמר שאם האדם מחל על כבודו בשביל שיהיה לו טובה מזה, כדי שהקב"ה גם יעביר על מידותיו זה פחות טוב מאשר המעלה הגדולה של אדם שמחל על כבודו מפני שהוא עניו ולא מחזיק טובה לעצמו, ועליו נאמר בתהילים: "נבזה בעיניו נמאס".

ה"חפץ חיים" אומר: כמה אדם מוכן לשלם בשביל להוריד כמה עוונות, ומה יהיה אדם מוכן לעשות בשביל שחצי מהעוונות שלו יימחקו?? ועוד, שבכיפור אדם צם ומענה נפשו בשביל ספק ימחלו לו ספק לא, וכאן שמוחלים לו על כל פשעיו בהבטחה, מה האדם לא יעשה בשביל זה???

החיד"א תמה על אנשים שעושים סיגופים ותעניות כדי לכפר על עוונם בזמן שיש הבטחת חז"ל, שבזמן שאדם שומע חרפתו ושותק נמחלים לו כל עוונותיו.

אבל איך זה בדיוק קורה שמוחלים לו???

ר' יוסף חיים מבגדד בספרו "בן יהודע" מבאר את הדברים על סמך דברי הרמב"ם [פרק ג מהלכות תשובה] שאדם ששוקלים לו עוונותיו עם זכותיו, לא מחשיבים לו עוון ראשון ושני אלא מעוון שלישי והלאה, ואם יש לו יותר עוונות מזכויות אז לוקחים את השניים הראשונים ומצרפים אותם. אבל אם יש לו זכויות שבהם הוא מחל על כבודו, מעבירים עוונותיו ראשון ראשון אפילו שלישי וכן הלאה... והם נחשבים כראשונים, ולא מחשבים לו את העוון... ולכן מזכירים לשון יחיד "נושא עוון", כי זה נחשב כמו עוון ראשון שאינו נחשב.

נאמר במסכת שבת [פח, ב]: **"הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו"**.

לא סתם מדמים את מי ששומע את חרפתו ושותק לשמש, **כי השמש היתה הראשונה ששמעה חרפתה ושתקה**. המעשה מובא בגמרא מסכת חולין (דרך אגב, כעת לומדים את מסכת חולין ב"דף היומיי", אשרי מי שמצטרף)

שהירח בא לקב"ה ואמר לפניו "אין שני מלכים משמשים בכתר אחד", אמר לה הקב"ה "לכי ומעטי את עצמך". לכן זכתה השמש להיות המאור הגדול. גם לעתיד לבוא היא תהיה יותר גדולה מהלבנה שנאמר [ישעיהו ל, כו]: "וְהָיָה אֹר הַלְּבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יְהִי שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים".

על הפסוק "מתחת זרועות עולם" פירש רש"י: "מי שמשים עצמו מתחת (משווה את עצמו לכלום) הוא יהיה הזרועות שמחזיקות את העולם".

עוד על מעלותיו של מי ששולט ברוחו

כתוב בספר "אורחות צדיקים" [בשער הענווה] שהענווה נקנית בששה דברים, ועל אחד מהדברים הוא אומר: "בחוזק כעסו של האדם, כגון שביזהו את האדם מאוד, בדברים, או במעשה, ויש לו נקם ממנו, ומושל ברוחו ומוחל לו בעבור הבורא ברוך הוא... זה סימן ענווה.

במסכת סנהדרין [ז, א] כתוב: "ההוא דהוה קאמר ואזיל - אדם אחד היה הולך ואומר, טוביה דשמע ואדיש - אשרי מי ששומע חרפתו ושותק, כי חלפיה בישתיה מאה - כי ע"י שתיקתו חלפו לו 100 רעות שהיו צריכות לבוא עליו על ידי המריבה.

במסכת קידושין [עב, ב] למדונו חז"ל שע"פ שתיקת האדם ניתן לבדוק את ייחוסו, אם הוא היה שותק בשעת מריבה, זה סימן שיחוסו טוב. לכן יש הלכה בשולחן ערוך, שמי שיש לו משפחה שכל הזמן עושים מריבה ומחלוקת אז אסור להתחתן עם משפחה כזאת, כי יש חשש לפגם בייחוס שלהם.

יש מעשה על רבי ברוך ממזיבוזי זצ"ל (נכדו של הבעל שם טוב) שהיו לו מתנגדים רבים שהזיקו לו ורדפו אותו. יום אחד ביקש מכמה מתלמידיו להתלוות אליו אל קברו של סבו הבעל שם טוב זיע"א שם יתפלל על מתנגדיו. התלמידים שמחו שסוף סוף הרב שלהם מקפיד ועכשיו המזיקים יענשו, אבל תוחלתם נכזבה, שכן כשהצדיק הגיע לקבר הוא התחיל לבכות ואמר "סבא, הבטחת לי שבכל צרה אבוא אליך, אז אנא תתפלל שהמתנגדים לא יענשו בגללי". כל התלמידים היו בהלם, אבל הרב ידע שהכל מן השמים ולכן כן נעשה לו... אז אין על מה להקפיד!

בגמרא במסכת בבא קמא [צג ע"א] אמר אבהו: "לעולם יהא אדם מן הנרדפים ולא מהרודפים, ואין לך נרדף יותר מהתורים והבני יונה, והכשירן הכתוב למזבח". זה עונה לנו על השאלה למה לא מקריבים אריות ונמרים על המזבח, אלא מקריבים דוקא שור, שה, כבש, תורים וכיוצא בהם, מפני שהם נרדפים. ועל כך אמר שלמה המלך בחכמתו [קהלת ג, טו] "וְהֶאֱלָקִים יִבְקֹשׁ אֶת נִרְדָּף".

ללמדנו, שהקב"ה אוהב את הנרדפים יותר מהרודפים, ולכן הקב"ה תמיד היה עם ישראל, כי הם תמיד היו נרדפים ולכן כשנבקע הים בקריעת ים סוף אמר שרו של ים: "הללו (המצרים) עובדי עבודה זרה והללו (עם ישראל) עובדי עבודה זרה". הרב לאו שליט"א שמע בשם ר' זלמן סורוצקין זצ"ל שאמר כי הקב"ה בקע את ים סוף בגלל שעם ישראל באותו זמן היו נרדפים מפני מצרים, וכיוון שהקב"ה אוהב נרדפים אז הוא הציל אותם. זו היתה התשובה לקטרוג הקשה באותה העת.

יהי רצון שנזכה להיות מהנעלבים ואינם עולבים ותמיד נדע שהכל זה מלמעלה.

שתוק!

ר' יוסף טולידנו

כולנו יודעים שמעלת השתיקה היא מעלה גדולה, שהרי ידוע לכולנו שקשה לנו מאוד לשמור על פינו מפני לשון הרע (ק"ו מפני דברים בטלים) ולכן עדיף מן הסתם לשתוק ובכך למנוע לשון הרע מיותר. אך מה שאיננו יודעים הוא עד כמה חשובה מעלת השתיקה? מה היא מועילה לנו אם בכלל? מתי אנו צריכים לשתוק? והאם גם תלמידי חכמים זקוקים למעלה זו? שהרי הם אינם מדברים דברים בטלים וכי מה תועיל להם השתיקה? ננסה לבאר הדברים.

הגמרא במסכת מגילה [דף יח] מדברת על הוספה של שבחים בתפילה ואומרת דברים קשים מאוד על אדם שמשבח את הקב"ה יותר מידי: "המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא יותר מדאי - נעקר מן העולם". הגמרא ממשיכה ודורשת את הפסוק "לך דומיה תהילה" בדרשה מיוחדת: "סמא זכולא משתוקא" (התרופה הטובה ביותר זו השתיקה). ולכן גם כאשר רוצים לשבח את ריבונו של עולם עדיף לשתוק. מספרת לנו הגמרא על רב דימי שבא מארץ ישראל לבבל ואמר שבארץ ישראל היה פתגם שאומר: "מילה בסלע, משתוקא בתרין" כלומר, מילה אפשר למכור בסלע (סוג של מטבע) אך שתיקה אפשר למכור בשניים. הגמרא מביאה מעשה זה כדי להמחיש שעדיף לשתוק מאשר לשבח את הקב"ה. יוצא לנו מכאן דבר גדול - שיש פעמים בהם השתיקה גדולה יותר אפילו משבח לריבונו של עולם. ולא עוד אלא שלומד ה"שפת אמת" מהגמרא הזו שכמו שאנו משקיעים מאמץ מסוים בדיבור, אנו צריכים להתאמץ ולהשקיע כפליים בכדי לשתוק.

מדרש רבה [ויקרא רבה פרק טז] מביא את הדרשות הללו ומגדיל את עניין השתיקה כשאומר שהשתיקה יפה לא רק במקום לשבח את הקב"ה אלא השתיקה יפה תמיד. חז"ל הביאו שם את המשנה מפרקי אבות [פרק א משנה יז] האומרת: **"שמעון בנו אומר: כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי טוב לגוף משתיקה"** - מכאן אנו רואים שהשתיקה טובה תמיד.

במסכת חולין [דף פט עמוד א] מוסיפה הגמרא ושואלת **"מה אומנותו של אדם בעולם הזה? - ישים עצמו אילם"**.

ה"חפץ חיים" לומד מגמרא זו שני דברים חשובים:

1. אדם שהוא לא אומן, כאשר יראה כלי מסוים, יחשוב בליבו - בטח זו לא עבודה קשה להכין כזה. אך כאשר הוא ינסה בפועל להכין את הכלי הוא ייתקל בקשיים ואז יבין שצריך להיות אומן בכדי להכין כלי שכזה. כך היא מעלת השתיקה, בכדי לשתוק צריך לעבוד קשה מאוד עד אשר השתיקה נהיית דבר טבעי כמו כלי ביד האומן. השתיקה צריכה להיות המצב הטבעי של האדם, והדיבור יהיה דבר שאינו טבעי.

2. כמו שאין אומן זוכה להגיע אל מעמדו עד אשר הוא לומד אומנות זו ומשקיע בה מאמץ, ואפילו אם נכשל הוא חוזר ומנסה עד אשר הוא הופך לאומן. כך היא השתיקה, צריך ללמוד על זה ולחזור וללמוד כיצד לעשות זאת. צריך להשקיע מאמץ גדול בזה עד אשר המעלה הזו נקנית ממש כמו אומנות (מקצוע).

כעת לאחר שלמדנו קצת על חשיבות מעלת השתיקה, נשאלת לה שאלה: **מה כל כך חשוב בשתיקה? ומדוע אנו צריכים להשקיע בזה מאמץ כה גדול?**

על השאלה הזו עונה ה"חפץ חיים" בספרו שמירת הלשון: כאשר אדם שותק הוא ניצול מהרבה דברים כגון: לשון הרע, חנפנות, ליצנות, שקרים וגידופים. אבל הדבר החשוב הוא שכאשר מגדפים אדם והוא עונה, אותו אדם יקבל גידופים כפליים. לכן העצה הטובה ביותר היא לשתוק. כאשר אדם שותק בזמן ויכוח או כאשר אדם אחר כועס עליו, הוא מוריד את רמת הכעס בויכוח תוך רגע, שהרי אם היה עונה, הכעס היה מתגבר ועולה. לעומת זאת, על ידי השתיקה הכעס דועך ונעלם.

האם מעלת השתיקה היא רק לאנשים פשוטים שקשה להם לשמור על הפה? או שמעלה זו טובה ומועילה גם לתלמידי חכמים שאינם מדברים דברים בטלים וקל וחומר שנשמרים מאיסורי לשון הרע?

בא רבן שמעון בן גמליאל במשנה בפרקי אבות ומדגיש לנו "כל ימי גדלתי בין החכמים". לשם מה ההקדמה הזו? הרי ידוע לנו שכל מילה במשנה מחושבת, ומה שאינו צריך להיכתב אינו נכתב, אם כן מדוע מקדים לנו רבן שמעון בן גמליאל דברים אלו? אלא ללמד אותנו דבר גדול: גם אצל תלמידי חכמים גדולים השתיקה מועילה וטובה! גם רבן שמעון בן גמליאל שגדל בין ברכי תלמידי חכמים וגם הוא בעצמו היה תלמיד חכם עצום לא מצא לגוף טוב משתיקה. קל וחומר אצלנו, שאנו אנשים פשוטים, שהשתיקה היא מעלה גדולה מאין כמוה.

נוסיף עוד דבר אחד לסיום, כל עניין השתיקה חל על דברי חול ודיבורים רגילים, אך בענינים שבקדושה ברור שמצווה עלינו להרבות בדברי תורה ובדיבורים שבלימוד, שבזה אין מעלת השתיקה מועילה.

וכך אמרו חז"ל [חולין פט, א] על הפסוק בתהילים [נח, ב]: "הַאֲמַנְם אֱלֹם צָדֵק תִּדְבְּרוּן מִיִּשְׂרָאֵל תִּשְׁפָּטוּ בְּנֵי אָדָם", וזו לשונם: "מה אומנותו של אדם

בעולם הזה - ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה - תלמוד לומר: צדק תדברון". זאת אומרת שבעניני חול צריך לתפוס בפלך השיקה, אך לגבי תורה צריך להרבות בדיבור עד כמה שניתן.

לסיכום, למדנו על מעלתה הגדולה של השתיקה, מה היא מועילה לנו, מתי היא מועילה ולמי. ראינו מקורות שמראים את חשיבותה של השתיקה והסברנו שהשתיקה מועילה לנו בכדי לשמור על פינו מפני איסורים ואף מדברי הבל ומדברים בטלים.

יהי רצון שבעזרת ה' נזכה ונדע לשתוק כשצריך לשתוק, ולדבר כשצריך לדבר, ובכך נזכה להחיש את גאולתנו במהרה בימינו, אמן.

הסבלנות משתלמת

ר' רון מלכה

"חייב אדם לומר אימתי יגיעו מעשי כמעשה אברהם יצחק ויעקב".

[ילקוט שמעוני פרשת ואתחנן רמז תתל]

אימרה זו נראית קשה עד מאוד וכמעט בלתי אפשרית ליישום. פעמים רבות אנו קוראים בספרי הקודש על אבותינו ואומרים לעצמנו, נו, וכי אני באמת יכול להגיע למדרגתם של אבותיי אברהם יצחק ויעקב, או משה רבנו?! הרי הם אנשים גדולים ועצומים במידותיהם המושלמות ובתורתם הקדושה, אז איך אעלה על דל שפתי "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותיי"?

אך אנו צריכים להבין יסוד חשוב. **אבותינו הקדושים לא נולדו מושלמים במידותיהם, אלא הם עמלו טרחו ועבדו קשה על תיקון מידותיהם.** אנו שומעים עליהם כגאונים גדולים וצדיקים עליונים, אך לא תמיד אנו מודעים להתמודדויות שהיו להם בטרם הגיעו אל רום מעלותיהם.

אמרו חז"ל [במדרש שיר השירים] על אברהם אבינו שהיה מסגף עצמו עד שהשיג את המעלה שהשיג, וגם אצל משה רבנו אשר הצטיין במידת נושא בעול עם חברו מצאנו בתורה ובחז"ל כמה וכמה מעשים שסייעו בידו להגיע למדרגה זו.

מעלותיהם ומידותיהם של אבותינו לא היו מובנות מאליהן. הם התאמצו ופעלו רבות עבורם. לכן אנו צריכים להתפעל וללמוד דווקא מהמאמצים ומההשתדלות הגדולה של אבותינו אשר עמלו רבות בכדי להגיע למדרגתם ולשלמות מידותיהם, ולא רק מצדקותם ומהניסים שעשו.

אבותינו הקדושים עברו מאבקים, מלחמות ומכשולים רבים. גם אנו בחיינו הפרטיים והכלליים עוברים לא מעט מאבקים ומכשולים. וישנה מידה שבעזרת ה' אם נסגל אותה לעצמנו נוכל לעבור את הניסיונות ואירועי חיינו בנקל, בנחת, ובהצלחה רבה.

מידה זו היא "מידת הסבלנות".

בחיינו אנחנו נפגשים עם המון סוגים של אנשים ומקרים שונים ומשונים, אשר לא תמיד זהים ומתאימים לאופיינו ורצונותינו. לכן אנו זקוקים להמון סבלנות.

חז"ל מגדירים את מידת הסבלנות כאורך הרוח ושיקול הדעת שיש לאדם. בכדי לבנות חיי חברה נכונים וטובים אנחנו חייבים להיות סבלניים. בשביל שנוכל להסתדר במקום עבודתנו, וכמובן בתוך ביתנו עם בן/בת הזוג ועם הילדים על אחת כמה וכמה שאנו חייבים להיות סבלנים.

חז"ל מציינים את אחת המדרגות הגבוהות של מידת הסבלנות, וזו לשונם [יוםא כג, א]: **"תניא: הנעלבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין - עליהן הכתוב אומר (שופטים ה) ואהביו כצאת השמש בגברתו!"**

לא פעם אנו נתקלים באדם כזה או אחר שזרק לנו איזו מילה מעליבה או עקיצה עסיסית עם ארס בתוך הדבור. באותו הרגע הרצון הראשוני זה לענות לו, ולא רק לענות אלא גם לתת לו בראש. כאן נכנסת "מידת הסבלנות" אם האדם יצליח להשאר "סבלן" ולבלום את עצמו מלענות ולהחריף את המצב, אז מלבד זה שהוא זוכה לעבוד על תיקון מידותיו ולעלות דרגה "במידת הסבלנות", הוא גם יזכה ליטול את שכר הסבלנות.

שכרו של הסבלן השותק ומעביר על מידותיו ואינו תובע עלבונו גדול מאוד, ולא רק שאינו מפסיד מכך כלום אלא בורא עולם תובע עלבונו. ועוד הוא זוכה שיתכפרו לו כל עונותיו.

רבי אליעזר אזכרי (בעל "ספר חרדים") כותב למה תסבול ייסורין בעולם הזה ובעולם הבא בגיהנום על עוונותיך? **טוב לך אם תסבול חרפת אנוש וגידופיו ולא תענהו, ותשמח בייסורין אלו כי רפואה הם לנפשך וזרח בחושך אורך.**

רבי אהרון ראטה זצ"ל מסביר למה זה שנעלב ואינו עולב יזכה דווקא להארה כמו השמש? היות וזה שנעלב נשתנו פניו ונעשה חיזור, ולכן מידה כנגד מידה יזכה לעתיד לבוא שיאירו פניו "כצאת השמש בגבורתו", ששום אדם לא יוכל להסתכל בפניו מעוצם זוהר פניו היפות של המקבל חרפתו בשמחה ואנו משיב.

ראינו מה סבלנות או אי סבלנות של רגע יכולות לעשות, אם אין סבלנות אז המצב מחריף חלילה, ואם ב"ה יש סבלנות אז ניתן לבלום את עצמנו ולהרגיע את המצב, וגם זוכים לשכר אין סופי. אם בויכוח הבא נזכור לשניה כמה הסבלנות משתלמת אז אולי הויכוח יראה אחרת. מדברים אלו אנו למדים שמעלה נשגבה היא להיות "מן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינן משיבים", אולם זוהי רק דוגמא אחת בעניין "מידת הסבלנות". אנו זקוקים למידת הסבלנות בעוד רבדים רבים בחיינו, אבל אי אפשר ללמוד על כל מידת הסבלנות ממאמר אחד. לכן כל אדם שחשקה נפשו בתיקון מידותיו ישתדל להמשיך וללמוד על מידה זו, וכמובן גם על שאר המידות.

יהי רצון שבעזרת ה' נזכה להיות מהנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתן ואינם משיבים.

שלום-בית או שלום לבית?

ר' אור מתנה

עד כמה חשוב שלום הבית?

נאמר בגמרא [חולין קמא, א] כי גדולה היא מאוד חשיבות השלום בין איש לאשתו, עד כדי כך שאף שם שמים נמחה בשביל כך. המדובר הוא על אשה סוטה שנסתרה עם גבר זר למרות שבעלה הזהיר אותה וקינא לה. ובכל זאת, כדי להשכין שלום הקב"ה מוכן שימחקו את שמו הקדוש כדי לבדוק את האשה הזו ולהתירה לבעלה. אנו מבינים מכאן ששלום-בית בעיני הקב"ה הוא מעל הכל, עד כדי כך שבשביל להשכין שלום-בית אפילו במקרה של אשה שאינה מל"ו צדקניות בלשון המעטה, עדיין הוא מוכן ששמו וכבודו ימחקו. לא יאומן!

במאמר זה אנסה (כמובן מתוך ניסיוני רב השנים בתחום) לתת עצות ופתרונות לשמירה על שלום בית ולהסביר על קצה המזלג את חשיבות שלום בית.

הטעם לחשיבות שלום בית

הטעם לחשיבות שלום בית בעיני הבורא יתברך, הוא מפני שעניין זה הוא הבסיס והיסוד להקמת בית (לא מתחילים לבנות בית מהגג אלא מתחילים מהיסודות). אדם חייב להבין כי אחד מהתפקידים החשובים ביותר שלו בעולם זה להקים משפחה ולחנך את ילדיו כראוי ועל הצד הטוב ביותר. כמובן ששני בני הזוג צריכים להיות שותפים מלאים במילוי הייעוד הזה, וחייבת להיות ביניהם תמימות דעים ברעיון המרכזי כמו גם בפרטים

החשובים. הם לא חייבים להזכים על כל פרט אך חייבים להבין ששניהם יחד מחנכים את הבית, ומובילים אותו במסילה העולה בית אל (ואם לאשה קוראים "בת אל", אז בטוח שיחד עם בעלה יזכו לראות את האור, וגם יזכו מהרה לקבל מתנה יקרה...). זה למעשה המרכיב העיקרי להקמת בית בריא, כי בלעדי שיתוף הפעולה והאחדות דבר לא יעמוד כמו שצריך, והרי לנו הרס וחורבן אשר יהיו מנת חלקם של אותו זוג. ואין זה רצון האל כלל, כי את הארץ ומלואה לא לתוהו בראה אלא לשבת יצרה, אז כמו שהקב"ה ברא את העולם בשביל שיתקיים בעולם הזה יישוב הדעת וסדר, כך גם בין אדם לאשתו זה צריך להתבצע.

"השותף השלישי"

אחד הפתרונות בכדי שישכון שלום בביתו של אחד ואחד מאיתנו, או אפשר לכנותו בתור ה"פיתרון" (בה"א הידיעה), הוא צירופו של שחקן חיזוק, צירופו של "השותף השלישי", הלא הוא הבורא יתברך. כי כל אדם יודע שע"י כך שינהג בדרכיו של בורא עולם וילמד מכל מידותיו, הוא יזכה להיות רחמן, סלחן ורודף שלום. או אז הדרך אל האושר - הדרך לשלום הבית - תהיה חלקה ובטוחה. הזכרנו שה' הוא השותף השלישי רק צריך לזכור להעמידו במקום הראשון, ואחריו נמצאים שני בזני הזוג. זה הסדר הנכון, ועל ידי כך יזכו לשלום בית אמיתי, כי "איש ואשה שזכו שכינה ביניהם".

"אל תהיה חכם תהיה צודק"

חקוק בזיכרוני משפט שהמורה לנהיגה שלי אמר לי באחד מהשיעורים, משפט שמאוד דומה ומזכיר לי את המשפט הנ"ל, וכך הוא אמר לי: "זכות קדימה נותנים, לא לוקחים". כי עיקר המניעות בשלום בית הוא זה שכל

אחד חושב בכיוון מסוים וחושב שרק הוא צודק ואילו השני טועה. דבר זה גורם לתאונות והתנגשויות בחיי הנישואים. בדיוק כמו בכביש, שכל אחד חושב שהוא ייסע וכולם יחכו, וכולם צריכים לתת לו לעבור ולהיכנס ראשון. בכך בעצם נגרמות תאונות נוראיות לא עלינו. כי אם רק ידע אדם לוותר ולהיות קצת רגוע, אם הכל יהיה בנועם ועל מי מנוחות, אז הוא יהיה מהאנשים הכי מאושרים עלי אדמות. דרך אגב, גם המשל חשוב כנמשל, אם ננהג בכביש בדרך האמורה נוכל למנוע המון תאונות ולהציל עוד נפשות מישראל. למה לא?

”מראה שעל הקיר מי הכי יפה בעיר”

כולם בוודאי מכירים את סיפור האגדה המפורסם על שלגיה ושבעת הגמדים. גם אם אינכם מכירים אז לא נורא, תוכלו להכנס לגן עדן גם בלי זה. בררתי את הנקודה הזו. בקיצור, היתה איזו מכשפה שהיתה בודקת בכל יום במראה שלה מי האשה הכי יפה בעיר (לא לנסות את זה בבית בבקשה). המכשפה לא הסתכלה במראה רק כדי לראות את ההשתקפות שלה, אלא השתמשה במראה המכושפת כדי ללמוד האם יש אשה יותר יפה ממנה. כך גם האדם צריך להשתמש במראה שלו - שזוהי למעשה אשתו - בכדי לראות על עצמו דברים מעבר למה שרואים במראה רגילה. הרי ידוע שגם לאחר הנישואין ממשיכים מן השמים תמיד להתאים את האשה לבעלה ע"פ מעשיו. אם הבחור שלנו יהיה גבר לענין, ויעשה את רצון ה' אז גם אשתו תהיה טובה, אך אם חלילה הוא יחליט לעשות מה בראש שלו ולצפצף על רצון ה' אז שיצפה פגיעה מכיוון אשתו. אם כן הכל תלוי **בך**, ותבין, כמו שתתנהג אתה - כך תתנהג היא אליך, כי היא המראה שלך והיא מראה ומשקפת לך את מעמדך. זה מתקשר לשאלה במסכת ברכות "מצא" או "מוצא"? למעשה זו לא שאלה ששואלים את החתן אחרי חתונתו אלא זו הודעה לחתן, שעל פי מעשיו יקבע אם אשתו תהיה טובה או רעה.

“עיר מקלט”

ידוע לכולם עניין ערי המקלט המובא בפרשת מסעי, שכאשר אדם רצח בשגגה יכול הוא לברוח לאחת מערי המקלט ולא יוכלו לעשות לו מאומה (כל עוד הוא שם כמובן). כך גם אדם שיש לו חוסר בשלום בית ינוס להתפלל וישפוך שיחו לפני הבורא יתברך, בכדי שינצל, בכדי שימחל לו על עוונותיו, כי חוסר בשלום בית בין איש לאשתו מראה על חוסר שלום בית בין אדם לבוראו. וזה מה שאמרו חז"ל **“ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים איתו”**, כי כאשר הוא נוהג בשלום עם קונו אזי הוא רצוי לפניו ואפילו אויביו ישלימו עמו, אז קל וחומר שאשתו תשלים עמו.

יהי רצון שיזכנו השם יתברך לקיים כל הנאמר כאן כראוי, ולזכות להיות רצויים תמיד לפניו יתברך. יהי רצון שנזכה לשלום בית אמיתי, ושכינה תשכון בביתנו תמיד, אמן!

לייעוץ והכוונה בענייני שלום-בית ויישוב סכסוכים קשים נא לפנות אלי בזמני הפנוי... סתתתתם בצחוק.

אין מעצורים לכעס דויד אהרון ציוני

כשרואים אדם בשעת כעסו רואים בבירור שהוא לא מודע למה שהוא עושה. כשהכעס שולט האדם עושה הרבה דברים שלא היה עושה אם היה באותו רגע רגוע.

הכעס מוציא שכלו של אדם מקרבו, עד שהכעס נהיה דבר מרכזי מחיי היום יום של הרבה מאוד אנשים. כשאדם כועס הוא משוכנע במיליון אחוז שהוא צודק, שיש לו סיבה לכעוס, וששום דבר לא יעצור אותו!!!

לפנינו סיפור שיש בו ממש המחשה מעשית של מה הכעס יכול לעשות לאדם.

פועל מפקיסטן, היגר לסעודיה בתקווה למצוא שם עבודה. מאחר שלא עלה בידו למצוא עבודה הוא הגיע לסף יאוש. מרוב ייאושו וברוב טיפשותו הוא נכנס לאטרף של כעס על עצמו ופשוט קטע את ידו השמאלית לעיניהם של האזרחים העוברים ושבים בכיכר השוק בעיר ג'דה.

ימים לאחר הופעת הבכורה שסיפק הפועל לאזרחים המבוהלים, דיווח העיתון המקומי על האירוע: "מוחמד אסלאן בן 28 הגיע לסעודיה כדי לעבוד בחברה מקומית, אך כאשר ביקר להתחיל לעבוד בעבודתו החדשה התברר כי החברה אינה זקוקה לו. האיש הזועם לא היה מוכן לחזור אל אשתו וילדיו בפקיסטן בלי פרוטה, לכן עשה מאמצים די גדולים בכדי למצוא עבודה כלשהיא. בינתיים שוטט אותו פועל ברחובות, וישן תחת גשרים ומסגדים. למרות כל המאמצים שעשה אותו פועל, לא עלה בידו

למצוא עבודה. ואז כשהגיע לתחתית עשה את המעשה הנורא: ברוב כעסו זינק אותו פועל לתוך אטלז, חטף סכין לחיתוך בשר וקטע את ידו השמאלית. התושבים המבוהלים הזעיקו אמבולנס והעבירו אותו אל בית החולים בצירוף היד הקטועה שהניחו בתוך קרח. צוות המנתחים חיבר את היד הקטועה למקומה לאחר ניתוח שארך כ-8 שעות. עתה נותר רק להמתין ולראות אם הניתוח הוכתר בהצלחה".

נו, מישהו מעלה על הדעת שיש הגיון כל שהוא במעשה המטופש הזה? מה הוא השיג בזה? מה הוא הרוויח מכל זה? האם יש דרך להבין מה התחולל במוחו הקודח דקה לפני שעשה את המעשה האיום והנורא הזה? לא ולא!

חז"ל מציינים כי אפילו אם הכעס נראה מוצדק הוא גורם לאדם לאבד את מעלותיו ולרדת ממדרגתו.

וזו לשון המדרש [ויקרא רבה פרשה יג ד"ה א]: "אמר רב הונא: **בשלשה מקומות כעס משה ונתעלמה ממנו הלכה ואלו הן בשבת ובכלי מתכות ואונן, בשבת** מנין שנאמר (שמות טז) ויותירו אנשים ממנו וגוי' (בענין המן שירד לאבותינו במדבר), כיון שכעס שכח לומר להם הלכות שבת אמר להם (שמות כג) הוא אשר דבר ה' אכלוהו היום כי שבת היום לה'. **ובכלי מתכות** מנין שנאמר (במדבר לא) ויקצוף משה על פקודי החיל (אחרי מלחמת מדין), וכיון שכעס נתעלמה ממנו הלכה שכח לומר להם הלכות כלי מתכות, וכיון שלא אמר משה אמר אלעזר הכהן תחתיו... **באונן** מנין שנאמר ויקצוף על אלעזר ועל איתמר (אחרי מות נדב ואביהו), וכיון שכעס נתעלמה ממנו הלכה שאונן אסור לאכול בקדשים".

מעלתו הגדולה של משה לא הועילה לו בשעה שכעס. בל נשכח שלא לחינם כעס, ואולי החשוב מכל, כדי שנשים לב שבכל מהלך חייו הארוכים (120

שנה!!!) כעס איש האלוקים רק שלוש פעמים בלבד!!! ובכל זאת נתעלמה ממנו הלכה. ואם בארזים נפלה שלהבת מה יאמרו אזובי הקיר? מה אנו נענה אחריו. הלוואי עלינו לכעוס רק שלוש פעמים בחיינו, אך כנראה שאנו לא שם, אז אולי הגיע הרגע לנסות ולהתמודד עם מידת הכעס שלנו ולחפש דרכים כדי לתקן אותה או לפחות למזער אותה. זה "קצת" יותר קשה מלמזער "חלון" במחשב.

אחת מהדרכים להרחיק מקרבנו את מידת הכעס היא ללמוד ולהתבונן בדברי חז"ל בגנות מידת הכעס, ויש מספר ספרים שליקטו מקורות אלו עבורנו כגון בספר "אורחות צדיקים" ועוד, אך עדיין יש עוד הרבה מקום למכשול, כי כשהכעס כבר הגיע והשתלט, קשה מאוד לעצור אותו, ובפרט כשהסיבה נראית לנו מוצדקת. לכן אנחנו צריכים לעיין הרבה מאוד בדברים אלו וכמובן... להתפלל על זה בכל רגע אפשרי.

ומי שממש מתעקש לקבל טיפים כאן ועכשיו - יעיין נא במאמרו העצבני של ראש השלוחה שליט"א, בתקווה שלא יתעצבן עליו.

בין הזמנים מועיל וטוב, שבעזרת ה' יתברך נצליח לכופ את יצרנו, ושלא נבוא לידי ניסיונות. המון בשורות טובות לכל בית ישראל.

אם אני אינני אני אז מי אני בכלל?

שי שרון

האם בצורת העולם הזה שאנחנו חיים בה כעת אנחנו מתנהגים כמו שאנחנו באמת או כמו שאחרים רוצים שאנחנו נתנהג? ואם אנחנו מתנהגים ע"פ אחרים אז איפה המקום שלנו פה בכלל?

העולם שאנו חיים בו מנוהל על ידי מערכת ממוסדת, מערכת שמעדיפה שאנשים לא ימצאו את דרכם האישית. נוח יותר לממסד שאנשים יתפקדו כבובות, כחיילים, וייחשבו כמספרים וכקולות בקלפי כדי להשאיר את הציבור תחת מרותו, כדי שלא יעבירו ביקורת וימרדו בו.

אומר לנו רבי נחמן מברסלב זיע"א **"אחד היה אברהם"**. הכוונה היא, שכל אדם צריך לדעת שהוא "אחד" על האדם להסתכל על עצמו כאילו הוא לבדו בעולם, ואסור לו לחיות בשביל אחרים. אם הוא חי, חושב ומתנהג בצורה מסוימת בגלל שאחרים מתנהגים ככה, אז בלי ספק הוא לא יגיע בחייו לשום מקום משמעותי. הוא לא יגיע אל עצמו. לצערנו, אנחנו לא מסתפקים במה שאנחנו, להרבה מאתנו לא טוב עם עצמם, לא מרוצים ממה שיש להם בעצמם (אדם מתאוה למשהו שאין לו ושיש אותו לאחר וכו').

איך היינו מתנהגים אם היינו לבד בעולם? הרי אנחנו לא מסוגלים באמת לחיות לבד בעולם, אז מה הכוונה פה של רבי נחמן?

אלא שאתה צריך להתנהג כאילו אתה לבד, להתרכז ולחשוב מה נכון עבורי לעשות ולא לעשות את זה כי זה נוח לאחרים, או כי אחרים ישבחו אותי על

זה. דרך זו מסיטה את המחשבה שלנו למחוזות לא נכונים, ובדרך כלל התוצאות מדברות בעד עצמן. כל אחד צריך לחפש את הכיוון הנכון לו.

מצד שני, אם כל אחד ימציא דרך חדשה, החברה לא תתקדם אלא תיסוג לאחור. אז ברור שחייבים ללמוד מחוכמתם של אחרים. אז איך שתי הדברים מתיישבים ביחד?

תשובה לכך נמצא בתפילת שמונה עשרה. אנו מתחילים "אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב". אנשי כנסת הגדולה הם שחיברו לנו את נוסח התפילה. כידוע, מדובר בטובים שבחכמי ישראל, שחלקם אף היו נביאים. חכמינו הקפידו שלא להגיד אפילו מילה אחת מיותרת, אז למה הם לא אמרו "אלוהי אברהם יצחק ויעקב" בקיצור? אלא אברהם אבינו ע"ה לא קיבל את דרכו מאיש. הוא עבד את ה' ע"פ שכלו עד שהתגלה אליו ה' והדריך אותו. יצחק בנו שמע וקיבל מאברהם, אבל לא חי כהעתק של אברהם אביו אלא שמע והפנים, ואז מצא את דרכו האישית בתוך מה שקיבל. גם יעקב אבינו ע"ה הוא בדק מה הדרך המיוחדת לו ובה דבק.

אם יש מקום לעצמאות, אז איפה זה בדיוק מסתדר עם גישת היהדות שאומרת לך מה לעשות, מתי, איך וכמה?

ביהדות כל המושג של ה"אני" מתייחס אל הנשמה. להבדיל מהגויים שאצלם הגוף הוא מרכז הווייתם, אצלנו עם כל הכבוד לגוף (ויש כבוד, אל תזלזלו) הוא אינו אלא כלי שרת בידי הנשמה.

הנשמה שלנו חפצה למצוא לעצמה ביטוי הוגן בכל מישורי הפעולה שקיבלה בעולם הזה. זה נכון לשאוף לחיים שלמים ושמחים, לחיי משפחה וחברה, ולמעשה בכל הפעולות היומיומיות. אך באותה מידה ואף יותר מכך

צריכים אנו לשאוף לשלמות במצוות ובחיבור שלנו אל הקודש. כל אחד מאתנו צריך למצוא את האיתותים פנימיים בתוכו המצביעים על שינוי ועל כמיהה פנימית להגשמה ולביטוי.

כל אחד צריך לדעת לאיפה בדיוק הנשמה שלו מתחברת. אחד יותר מתחבר ללימוד, אז שישב ללמוד הרבה. אחד מוצא את עצמו יותר בחסד, אז שיעשה חסד. לכל אחד יש את הבחינה שהוא יותר מתחבר אליה, וחשוב שהכל יהיה בדרך הקודש. גם אם מצאת את עצמך שאתה טכנאי, אל תשבר, אל תחשוב שאתה רחוק מה', אתה יכול לשאת ולתת באמונה, אתה יכול לקיים את כל התורה כולה וגם ללמוד כמה שאתה יכול, כי אין לנו דרך להגיע אל הנשמה בלי תורה. גם אם הגעת לזה שאתה לומד ושקוע בלימוד, עדיין כל אחד מתחבר לאותו סוג לימוד ששייך לנשמתו. אז תן את הדגש העיקרי על אותו לימוד, וככה בכל דבר בחיים.

הדרך היחידה שאדם ידע מי הוא באמת, היא רק על ידי שהוא ימצא את הזמן שלו עם עצמו, בלי שאין אף אחד בסביבה, ויעשה עם עצמו חשבון נפש, ויבדוק מה טוב לו ומה לא טוב. כי בן אדם יכול לטבוע במעגל החיים, ואין לנו דרך אחרת אלא רק ע"י זה. זו שיחה עם ה' יתברך שמו, אבא שבשמים, שיעזור לנו להיות מה שאנחנו צריכים להיות.

אז יהי רצון שנזכה שכל אחד מאיתנו יהיה הוא עצמו, ולא נעשה דברים רק בגלל אחרים.

אתה? - סתם בזיון של בן אדם!

אדיר סיאני

במאמר זה נעסוק באיסור לבזות כל יהודי באשר הוא.

כפי שידוע לנו כל אדם הנראה לנו קצת שונה בחיצוניותו, מייד יש לנו כמין הסתכלות שלילית שגורמת לנו לזלזל באותו אדם וללעוג לו, ולעיתים הסתכלות זו מביאה אותנו גם לידי לשון הרע על אדם זה.

אם נתעמק ונחשוב קצת יותר על עניין זה נשאל את עצמנו מדוע אנו מבזים או לועגים על אדם שנראה לנו לכאורה פשוט מדי.

לדוגמא, אדם נכנס לבית הכנסת כדי להתפלל, והנה מבחינים עליו כי מכנסיים עם קרעים עוטפים את רגליו (פחות או יותר), עגילים נוצצים מעטרים את אוזניו (לצורך הדעווין או לשם איזון פרונט ושיווי משקל) ותסרוקת מהסרטים מפארת את ראשו שהתחיל להקריח.

מה קורה לנו כשאנו מביטים עליו? פשוט, ישר אנו מחילים עליו את "תיאוריית הדפוק". כלומר, אנו אומרים בליבנו איזה מן אדם "דפוק" זה? מדוע הוא נכנס להתפלל ככה? או מדוע בכלל הוא נראה כך?

אך השאלה חוזרת אלינו: למה שלא נחשוב את ההיפך ונסתכל על צידו השני של העניין. היינו צריכים לומר שמגיע כל הכבוד לאדם כזה שאפילו עם מראה כזה הוא מגיע להתפלל ולא שוכח את בוראו, כי הרי כל אחד ואחד מאיתנו, בין אם הוא אדם דתי ובין אם הוא אדם חילוני, בין אם הוא אדם טוב ובין אם הוא אדם רע, נברא בצלם אלוקים ויש בתוכו ניצוץ אלוקי.

ישנו סיפור מפורסם, שפעם אחת בא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור מבית רבו והיה רוכב על החמור ומטייל על שפת הנהר ושמח שמחה גדולה, והייתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. לפתע נזדמן לפניו אדם שהיה מכוער ביותר אמר לו: שלום עליך רבי! ולא החזיר לו אמר לו: ריקה, כמה מכוער אתה שמא כל בני עירך מכוערים כמותך? אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית.

רבי אלעזר בן רבי שמעון הבין מיד שחטא בזה שהוא זלזל באותו אדם עד שהגיע למצב שהוא ירד מן החמור ונשתטח ואמר לו מחול לי. אותו אדם התעקש שהוא ימחל לו רק אחרי שילך לאומן שעשה אותו ויאמר לו כמה מכוער כלי זה שעשית.

וצריך להבין למה האריך בדיבור אותו אדם ולא סלח לרבי אלעזר מיידית והתעקש איתו שהוא יסלח לו רק עד שילך לאותו אומן שעשה אותו ויאמר לו כמה מכוער וכי והרי די היה לומר עד שתאמר לאומן שעשני אז מדוע הוצרך לומר עד שתלך?

התשובה היא, שאותו אדם רמז מוסר בדבריו אלו שאמר עד שתלך לאומן שעשני, כלומר כשתיפטר מן העולם הזה שהרוח תשוב אל האלוקים שאז באותו זמן הגוף הוא בקבר ואין שם היכר בין צורה נאה למכוערת וכל הגופים שווים ואז באותו זמן תאמר לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה.

למסקנה, למדים אנו מכאן שאסור לפגוע ולבזות בכבודו של אף אדם כי בסופו של דבר כולנו מגיעים לאותו מקום אחרי 120 שנה. ובאותו המקום הנ"ל אין הצורה האנושית ניכרת.

חשוב לזכור, שבמקרה שהבאנו לעיל בו אנו מבקרים את אותו אחד שנראה שונה מאתנו, אנו לא יכולים שלא להעריך אותו בצורה מבזה, כי אנו מחזיקים מעצמנו הרבה יותר ממנו. אך אל נא נתבלבל, יתכן שבאמת בדברים מסויימים אנו יותר טובים ממנו, אך האם בדקנו את מכלול הדברים? האם אין תחומים בהם הוא יותר טוב מאתנו, כמו למשל במצוות שבין אדם לחברו, או האם לקחנו בחשבון את העבר שלנו ושלו? מה החינוך שאנו קבלנו ומה החינוך שהוא לא זכה לקבל? את הראיה הכוללת הזו אין לנו, ולכן אנו מרשים לעצמנו לשפוט אותו ולדון אותו לכף חובה. זה לא קשור במאומה בחשבון נפש שהוא עצמו צריך לעשות עם עצמו, אנו מצדנו צריכים להמנע עד כמה שניתן מלדון אנשים ע"פ המראה החיצוני שלהם, כי לפעמים אנו טועים באבחנה, ונגלה בעצם שהוא לא כל כך ירוד כמו שחשבנו בתחילה, ולעיתים גם אם צדקנו באבחנה הרי שלא התייחסנו למאמר חז"ל **"אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו"**. אז אין לנו שאיפות שתגיע למקומו, אך בהחלט יש דרישה שלא תדון אותו.

כידוע לגבי עניין זה יש את המשנה **"אל תהי בז לכל אדם"**. ניתן לפרש את המשנה, שכאשר אדם חושב שהוא מושלם בכל המעלות מרשה הוא לעצמו לבזות את הזולת במום מסויים שיש בו ובשאר חסרונות קיימים אולם עליו לדעת שיתכן מאוד שביום מן הימים לו עצמו יהיה את אותו מום או חסרון שיש עתה בחברו כי לא לעולם חוסן, ונמצא בסופו של דבר שהוא מבזה את עצמו ולא רק את חברו. ויותר מזה, יבוא יום ולא רק שהוא יקבל את אותו מום או חסרון אלא הוא גם יזדקק לאותו אדם.

יהי רצון שנוכה לכבד כל אדם לפי כבודו ומעלתו ושלא נבוא לידי זלזול בכבוד הזולת ח"ו אפילו באדם הכי פשוט בעם, ויקויים בנו מאמר רבותינו **"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך"**. אכי"ר!

אתה, אל תראה אותי ככה...

אוריאל פינחסי

מעשה שארע באשה מבוגרת שגרה לבדה, ובאחד הימים הוצרכה לנסוע לחוץ לארץ. היות שהיו ברשותה תכשיטים יקרי ערך וחששה להשאירם בבית, החליטה להחביאם, וחיפשה מקום סתר עבורם. בסופו של דבר החביאה אותם בארובת התנור. היא אכן נסעה לחוץ לארץ וכשחזרה שכחה לגמרי מהתכשיטים. כאשר הגיע החורף וניסתה להדליק את התנור, היא גילתה שיש סתימה בארובה. על כן קראה למנקי ארובות כדי שינקו לה את הארובה.

הפועלים החליטו לנקות את הארובה במקלט. הם פרקו את הארובה והחלו לרדת עמה למטה. תוך כדי כך נזכרה האשה בהתרגשות בתכשיטים, וחששה שמא הפועלים יקחו את התכשיטים מבלי שתוכל למנעם מכך. במהירות הלכה לשכנתה הצעירה שהייתה נעזרת בה מידי פעם. היא סיפרה לה מיד את המעשה, והשכנה הצעירה שלא איבדה את העשתונות רצה מהר לעבר הפועלים. היא חטפה מידיהם של הפועלים הנדהמים את הארובה ואמרה להם שהארובה בסדר רק השכנה לא כל כך "בסדר". היא הזהירה אותם שלא ישימו לב לדבריה כי היא "אינה אחראית למעשיה וכל שכן לדבריה" וכו' וכו'. תוך כדי כך עלתה במדרגות ונתנה את הארובה לשכנתה המאושרת, שתכשיטיה נצלו בזכות תושייתה.

את כל הכינויים ה"בלתי מחמיאים" שבהם כינתה את שכנתה שמעה באקראי שכנה נוספת, שנחרדה עד עמקי נשמתה מכך. היא לא ידעה את תחילתו של המעשה, שפטה את העניין לפי ראות עיניה, ודנה את השכנה הצעירה באופן מוחלט לכף חובה. רק משפגשה את שכנתה המבוגרת

שספרה לה בהנאה על חכמתה של חברתה, הבינה עד כמה אסור לשפוט לפי ראות העין. אמנם במבט ראשון הגיוני לדון מעשה זה לכף חובה, אבל בסופו של דבר המציאות מוכיחה עד כמה אפשר לטעות בראיה שטחית של המעשה.

בטח אתם בלחץ על הפועלים המסכנים. נכון שהשכנה הצילה את התכשיטים, אך מה עם הכסף שמגיע להם? אי אי אי, כבר נפלתם בפח, איך לא לימדתם זכות על הזקנה? אל תדאגו, היא לא עשקה אותם, את כל הכסף שלמו להם, והם חיים באושר ובעושר עד עצם היום ההוא...

בעזרת ה' ניגע בכמה נקודות בעניין היקר שנקרא "לימוד זכות".

אנשים לא מעריכים אל נכון מידה משובחת זו של לימוד זכות. יש למצווה זו אסמכתא בפסוקי התורה, כל הש"ס מלא בשבחים של מי שנוהג בדרך זו, ובתועלות הרבות הצומחות ממידה מיוחדת זו. די אם נזכור שרוב המעשים על לימוד זכות בגמרא מסתיימים בביטוי מעין זה שלפנינו "**כשם שדנתוני לכף זכות כך המקום ידין אתכם לכף זכות**". יש כאן מידה כנגד מידה. מי מאתנו לא היה רוצה שידונו אותו תמיד לכף זכות? לכן צריכים אנו להתאמץ בזה למעלה מכוחותינו, כדי שנהיה אנשים טובים יותר, וחוצ' מזה, בסופו של דבר גם אנחנו נרוויח מזה רווח אישי.

את מי צריך לדון לכף זכות?

אדם הנחשב לירא שמיים - חובה עלינו לדונו לכף זכות גם אם המעשה נוטה לכף חובה.

אדם רשע - חובה לדונו לכף חובה, גם אם המעשה שעשה נוטה לכף זכות ראוי להשמר ממנו ולחשוש מפניו (מדובר רק על רשע שהוכחה לנו רשעותו ע"פ מעשים ברורים).

אדם בינוני - אם המעשה נוטה לכף זכות חובה לדונו לכף זכות. אם המעשה נוטה לכף חובה אין חובה לדונו לכף זכות אך יש מעלה בכך.

לדוגמא, אם אתה רואה אדם נכנס למכולת לוקח שקית חלב ויוצא בלי לשלם. יש פה **מעלה** לדונו לכף זכות אך אין **חובה** בכך. אבל אם מדובר בירא שמיים חובה לדונו לכף זכות.

יש עניין לדון לכף זכות חיובית ולא שלילית.

מקרה ראשון: בעלך חזר הביתה ובעוד את טרודה במטלות הבית, הוא נפנה לענייניו, ולא הציע עזרה. כף זכות שלילית: מסכן, הוא לא אשם, הוא נולד ככה, ככה זה בעדה שלהם, אין לו תקווה... כף זכות חיובית: כל היום הוא עסוק בעבודה בטח הוא חזר הביתה גמור מעייפות, ולכן הוא לא שם לב שאני צריכה עזרה.

מקרה שני: אתה חוזר הביתה מהעבודה, ושוב כל הבית הפוך כאילו ערכו בסלון ניסוי גרעיני ללא פיקוח של האו"ם. כף זכות שלילית: היא לא עשתה זאת בכוונה, היא פשוט "נטלה תשעה וחצי קבין של דיבור" כשירדה לעולם, ולכן לא מסוגלת להשתלט על יצר הדיבור, ובוודאי דיברה כל היום עם השכנה. או בסגנון אחר, היא לא אשמה, זו אמא שלה הכניסה בה את הגנים האלה, אין למה לצפות. כף זכות חיובית: בטח לפני כמה דקות היא סיימה לסדר את הבית אבל הילדים לכלכו אותו עוד פעם.

בשתי המקרים אנו צריכים להשתדל לדון לכף זכות. החידוש הוא שאדם צריך לעלות בדרגת ה"לימוד הזכות" ולשאוף שנקודת הזכות תהיה חיובית עד כמה שניתן.

הבעל שם טוב אמר שכאשר באים לדון אדם על מעשה רע שהוא עשה, מראים לו את אותו מעשה אצל אדם אחר, ונותנים לו לשפוט. ואם הוא אומר "רשע!", מגיע לו לקבל עונש", הוא חורף את הדין לעצמו. לעומת זאת אם הוא ידון אותו לכף זכות, בשמים ידונו גם אותו לכף זכות.

כמה טיפים שבסייעתא דשמיא יעזרו לנו לדון לכף זכות.

ראשית נפתח במספר דוגמאות ללימוד כף זכות: יכול להיות שחסר לי פרט בהבנת העניין, זה לא היה הוא אלא מישהו אחר שנראה דומה לו, אולי יצרו יתגבר עליו, הוא לא עשה זאת במזיד, הוא לא ידע, לא לימדו אותו, הוא לא התכוון, בטח הסיפור לא נכון, וכן על זה הדרך. ריבוי הדוגמאות יעזור לנו לפתח שיטה של לימוד זכות במקרים רבים.

אם נקפיד ללמוד על מידה זו, לקרוא סיפורים על זה, או לפזר תזכורות בכל מיני מקומות בבית שאנו נתקלים בהם, בארנק, מעל המיטה וכדומה, מידה זו תהיה כל הזמן במודעות שלנו, וכך כשנראה אדם עושה מעשה בעייתי, ישר יעלה לנו בראש לדונו לכף זכות.

לחשוב על מקרים שהצדקנו את עצמנו, ואילו אדם אחר שעשה אותו מעשה דנו אותו לכף חובה. לנסות להצדיק אותו באותו אופן שבו הצדקנו את עצמנו.

כל פעם שמישהו עשה לנו דבר רע, נעצור ונלמד עליו זכות במשך מספר דקות. וכך תושרש בנו מידה זו.

אפשר לקבוע לנו קנס על כל כישלון. אם זה קנס כספי שעל כל כישלון ניתן סכום לקופה של צדקה (על ידי מידת הקמצנות ניזהר יותר לדון לכף זכות כי נחוס על כספנו, עד שנעבוד על מידת הקמצנות ונחפש טיפ אחר), או אם זה "קנס רוחני", שעל כל כישלון נקרא תהילים, ואז בגלל שנתעצל לקרוא כל כך הרבה פרקים ניזהר יותר לדון לכף זכות.

בזמן שאדם עושה לנו מעשה רע אנחנו מופתעים וקשה לדונו לכף זכות. אבל אם נשב בבית ב"סבבה" ונחשוב עם איזה אנשים אנחנו נפגשים כל יום, ואילו מעשים שליליים הם עושים שיכולים לעצבן אותנו, יהיה יותר קל לדון אותם **מראש** לכף זכות. ואז בשעת מעשה יהיה לנו יותר קל לדון לכף זכות עם הזכויות שמצאנו להם מראש.

והכי הכי חשוב להתפלל על זה כמה שיותר ולבקש מה' שיעזור לנו לא לשפוט אנשים מהר ולפי ראות עינינו, ושיעזור לנו למצוא צדדים חיוביים בכל אדם ובכל מעשה.

נראה לי, שאם כולנו נשתדל לדון לכף זכות חיינו ייראו הרבה יותר טובים ובעיקר נעימים. יהיו פחות כעסים, פחות מריבות, פחות לשון הרע, וגם תהיה לנו הרגשה טובה וסיפוק שחשבנו טוב על חברינו ונהיה יותר שמחים.

אוי, אני עייף אלעזר נמיר

שלמה המלך אהב ללמוד מוסר מכל מה שראתה עינו. בין השאר זכה המלך שלמה להלך בצד שדהו של איש עצלן, וכך כתב בספרו [משלי כד, ל-לא]:
"עַל שְׂדֵה אִישׁ עֵצֵל עֲבַרְתִּי וְעַל פְּרֶם אָדָם חָסַר לֵב: וְהִנֵּה עֲלָה כָּלֹ קִמְשָׁנִים
פָּסוּ פָּנָיו חֲרָלִים וְגָדָר אֲבָנָיו נִהְרָסָה".

הפקרות טוטאלית!!!

למה? מדוע הופקר השדה? ומדוע לא נתן את תנובתו הראויה?

ממשיך שלמה ומלמדנו שהדבר נגרם ממידת העצלות של בעל השדה:
"מְעַט שָׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מְעַט חֶבֶק יָדַיִם לְשֹׁכֵב". מידה זו לובשת צורה ופושטת צורה, והצד השווה שבכולן - חיפוש אחר המנוחה התמידית.

בספר אורחות צדיקים נכתב שהעצלות היא מידה רעה מאוד. הכותב ממשיך את המידה לאדם שמגדל תבואה בשדה ואין לו כח להשקיע בגידולם. לכן גדלו לו בגינה דברים גרועים ומזיקים כגון קמשונים וחרולים. ואפילו אם היתה גודלת תבואה בשדהו הרי שמחמת עצלותו היה מפסיד אותה, כי אין לו כח לתקן את הגדר ובשל כך נכנסו בהמות וגנבים ולקחו הכל. אף על פי שהגדר היתה פעם חזקה היא נהרסה מחמת עצלותו שלא תיחזק אותה ולא תיקן אותה קודם שנפלה.

הנמשל לחיינו אנו, אנחנו בונים לעצמנו עמוד שדרה רוחני, ואנחנו מקיפים את עצמנו במעשים טובים. והנה בא יצר הרע ומנסה להפיל את הגדר

(מעשים טובים) שלנו. אם נתעצל ולא נשמור על עצמנו (תבואה) לא רק שלא תהיה לנו תוספת אלא אנו עלולים ליפול לגמרי.

העצלנות מזיקה בכל תחומי החיים. אדם עצל מפסיד הרבה דברים בחייו. לא תמיד הוא מצליח לצפות את התוצאות שהתנהגות זאת עלולה להוביל אותו אליהן, כי תמיד סומכים על המחר - מחר הוא זמן טוב יותר. כל דבר שנדחה ונסחב לפעם אחרת למעשה דוחה יעד סופי שפוספס - הישגים והצלחות שאליהם אפשר היה להגיע. אך לא מדובר רק על ביטול העשייה כולה, אלא גם על איכות עשייה ירודה - הן בישיבה, הן בעבודה, הן בחיים הפרטיים והן בחיי החברה. וזה תופס אותך בכל תחומי החיים.

גדול עלייך? - אל תעשה את המטלות שלך במכה אחת, תעשה אותה לאט לאט כדי שתוכל להתרכז ולהשלים את המשימות שלך ביתר קלות. העיקר שלא תוותר לעצמך כך סתם.

בודד במערכה? - אל תעשה הכל לבד! תגייס חברים שידברו איתך שיחה מעודדת ויעזרו לך להתגבר על העצלנות.

מחפש תמורה? - לפעמים הרב בישיבה, החברים או המשפחה, הם אלה שיתגמלו אותך, ולפעמים תתגמל אתה את עצמך, אבל רק במקרה שעשית מעשה טוב והולם.

אבל מה קורה אם אין לי חשק רצון וכח לעשות?

צריך הרבה מוטיבציה! כמה שיותר! החשיבה שאני יכול להתמודד עם אתגרים ולבצע את המשימה בהצלחה: חשוב לי לעשות, חשוב לי להצליח - כשרוצים להצליח ומבינים שזה לטובתי אז מתעצלים פחות ולא משאירים

ודוחים דברים לזמן אחר. וכבר אמרו: "עת לעשות" ופירשו שכעת זו העת לפעול ולעשות ולא לדחות זאת לעת אחרת, ואם לא עכשיו - אמת? בקיצור, זמן אחר לעשות את המוטל עליי לא בא בחשבון.

רצוי מאוד לפתח מוטיבציה מעודדת - אני מסוגל יותר להצליח מאשר להיכשל, להיות יותר עקבי עם יכולת שליטה, אני יכול להתאמץ יותר. ורצוי מאוד להוסיף הרבה מצב רוח. גם בפעמים שעליך כביכול "להתעצל" - כלומר להמתין בסבלנות - ולהאמין במוריד הגשם שיברך את היבולים, גם אז חשוב בדרך מעודדת שתוביל רק לתוצאות טובות.

לעיתים המשימה דורשת מאמץ. לא להתייאש ולא להתעצל! כי ברגע שהאדם חושב על הכישלון כך הוא פותח את הדלת וסולל את הדרך לעצלנות.

יש דבר אחד שבו העצלן לא מתעצל - בלמצוא תירוצים לעצלנות שלו. בזה הוא פורה מאוד, וכל יום הוא מפתח תירוצים חדשים, שונים ומשונים. הוא יסביר לך איך מבחינה מדעית לא כדאי כעת לפעול, ואיך מחקרים הוכיחו שפעילות כעת תגרום להפסד וגרעון. הצד השווה של כל תירוציו, שהם תמיד יובילו למהלך של מנוחה מתמשכת, וזה לך האות והסימן לדעת מה עומד מאחורי המנוחה. האם מדובר על מנוחה קצרה כהכנה לפעילות חדשה או מנוחה חסרת תכלית, שבדרך כלל התירוץ שלה יהיה צבירת כח עבור פרק מנוחה חדש, וחוזר חלילה. ואנו נוסיף "חלילה וחסי".

חשיבה חיובית - לעיתים המחשבה על כישלון והתוצאות השליליות הנגרמות בעקבותיו עלולות להביא לעצלנות. נסיון מר וכואב מהעבר יגרום לעצלנות וניוון. איך נתמודד עם זה? בעזרת חשיבה חיובית: לא נורא, בעתיד התוצאה יכולה להשתנות, זה לא מה שימנע ממני לעשות ולנסות

שוב. חשיבה נכונה עוזרת לעמוד ולהתמודד מול הניסיונות שיש לכל אחד בחייו, והעיקר - לא להתעצל.

אם כן, הבנו שעצלנות היא דבר מזיק שיכול לגרום לנו להפסיד הרבה דברים יפים בחיים. השקעת מאמצים, עמידה מול אתגרים, מוטיבציה והרבה רצון הם חלק מחינוך, מוסר ומשמעת עצמית, דבר שיגרום לנו להתעורר לעשות, ונזכור תמיד כי מי שחורש וזורע בהשקעה בדרך כלל גם יקצור הצלחות. צריך לחפש תמיד משהו שיעודד אותנו לא להתייאש, לא לתת למחשבה עצלנית למנוע מאיתנו את הטוב שכל אחד רוצה בו, כי גם אדם עצל יודע בפנימיותו את האמת ובנקודה הפנימית שלו הוא רוצה לעשות ולהצליח.

אז לך אל הנמלה עצל, למד ממנה והחכם, כי ישיבה בצל תגרום לך רק להתעייף ו... להתעצל!

תפסיק לבזבז, ימבזבז

דביר אקדע

מכירים ויודעים אנו שלכל אדם בעולם הזה יש תאוות, אך יש תאוות שאם לא נדע להניח להם גבולות ברורים כבר בהתחלה אנו עלולים להיסחף לבלי גבול. אנו עלולים להכנס למעגל קסמים שיש לו התחלה אך לא בטוח שיש לו סוף.

לדוגמא, תאוות המין! ידועים דברי חז"ל בענין זה "משביעו רעב מרעיבו שבע", כי נדמה לו שישביע את עצמו ע"י התאוות, אך בסופו של דבר מתברר שהוא מתאוה לכך יותר. וכן מצינו גם בתאוות הממון, שעליה אמרו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים", ואם יש לו מאתיים לא רוצה שלוש מאות אלא רוצה ארבע מאות. ועוד אמרו חז"ל "אין אדם מת מחצי תאוותו בידו".

למעשה, הדברים נכונים באשר לכל תאוות העולם הזה, שכן הוא דומה לשותה מים מלוחים, שברגע הראשון נדמה לו שמרגיע צמאונו ובאמת יצמא יותר.

מכאן רואים אנו שככל שיספק את תאוותו, כך יגדל רעבונו.

מצד שני, צריך לזכור שיסוד התאוות נעשה כדי לעורר את האדם למלא את צרכיו, וזה בסדר גמור, כמו לאכול לפי שיעור הצורך הנדרש לבריאות הגוף, אך כאשר אדם פורץ את גבולות הטעם הטוב אז מתחילה הבעיה.

מכאן נגיע למידת הבזבז, שגם היא סוג של תאוה, וברגע שאדם יתחיל לבזבז ולצאת מכלל פרופורציה יהיה לו קשה מאוד לעצור. הוא תמיד יחפש ריגושים חדשים ותמיד לא ירגיש מסופק. עליו ממש ניתן לומר "משביעו רעב מרעיבו שבע".

מדת הבזבזנות היא מדה שהורסת לאדם כל חלקה טובה. אדם שעסוק כל יומו רק על מה לבזבז ועל מה להוציא, חוסם את עיניו מהמון דברים טובים שיש בדרך, וכל כולו שקוע ושוקע רק בעצמו ועל הנאותיו בלבד. אדם שרגיל לבזבז תאוה זו רק תגדל ותעצים. תמיד תהיה לו הרגשה ומחשבה שכאן הוא מפסיק וזהו, אך בסופו של דבר הקו האדום שלו ישתנה בהתאם לצרכים החדשים בדיוק כמו שמשנים את הקו האדום במפלס הכינרת. ככל שעובר הזמן כך יהיה קשה יותר לפרוש, הוא יווכח עד כמה זה קשה כי סף ריגושיו עולה, ותמיד הוא יחפש דברים הרבה יותר גדולים על מה להוציא ולבזבז.

כולנו מכירים את הסיפור על אלכסנדר מוקדון שהיה שליט שלא בחל בשום אמצעי כדי לספק את רצונותיו, ותמיד רצה יותר ויותר. פעם אחת הגיע לאיזו מדינה ושתה ממימיו של מעיין והרגיש שטעמם מאד מיוחד. אמר לעצמו שחייב להיות כי מים אלו יוצאים מגן עדן. הלך עד שהגיע לתחילת נביעתו של המעיין והבחין שבאמת הגיע לפתחו של גן עדן. הוא ביקש להיכנס אך המלאכים אמרו לו תראה מה כתוב למעלה: "זה השער לה' צדיקים יבואו בו".

אמר להם לפחות תנו לי משהו שאזכה לראות ולהבין מה זה גן עדן זרקו לו גלגל של עין של בנאדם.

לקח אותה והחליט לבדוק כמה היא שוקלת. שמו כנגדה משקל עשרה מנה ועדיין היא היתה כבדה יותר. שמו כנגדה מאה מנה ועדיין היא כבדה יותר. הלך ושאל את רבם של היהודים מדוע ככה זה. לקח הרב מעט עפר וכיסה את גלגל העין, ומיד באותו רגע הוכרע המשקל לטובת הצד השני. הסביר הרב לאלכסנדר שמהשמים רצו להגיד ולרמוז לו שהעין אף פעם לא שבעה,

ותמיד היא תרצה כמה שיותר. עד שהאדם נקבר באדמה ומכסים אותו בעפר, ורק אז כוח התאוה סר.

מבינים אנו שכל התאוות שניתנו לנו בעולמנו צריכים לדעת להשתמש בהם בתבונה ובמידה הנכונה, וכשאדם יבזבז בלי הכרה ובלי מחשבה הוא יעצים הוא את תאוותיו, יכולת העצירה שלו תקטן וסף הריגושים שלו יגדל. אנו צריכים להשתמש ולנצל את כל מה שניתן לנו בעולמו של הקב"ה במינון הנכון ובתבונה.

ואם עסקנו בבזבז, אי אפשר שלא לציין את הבזבז הגדול מכל - בזבז הזמן. באמריקה אומרים ש"זמן שווה כסף", אך ביהדות ידוע כי זמן חשוב הרבה יותר מכסף, ואם את הכסף אסור לבזבז כך, אז על אחת כמה וכמה שאת הזמן היקר מכל יקר בודאי שצריך לשמור ולא לבזבז אותו לחינם.

היה מעשה עם הרב עובדיה, שהתקלקל להם דבר קטן בבית והרב הזמין איש מקצוע לתקן. אמרו לו "לא חבל על הכסף? זה דבר שגם אתה יכול לעשות בעצמך ותוכל לחסוך את הכסף". הימים היו ימי עוני ומחסור וכל שקל היה חשוב. הרב ענה להם בחכמתו הרבה: הזמן יקר לי מאוד, ואני מוכן לשלם כסף כדי לפנות לי זמן ללימוד התורה הקדושה. אין פלא שעם ניצול כזה יצא לנו רב ענק שחובק זרועות התורה בידי, ויהי רצון שיתקיים בו מאמר הכתוב "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור".

אם נדע לנהל את חיינו כמו שצריך נלמד כיצד והיכן להשקיע את ממוננו, את מרצנו, את כוחותינו ואת זמננו.

יהי רצון שנפסיק להיות מבזבזים ונגדל בעבודתו של ה' יתברך אמן.

תתבודד ותתבונן

יוסף חי חדד

”ר’ חנינא בן חכינאי אומר: הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי והמפנה ליבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו!

[מסכת אבות ג, ד]

כולנו מכירים את הפירוש הרגיל למשנה הזאת. רבנו עובדיה מברטנורא מפרש: **”הנעור בלילה”** - שהלילה זהו זמנם של המזיקים, **”והמהלך בדרך יחידי”** - שהוא בסכנה משום הליסטים הסובבים באיזור, **”והמפנה ליבו לבטלה”** - שאינו עוסק בתורה, **”הרי זה מתחייב בנפשו”** - כי הוא מכניס את עצמו לידי סכנה, ואם היה עוסק בתורה, היא הייתה שומרת עליו!

פירוש זה הינו פירוש בדרך שלילה למשנה, אשר מראה כי מי שעושה את אחד מהדברים הללו ייפגע בגללם. ובודאי שהפירוש אמיתי וישר ע”פ מקורות נאמנים. אנו כעת נציע פירוש חיובי למשנה ע”פ תורת ר’ נחמן.

בספר ליקוטי מוהר”ן [חלק א’ תורה נב] אומר ר’ נחמן כי ישנם אפיקורסים אשר אומרים כי העולם הוא **”מחויב המציאות”** - שהעולם היה חייב להיברא, והוא לא היה תלוי ברצון של אף אחד האם לברוא אותו או לא.

אך אנו יודעים כי תפיסה זו בטעות יסודה! כי רק הקב”ה הוא **”מחויב המציאות”**, וכל השאר הוא רק **”אפשרי המציאות”**. מוכרח שהקב”ה קיים! אך קיום העולם תלוי ברצונו של הקב”ה.

אם כן, נשאלת השאלה מהו שורש הטעות של האפיקורסים כי דוקא העולם הוא "מחוייב המציאות", הרי לא הגיוני שהם סתם הגיעו למסקנה הזאת בלי ביסוס כלשהו.

ר' נחמן עונה כי כעת כשכבר ברא הקב"ה את נשמות ישראל ובחר בהם, כעת העולם אכן חייב להתקיים, כי כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל שהם ימשלו בו. לכן, לפני שברא הקב"ה את נשמות ישראל, היה הקב"ה יכול להחליט אם לברוא את העולם ואת נשמות ישראל או לא לברוא אותם, אך לאחר שהוא ברא והאציל את נשמות ישראל הוא היה מוכרח לברוא את העולם בשביל ישראל.

אם כן, מובן מהיכן נבעה טעותם של האפיקורסים שחושבים כי העולם הוא "מחוייב המציאות". האפיקורסים רואים את המציאות כשהיא כבר מוכנה, כשהקב"ה כבר ברא והאציל את נשמות ישראל, ולפיכך העולם לכאורה אכן "מחוייב המציאות", אך בשורש המציאות הקב"ה הוא היחיד אשר חייב להתקיים!

ממשיך ר' נחמן ואומר כי המטרה של הקב"ה בבריאת העולם עבור ישראל היא שישראל יעשו רצונו ויחזרו וידבקו בשורשם.

יוצא מזה, שכאשר ישראל עושים רצונו ודבקים בקב"ה שהוא "מחוייב המציאות", אז גם הם נעשים "מחוייבי המציאות", ואם ישראל הם "מחוייבי המציאות" אזי כל העולם שנברא בשבילם גם הוא הופך "למחוייב המציאות" וחייב להיות קיים!

כעת נברר מהי משמעות "עשיית רצון ה'" וכיצד ידבקו ישראל בשורשן.

כדי שישראל יזכו ויצליחו להדבק בשורשם הם חייבים להגיע לידי "ביטול". הם צריכים לבטל עצמם לגמרי, להוציא את עסקי העולם, הרהורים זרים וכל דבר אשר יוצר מסך בינם לבין הקב"ה, ומונע מהם להדבק בו ולראות את היעוד האמיתי שלהם בעולם.

הדרך להגיע לידי ביטול גמור היא ע"י "התבודדות". כי ע"י שאדם מתבודד ומשיח את מה שעל ליבו לקב"ה הוא זוכה לבטל את כל התאוות והמידות הרעות עד שהוא זוכה לבטל את גשמיותו ולהכלל בשורשו.

אם כן, כיצד האדם מתבודד?

להתבודדות יש כמה תנאים שצריכים להתקיים כדי שהיא באמת תשפיע על האדם לטובה.

דבר ראשון, **ההתבודדות צריכה להיות בלילה**, כי הלילה הוא הזמן שבו המולת היום שוככת והעולם פנוי מכל טרדותיו. לעומת זאת ביום, שכל האנשים בעולם טרודים ועסוקים בעסקי העולם הזה, אז אי אפשר להגיע לידי ביטול מלא, בגלל שהמולת היום מבלבלת את האדם ומפריעה לו להדבק בקב"ה.

דבר שני, **ההתבודדות צריכה להיות במקום מיוחד**, מקום מבודד שבדרך כלל לא עוברים בו אנשים. כי במקום שבו עוברים אנשים ועסוקים בהבלי העולם, אז נשאר מהם הרושם של טרדות היום באותו המקום שבו עברו. ולמרות שעכשיו אין שם אנשים, עדיין אותו הרושם שנשאר מבלבל את האדם ומונע ממנו לבטל את עצמו ולהגיע לשורשו.

ולכן צריך האדם להתבודד במקום שבדרך כלל לא מגיעים לשם אנשים, כגון יער, שדה או סתם דרך צדדית.

כעת, לאחר שהאדם הלך בלילה ומצא את המקום המיוחד לו להתבודד שם, הוא צריך לפנות את ליבו ודעתו מכל עסקי העולם הזה עד שיזכה לבחינת ביטול באמת.

וכיצד יעשה זאת?

האדם צריך לשבת עם עצמו במקום המיוחד ובזמן המיוחד (כמו שביארנו) ויתבודד וירבה בתפילות ושיחות עם הקב"ה עד שיזכה ויבטל מידה רעה או תאוה שישנה אצלו. לאחר מכן שוב ירבה בתפילות ושיחות עם הקב"ה ויבטל מידה ותאוה אחרת, וכך יעשה וירבה בהתבודדות עד שיבטל את כל התאוות והמידות הרעות שקיימות אצלו.

אז יבדוק האדם את עצמו טוב טוב, ויראה האם עדיין יש בו גסות רוח או גאווה, שהוא עדיין נחשב בעיני עצמו לדבר מה, ועל זה הוא צריך להתייגע ולהרבות בהתבודדות עד שלא ישאר ממנו כלום, ויזכה לבחינת ביטול באמת.

כשזוכה לבחינת ביטול אמיתית אז נפשו זוכה להכלל בשורשה - בקב"ה - שהוא מחוייב המציאות, ומתוך זה שהאדם נהיה מחוייב המציאות הוא זוכה להפוך את כל העולם למחוייב המציאות, כי העולם נוצר בשביל האדם.

ועתה מובן כיצד ר' נחמן רואה את המשנה בצורה חיובית!

שהרי "הנעור בלילה" - זהו אותו אדם אשר יוצא להתבודד בלילה, שזהו זמן ההתבודדות כמו שביארנו.

"והמהלך בדרך יחידי" - שהמתבודד צריך להתבודד במקום שאין שם אנשים בדרך כלל, כי זה עיקר שלמות ההתבודדות שיצא להתבודד בלילה במקום שאין שם אדם, שרק כך אפשר להגיע לידי ביטול כמו שביארנו.

"והמפנה ליבו לבטלה" - דהיינו שמפנה ליבו מכל עסקי העולם הזה (תאוות וחשיבות עצמית) כדי לזכות לבחינת ביטול באמת.

"הרי זה מתחייב בנפשו" - לאחר שביצע האדם את כל השלבים שמופיעים במשנה, אזי נפשו מתעלה ונדבקת בשורשה, ואז אותו אדם נכנס לגדר "מחוייב המציאות" וגורם לכל העולם להתקיים, וזה בבחינת "הרי זה מתחייב בנפשו".

יישר כח לידידי רותם מימון הי"ו על העזרה והסיוע.

נראה טוב אחי!!!

יחיאל סלאמה

**”אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם רבי אליעזר
אומר עין טובה”.**

[מסכת אבות פרק ב משנה ט]

את תכונת עין טובה מכנה הרמב"ם - ממעלת המידות! המהר"ל מפרט את
המעלה ואומר כך: **מי שמסגל לעצמו מידה זו ממילא הוא דבק בדרך
התורה משום שמידה זו מזדמנת לאדם בכל עת ובכל מצב.** על כן המשתדל
לנהוג תמיד בטוב עין מלמד עצמו כל העת להיות טוב יותר ויותר. וסופו
שמטבעו ימשך לטוב.

**מהי עין טובה? חלק מהראשונים מסבירים כי זוהי מידת ההסתפקות
במועט - זוהי מידתו של האדם השמח בחלקו שרואה את מה שיש לו בעין
יפה ואינו חומד את מה שאין לו ויש לאחר, כיוון שזו תכונתו של טוב עין
שהוא מרוצה ממה שיש לו ויחד עם זאת הוא שמח במה שיש לאחרים. הוא
שמח בהצלחתם בטובתם ובשמחתם של הבריות.**

לעומת אותם ראשונים המדגישים את מידת ההסתפקות ישנם ראשונים
אחרים אשר **רואים את טוב העין כמידת הנדיבות, כלומר הענקה לזולת.**
למעשה אין חולק על כך שכדי להיות בעל עין טובה צריך תחילה להיות
איש השמח בחלקו והרוצה בטובתם של אחרים, אולם לדעתם ההדגשה
היא דוקא ביחס לנתינה לאחרים והרצון להיטיב עם האחר.

על ה"פני מנחם" מגור מסופר, שנכנס אליו פעם רופא עיניים מעולה מומחה בתחומו, וסיפר כי עליו לנסוע לכנס רופאי עיניים בינלאומי אשר בו ידונו בהתפתחויות החדשות בתחום זה של הרפואה. אמר לו הרבי בקשה לי אליך. כשיגיע תורך לדבר תקדים ותאמר שרב אחד מארץ ישראל ביקש ממך למסור לקהל הפרופסורים שבו בזמן שהם עוסקים בריפוי עיניהם של הזולת עליהם לוודא שהעיניים שלהם טובות "ובריאות" זה לזה. הרופא הופתע מהבקשה אך שמר אותה בליבו. באותו כינוס השתתף רופא עיניים מיוגוסלביה שהיה לו פטנט רפואי חדש לרפא ליקוי מסוים בעיניים. פטנט זה נחשב לחידוש בקנה מידה עולמי, מאחר שעד כה לא נמצא פתרון לליקוי זה. הפרופסור שמר את הרעיון לעצמו, ואף לא אחד הצליח לחשוף את שיטתו. במהלך הכינוס נקבע בסדר הנואמים כך שמיודענו מישראל נאם לפני אותו אורח מיוגוסלביה. הישראלי קם אזר אומץ ומסר את דברי "הרב מירושלים", ולאחר מכן נשא את דבריו כפי המתוכנן. אחריו קם הרופא היוגוסלבי לשאת את דברו ובראשית דבריו אמר: יש לי רעיון מסוים שלא חשבתי לגלותו לאיש. אך דברי "הרב מירושלים" הרשימו אותי מאוד ואני רואה שיש בהם הרבה אמת לכן אגלה לכם את שיטתי החדשה בריפוי...

הזכרנו לעיל את הנתונה לזולת, וניתן להוסיף פן נוסף שאין הכוונה רק לנתונה חומרית אלא גם בנתונה רוחנית. ואכן מידת עין טובה מתאימה לרבי אליעזר עצמו, שכן את אוצרות ידיעותיו לא שמר לעצמו אלא העמיד תלמידים והרביץ בהם תורה והרעיף עליהם משפע ידיעותיו. אדם בעל עין רעה היה חושש שאי מתלמידיו יעלה עליו בחוכמתו והיה שומר לפחות חלק מידיעותיו לעצמו. לא כך נהג רבי אליעזר בן הורקנוס שרצה רק להיטיב לאחרים וחפץ להעניק להם את הטוב שאצר בקרבו, ואין טוב אלא תורה. אף בעת פטירתו הוא מתאונן על כך שלא התממש רצונו להעניק לתלמידיו יותר ממה שזכו לקבל ממנו בפועל. וזכה שתלמידיו היו מגדולי התנאים בדור שלאחריו, ביניהם רבי עקיבא, רבי ישמעאל ועוד.

בדברי חז"ל אנו מוצאים כי **משה רבנו זכה לתואר "טוב עין"** על נתינתו את התורה לבני ישראל. ומדוע זכה לתואר זה? אומרת הגמרא במסכת נדרים "לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו... משה נהג בה טובת עין ומסרה לישראל".

גם רבי אליעזר התברך בזכות טוב עינו. ב"מדרש שמואל" מובא כי בשכר זה שהעניק את חוכמתו לאחרים ולא שמרה לעצמו זכה להיות "בור סוד" ולא שכח דבר מתלמודו,

יהי רצון שגם אנו נזכה לנהוג בעין טובה, שנזכה למידת הנדיבות, שנעניק לזולתנו בשפע ולא ירע בעינינו בתתנו לו, ואז נזכה בעזרתו יתברך להתברך בכל הברכות הכתובות בתורה, ונזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתנו באהבה.

חבר טוב אתה חסר!

מאור כהן גדול

**"אמר להם, צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידיבק בה האדם... רבי יהושע
אומר, חבר טוב".**

[מסכת אבות פרק ב משנה ט]

מה הוא חבר טוב?

על פי פשוטם של דברים הכוונה בחבר טוב היא לידיד נאמן שהוא גם דמות חיובית. השוהה לצד חבר טוב מושפע מהליכותיו ומהנהגתו, ומסגל לעצמו את מידותיו הטובות והמעולות. כמו כן האדם יתבייש לעשות רע בנוכחות חברו. החבר גם יכול ליעץ ולסייע לראות את הדברים מזווית שונה, לעודד בעת משבר וכן הלאה.

וכתבו המפרשים, שמשום כך נאים הדברים למי שאמרם, התנא האלוקי רבי יהושע בן חנניה היה ידוע ומפורסם בתחום זה. מי לנו גדול כמותו בסיוע בעיתות משבר, במציאת פתרונות לבעיות מעיקות, ביישוב סכסוכים ועוד. כפי שהעידו עליו חז"ל [סוטה מט, ב]: **"משמת רבי יהושע בטלה עצה"**. רבי יהושע היה חבר טוב לחכמים במלוא מובן המילה.

בספר "יחל ישראל" של הרב ישראל מאיר לאו שליט"א מביא **שישנם מפרשים שרואים בביטוי חבר טוב כינוי לאישה**.

על האישה נאמר "על כן יעזוב איש את אביו ואת אימו ודבק באשתו". ואמרו חז"ל [יבמות סב, ב]: "כל שאין לו אישה שרוי בלא תורה, בלא

טובה...". בקיצור, אי אפשר לאדם לדבוק בדרך טובה בלא שתהיה לו אישה שתסייע לו.

במדרש [בראשית רבה] מובא מעשה בחסיד אחד שהיה נשוי לאשה חסידה ולא העמידו בנים... כעבור 10 שנות עקרות עמדו והתגרשו. הלך החסיד ונשא מרשעת, והיא הפכה אותו להיות רשע. הלכה החסידה ונישאה לרשע והפכה אותו לצדיק. מסקנת חז"ל שם היא "שהכל מן האישה". ממדרש זה אנו למדים שמי שרוצה לילך בדרך ישרה מוכרח לדבוק באשה שהולכת בדרך זו.

רבי יהושע דיבר מניסיונו האישי. רבי יהושע נשתבח בכך שהיה בבחינת "אשרי יולדתו". הוא היה מעוטר בכל המידות הטובות, במוסר ודרך ארץ, והיה אהוב על כולם. אולם עיקר השבח היה לאמא שלו הצדקת שדאגה והשגיחה עליו שיגדל באווירה של תורה, להתחנך לאורה של תורה. היא זו שכיוונה אותו לדרך הישרה, וזו הדרך בה הוא צמח כדי להאיר את עיני ישראל בתורה.

רבי יהושע מכיר טובה לאימו שהיתה מביאה את עריסתו לבית המדרש כדי שאוזניו ישמעו דברי תורה. בתשובתו "חבר טוב" הוא כביכול אומר אם הגעתי למה שהגעתי הרי זה בזכות אימי. כשרונות יש לאנשים רבים, מורים טובים יש לתלמידים רבים, אך לי היתה מעלה מיוחדת, היתה לי אמא שכל מאווייה ומאמציה היו שאני אגדל בתורה.

אם כל אחד יזכה באישה כמו אמא שלי הרי שהוא יזכה להוליך את בנו בדרך הטובה והישרה. קחו דוגמא מאמי, והשתדלו לדבוק ב"חבר טוב". קחו אשה טובה שתסייע לכם ותנחה את בניכם בדרך הישרה.

יהי רצון שנזכה להיות חברים טובים ונהיה מחוברים לחברים טובים.

לא לפתוח עיניים

ניצן קרווה

”כל הנותן עיניו במה שאינו שלו, מה שביקש - אין נותנים לו, ומה שבידו - נוטלים ממנו”.

[מסכת סוטה דף ט עמוד א]

בהמשך הגמרא מסופר על אשה סוטה שנתנה עיניה בגבר זר ויצרה עמו קשר ולא הסתפקה בבעלה שניתן לה מאת ה'. על עבירה זו נענשה האופן הבא: **מה שביקשה** - הגבר הזר - לא ניתן לה, כי היא אסורה עליו עולמית, מכיוון שגם אם היא תודה שבגדה בבעלה ותקבל גט עדיין היא טמאה ואסורה על הגבר שאיתו נטמאה. גם במידה ובעלה ימות עדיין היא תהיה אסורה על הגבר איתו נטמאה, וכך לא השיגה את מבוקשה. **מה שבידה** - בעלה הראשון - נוטלים ממנה, במידה ותודה האישה שנטמאה, בעלה יהיה חייב לגרש אותה ובכך תהיה גרושה. ואם לא תודה - תהיה חייבת לשתות מי סוטה ואז היא תמות, ועל דרך זו איבדה גם את מה שבידה.

תכונה שלילית זו מצאנו גם אצל קורח, כי ידוע שקורח לא היה אדם פשוט כלל וכלל. להיפך, קורח היה נכדו של קהת והיה מנושאי ארון הברית, דבר שהביא לקורח כבוד עצום. מלבד זאת היה עשיר עצום בגלל ששליש מאוצרות מצרים הגיע לידיה. אך זה לא הספיק לו והוא נתן עיניו בכהונה הגדולה שהיתה בידיו של בן-דודו אהרון הכהן, וכדי להשיג את מבוקשו הוא יצא למחלוקת עם משה. אבל אנו רואים שהתקיים הכלל, ”כל הנותן עיניו במה שאינו שלו, מה שביקש - אין נותנים לו, ומה שבידו - נוטלים ממנו”.

כך למעשה היה עונשו של קורח: **מה שביקש לא ניתן לו** - הפסיד במחולקת ולא קיבל את הכהונה. **ומה שהיה לו ניטל ממנו** - נבלע באדמה עם משפחתו ועם רכושו הרב. איבד את מעמדו, איבד את ממונו ואיבד את עצמו ומשפחתו.

אך לפי דעתי אין אדם שהתקיים בו הכלל בצורה מושלמת יותר מאשר המן הרשע. המן הרשע הגיע למדרגת משנה למלך אחשורוש. הדבר נתן לו שליטה מלאה על 127 מדינות המלך, איזה כבוד, איזו יוקרה, איזו פרנסה. אך הוא **נתן עיניו** במרדכי ורצה לתלותו, אך בסוף **מה שביקש** - לתלות את מרדכי - לא התקיים אלא להיפך מרדכי החליף אותו במשרת המשנה למלך. **ומה שכבר היה לו** - התפקיד הנעלה שהיה לו - העושר והכבוד נלקח ממנו ולבסוף אף נתלה על אותו העץ שביקש לתלות את מרדכי.

מכאן אנו רואים את העונש החמור בנתינת עיניים בדבר שאינו שלך, ולמדים על ההנהגה הקבועה כלפי כל אדם שאינו מסתפק במה שיש לו ומתאוה למה שאינו שלו, הולך אחר עיניים שאינן יודעות שובעה ובדרכים אסורות מבקש להשיג יותר מן הראוי לו. סופו שיאבד גם את מה שהיה ברשותו.

לסיכום נציג את דבריו של הרב אליהו דסלר זצ"ל: "הרגשת בעלות, מקורה בדמיון. כי אין לאדם שום חיבור ממשי למה שחוץ ממנו, אלא רק מה שבתוך עצמו ונפשו, רק הוא באמת שלו. לכן על כל אדם לשאוף להיות בתוך עצמו, ובתוך עצמו להשיג את מבוקשו, כמו שאמרו חז"ל 'משלך יתנו לך' [יומא לח, ב], רק מה שבתוכך שייך לך! כי אדם הנמצא ברדיפה מתמדת אחרי דברים שאינם ניתנים להשגה הוא תמיד יישאר רעב וירצה רק עוד ועוד".

יהי רצון שנתמקד בעצמייותנו וכך נשיג את מבוקשנו כראוי, ובזו הדרך נתקדם בעבודת הבורא.

ימותו הקנאים

צחי דהן

בסיפורי עם מובא מעשה על מלאך שבא לאדם ונתן לו משאלה אחת לבקש, אך מה שהוא יקבל חברו יקבל כפול. חשב אותו אדם במשך כמה ימים, ובסופו של דבר ביקש מהמלאך שיוציא לו עין אחת, כדי שלחברו יוציא את שתי העיניים.

הסיפור הוא נחמד ויפה, קל לנו לצחוק על גיבורי הסיפור, אך לצערנו זה לא רחוק מהמציאות שלנו, בה אדם מוכן לפעמים לוותר על שלו והעיקר שלחברו לא יהיה יותר ממה שיש לו.

ננסה במאמר זה להסביר שתי נקודות חשובות לגבי הקנאה:

- א. **מה גודל רעתה של מידת הקנאה ומה ההשלכות של המידה הזאת?**
- ב. **כיצד להתמודד עם מידת הקנאה? ומה לעשות במקרה שאני מקנא?**

כותב רבי אליעזר פאפו זצ"ל בספרו "פלא יועץ" שיצר לב האדם רע, והוא רוצה להיות "מספר אחד" בהכל. במילים אחרות: **הוא רוצה להיות הכי חכם, הכי עשיר, ושכולם יכבדו אותו.** ולכן אם יש מישהו שהוא כמוהו או קל וחומר אם הוא יותר טוב ממנו, אז אוטומטית עולה הקנאה, ואותו אדם מנסה להוריד את חברו מגדלותו. הוא מבקש את רעתו כדי שהוא יישאר בפסגה לבד. יתרה מזאת, בעקבות הקנאה מגיעה גם השנאה, ואותה התחושה של השנאה הזאת אוכלת אותו כל הזמן, והוא אינו מצליח לחיות עם התחושה שיש מישהו יותר טוב ממנו. תחושה זו גורמת לו לעשות מעשים רעים, והוא מייחל לכישלון חברו, וכשחברו נופל אז מיודענו גם שמח במפלתו.

הקנאה היא סוג של כפירה בה' יתברך, משום שאם אדם מקנא במראה של חברו או בעושר שלו או בתכונות שלו סימן שהוא לא מאמין במה שגזר עליו הקב"ה, ודומה הוא לעבד שיש לו תלונות על מעשה אדוניו ואין זה עבד נאמן. הרי מי נתן לו את העושר? מי נתן לו את היופי? מי נתן לו את החכמה ואת ההצלחה? ה' נתן לו את הכוחות שלו, ואם צרה עיניך במעלתו, הרי שיש לך בלבך גם כלפי בורא עולם שהוא זה שהביא לו את כל המעלות הללו.

אז קל וחומר שאין לבוא בתלונות לבורא עולם, שהוא כל יכול, ושכל מעשיו אמת וצדק. האדם צריך לדעת שהקב"ה רוצה שנעבוד אותו עם הכלים והתכונות שהוא נתן לנו, ולכל אחד יש כלים משלו וכל אחד צריך לשאוף להיות יותר טוב ולא להיות משהו אחר.

בנוסף, הקנאה מביאה לידי מעשים הרסניים ונוראיים. אם ניקח לדוגמא את קרח, שמה שגרם למחלוקת הנוראית הייתה הקנאה שלו באהרן, שבסופו של דבר הובילה לנזק כללי בעם ישראל וגם לנזק אישי ביחס לקרח עצמו, שאיבד את כל מה שהיה לו ונבלע באדמה יחד עם משפחתו וכל רכושו.

חכמים מפרשים שהעולם נראה כמו שהוא נראה היום בגלל חטאו של אדם הראשון. וידוע הפירוש לסיבת החטא שאדם הראשון חטא משום חוסר צייתנות וסקרנות. אך חז"ל מוסיפים לנו מימד נוסף ומחדשים כי השורש שעמד ביסוד החטא היה לא אחר מאשר הקנאה! הנחש רצה את חווה וכוונתו הייתה להפיל את האדם כדי שהקב"ה יעניש אותו וחווה תהיה שלו. ויתרה מזו, חז"ל מגלים כי מלאך המוות (סמא"ל) קינא באדם הראשון, מפני שמיום שני בו נבראו המלאכים ועד יום שישי היה סמא"ל הבריאה הגבוהה והקדושה ביותר בשמים, אך כשנברא אדם הראשון איבד סמא"ל

את מעמדו, כי מעלתו היתה פחותה ממעלת נזר הבריא. לכן נתקנא בו ובחר להכשילו כדי להפילו ממדרגתו. ואף שידע כי גם הוא יאבד את מדרגתו לא נמנע מלהכשיל את אדם הראשון.

נמצא, שהחטא הראשון בעולם, שהוא למעשה החטא הבסיסי של האנושות, היה מושתת על קנאה.

לכן צריך אדם להאמין ולדעת שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו. הכוונה, שלא משנה מה תעשה חברך יזכה במה שמגיע לו.

נביא סיפור מדהים על חמיו של הרב דניאל, שבמשך שנים הייתה ברשותו חנות של "טמבור". לפתע ביום בהיר, נפתחה באותו הרחוב עוד חנות עם אותם מוצרים. בעל החנות החדשה חיכה וציפה שחמיו של הרב דניאל יגיע אליו וינסה להפיל אותו ולהגיד לו שזה לא יפה ושהוא פוגע לו בפרנסה, והוא כבר לעצמו תשובות לומר אותן בעת הצורך.

באמת חמיו של הרב דניאל הגיע לחנות, אך למרבה ההפתעה במקום להתעצבן הוא דוקא בירך את בעל החנות החדשה ונתן לו עצות כיצד לייעל את אחזקת החנות, מה הולך יותר ומה הולך פחות. בעל החנות המופתע שאל באורח ספונטאני "מה, לא היית אמור לבוא ולהלחם בי?!", ענה בן שיחו: "אתה לא תקפח את פרנסתי, אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ה' הוא המפרנס, אך קודם כל חשוב להיות בן אדם..."

אם בן אדם יעצור ויחשוב לרגע מה יוצא לו מאותה קנאה? מה הוא מרוויח מזה?

----- ----- ❧ ❧ ----- שְׁלוּזֵי מִצְוֹת – מִיִּדּוֹת ❧ -----

התשובה היא חד משמעית: כלום! הרי אם תקנא ברכב של חברך או בכישרון שלו זה לא יגרום לכך שגם לך יהיה את זה, זה לא יהפוך את זה לשלך. אתה פשוט אוכל את עצמך סתם.

לסיכום, ניתן לראות כמה רעה היא מידת הקנאה וכמה חסרונות יש בה. אין בה שום יתרון, שום תועלת, יש בה רק נזק.

יהי רצון שנזכה לעבוד על מידת הקנאה, שנפרגן במקום לקנא ונפנים שבאמת אין אדם נוגע במוכן לחברו, אז חברים שיהיה לכם הכל ובשפע.

אין לי כסף ואין לי דוד עשיר

רואי חיים

כולנו מכירים את הסיפור על פורד (ראש מפעלי הרכב "מוסטנג" "פוקוס" וכו') שפגש פעם דייג אחד שיושב ודג דגים בחכה. הבחור דג מה שנצרך לו לאותו היום, וכל השאר דג סתם כך להנאתו. שאל אותו פורד בתמיהה למה אתה לא מתפתח? קנה לך רשת משאר הדגים ותתקדם?

הדייג שאל "ואז?"...

השיב לו פורד, "מה זאת אומרת, תקנה סירה ואז תרוויח יותר עד שתוכל לקנות צי ספינות משלך ואז תוכל לשבת רגל על רגל"...

ענה לו הדייג ומה אני עושה עכשיו?! אני יושב בנחת ודג דגים להנאתי!!!

לכל אדם בעולם יש תאוות, תאוות לכסף, תאוות לנשים, תאוות לכבוד ועוד... וככל ששיג יותר ירצה יותר ("אוהב כסף לא ישבע כסף"). זאת אומרת, שאם יהיה לו סובארו ירצה מרצדס ואם יהיה לו מרצדס ירצה פרארי וכן על זה הדרך, כמו שאמרו חכמים "יש לו מנה רוצה מאתיים וכשיהיה לו מאתיים ירצה ארבע מאות" וכן על זה הדרך.

עוד ראינו שאלכסנדר מוקדון כבש הרבה מדינות והיה לו הרבה נכסים והיה בעל מעמד גבוה וזכה להרבה כבוד. ובכל זאת, כאשר נודע לו שנותרו כמה מדינות קטנות שעדיין לא כבש אותם הוא התעצב ואמר "אוי לי שלא זכיתי לכבוש אחת מהן". במקום שאלכסנדר יסתכל במה שיש לו וישמח בזה, הוא העדיף להסתכל במה שאין לו, ולכן הוא היה שרוי בעצב ודכדוך. עוד מצינו שהקב"ה נתן לעם ישראל את התורה דוקא במדבר. וכי ה' לא יכל להביא לנו את התורה במקום יותר נורמאלי? משהו יותר פסטורלי, משהו

עם אקלים נח? אלא רצה הקב"ה ללמדנו שכדי לזכות בתורה צריך לחיות בתנאי מדבר, כמו שנאמר באבות "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל מים במסורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך. אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא".

המפרשים מסבירים "שאשריך" זה מלשון אושר, שאם אדם יתרגל לפשטות הוא יהיה מאושר. לדוגמא, שיתרגל לשתות מים, וכמה מסכן אדם שלא יכול בלי "פומרנץ" או קולה או נסטי או תרכיז בטעם פטל ענבים משהו...". כמה מסכן אותו אחד שלא מסוגל להסתדר בלי כל התענוגות והפינוקים.

איך אפשר להגיע באמת לדבר הזה?

הפיתויים הם רבים והיכולות לא תמיד מאפשרות. כולנו רוצים ליהנות ולא יכולים להפסיק לרצות. אולי הפיתרון הוא להפנות עורף ולדבוק "בפת במלח תאכל ומים במסורה תשתה". כי מי שהולך אחר תענוגות, בטווח הקצר זה יכול להראות מועיל, אבל זה לא ישרוד הרבה.

שלמה המלך ע"ה, החכם מכל אדם, מלמדנו בינה ודעת: "יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רְאִיתִי תַחַת הַשָּׁמֶשׁ עֹשֶׂה שְׂמוֹר לְבַעֲלָיו לְרַעְתּוֹ. וְאֶבֶד הָעֹשֶׂה הַהוּא בְּעֵינָיו רַע וְהוֹלִיד בֶּן וְאִין בְּיָדוֹ מְאוּמָה. כִּי אֲשֶׁר יֵצֵא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לְלֶכֶת כְּשֶׁבֶא וּמְאוּמָה לֹא יֵשֵׂא בְּעַמְלוֹ שְׂיִלֵךְ בְּיָדוֹ. וְגַם זֶה רָעָה חוֹלָה כָּל עַמַּת שְׂבֵא כֵן יֵלֵךְ וַיִּמָּה יִתְרוֹן לוֹ שְׂיַעֲמַל לְרוּחַ". [קהלת ה, יב-טו]

ואמרו על כך רבותינו [קהלת רבה ה, טו]: "אדם בא לעולם כשידיו קפוצות, כלומר כל העולם כולו שלי הוא, אני נוחלו, וכשהוא נפטר מן העולם ידיו הן פשוטות, כלומר לא נחלתי מן העולם כלום".

רגע, רגע, האם התורה אומרת שיש לענות את הגוף למרות שיש לאדם כסף?

יש אנשים שעושים הרבה חסד עם הזולת, אך שוכחים לדאוג לעצמם. לא אוכלים טוב, לא ישנים טוב ופוגעים בבריאותם. ספר משלי [יא, יז] מזהיר משגיאה זו: "גִּמְלַל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֶסֶד, וְעֵלֶכְר שְׁאָרוֹ אֶכְזָרִי". אדם **שגומל טוב לנפש שלו**, כלומר - אוכל ושותה, גם הוא **איש חסד**, כמו מי שעוזר לזולת; ואדם **שעוכר** = מקלקל ומשחית, את **שאר** = בשרו וגופו, גם הוא **אכזרי**, כמו מי שמזיק לזולת.

אז איך בדיוק צריך לחלק את המשאבים? כמה להשקיע בעצמי וכמה להשקיע בזולת? כמה להשקיע באנשים הקרובים אליי וכמה להשקיע ברחוקים יותר?

חז"ל קבעו ש"ה**מבזבז** - **אל יבזבז יותר מחומש**", מי שרוצה להיות חסיד ולבזבז את רכושו לצדקה, שיבזבז לכל היותר 20% ממשכורתו, וישמור לעצמו 80%, כדי שלא יהפוך בעצמו להיות נזקק. אולם לא מצאנו הנחיה דומה לגבי חלוקת זמן.

"**גומל נפשו איש חסד, זה הלל**, שהיה רגיל לומר לתלמידיו "אני הולך לעשות חסד עם אורח שבביתי", וכששאלו: מי הוא האורח שאתה חייב לו בכל יום חסד? אמר: זו היא נפשי העלובה אשר בקרבי" [ויקרא רבה לד].

לעומת זאת מצאנו תפיסה שונה אצל הגויים. הנה סופר גדול כמו טולסטוי טוען "איש טוב אינו יכול להיות עשיר, איש עשיר אינו יכול להיות טוב".

טולסטוי שהיה איש עשיר רצה להעניק את כל כספו לעניים ולהיפטר מכל נכסיו. אלא שהדבר לא הסתייע בידו. מחלוקת סוערת פרצה בינו לבין

אשתו שלא חפצה להיות פושטת רגל ולהניח את ילדיה בחוסר כל. היא איימה עליו שתפנה לבית המשפט בבקשה שיכריזו עליו כעל אדם שאינו מוכשר לטפל בעסקיו. כלומר להישלח לטיפול פסיכיאטרי בשל שיגעונו. לבסוף לאחר ויכוחים מרים הציע לאשתו להעביר את כל נכסיו לרשותה על מנת שהם לא יכבידו על מצפונו. טולסטוי חלק את כל רכושו בין אשתו ובין ילדיו. טולסטוי הלך מידי פעם לחיות בין האיכרים על מנת לחיות חיים פשוטים כפי הגדרתו. וכך הוא כותב ביומנו "כל זמן שברשותי שני מעילים ולאחר אין אפילו אחד, שותף אני לפשע חוזר ונשנה".

כאמור אין שיטת היהדות כך. כמובן שצריך לדאוג לאחר וכמובן שצריך לפרנס עשירים. כשאבותיו של טולסטוי חיו עוד על העצים אנחנו כבר קיבלנו את התורה הקדושה, שמלאה בעשיית חסד עם הזולת מתחילתה ועד סופה. החידוש הוא שעם כל הצורך לעזור לאחרים מותר גם לי להחזיק בנכסיי. אם אני אדם עשיר זה לא אומר שאני בהכרח גם עבריין. אם הכסף הגיע אלי בדרך כשרה אין שום איסור להזיק בו. רק אסור לשכוח את אחיך העניים. ההסתפקות במועט לא מחייבת אותי להתנער מכל נכסיי, אלא משמעותה להסתפק במה שיש לי.

וזהו שנאמר: "איזהו עשיר השמח בחלקו", שכלל שהאדם יבין כי העושר הוא רק "חלק" ולא מטרה, כך ירגיש את העושר האמיתי בפנימיותו, וכל רגע יהיה מרוצה. אם יגדיל וישים את בטחונו בקב"ה ויבין שהכל לטובתו, אז אפילו אם ירד מנכסיו יהיה שמח.

יהי רצון שנזכה לדעת מה היא ההסתפקות האמיתית ונזכה לקיימה ונחיה בעושר ועושר עד עצם היום הזה...

והוי דן את כל האדם לכף זכות רותם מימון

”יהושע בן פרחיה אומר עשה לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל האדם לכף זכות”.

[אבות פרק א משנה ו]

פירש רבנו עובדיה מברטנורא שכאשר הדבר שקול, ואפשר לדונו לכאן או לכאן, יש לדונו לכף זכות. ודרשו חז”ל על הפסוק ”בצדק תשפוט עמיתך”, הוי דן את חברך לכף זכות.

עוד אמרו חז”ל **”כל החושד בכשרים לוקה בגופו”** [שבת צז, א].

במעמד הסנה הקב”ה ממנה את משה רבנו לכהן בתפקיד של נביא, ולגאול את עם ישראל. משה רבנו מפקפק כביכול במעלתם של ישראל וטוען ”והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי”. הקב”ה נותן סימן בידו של משה ואומר לו **”הבא נא ידך בחיקך”**. משה מוציא את היד והנה היא מצורעת כשלג.

הסימן בא כמופת, כלומר אם העם אכן לא יאמינו למשה, תהיה לו **”הוכחה”** שאכן הקב”ה שלח אותו. אך לסימן הזה ישנו ערך מוסף, הוא בא גם כעונש למשה על אשר חשד בכשרים, וללמדו שאל לו לדון את עם ישראל בחפזון.

בהמשך הכתוב אנו רואים שאכן ישראל היו כשרים והיתה להם אמונה, שהרי התורה מעידה שכאשר משה ואהרן באו לעם ישראל כשליחיו של הקב”ה, תגובתם המיידית היתה **”ויאמן העם”**, אמונה ללא פקפוק.

כאשר אנחנו שופטים או באים לחרוץ דינו של אדם אחר, עלינו לתת את הדעת על פן נוסף. דבר זה נלמד אף הוא מפרקי אבות, ממאמר של רבי עקיבא: "ונפרעים מן האדם מדעתו ושלא מדעתו".

רבי נחמן מברסלב מביא בשם סבו הבעש"ט: לפני כל משפט או דין שנעשה לאדם, שואלים את בעל הדין מה היה הוא פוסק במידה והיה בא מקרה כזה לידיו. ברור שלא שואלים אותו על עצמו בפירוש, אלא על דרך משל או מקרה המתגלגל לידיו. שאם לא כן, אף פעם לא יצא דין אמת מתחת ידינו.

וכאשר שואלים את בעל הדין על כיוצא בו והוא פוסק את הדין, רק אז ה' יתברך מגלה לו שלמעשה הוא דן את עצמו ואז חותם את דינו.

כמו שמצינו בדוד המלך עליו השלום, בבוא אליו נתן הנביא ובפיו "מקרה לדון" בעניין כבשת הרש. דוד המלך חרץ את דינו של האיש, ובעצם בכך חרץ את דינו שלו.

וזה מה שאמר רבי עקיבא "נפרעין מן האדם מדעתו" - שמביאים בפניו מקרה והוא עצמו גוזר את הדין; "ושלא מדעתו" - שאינו יודע שגזר את הדין של עצמו.

בגמרא [שבת קכז, ב] מובא סיפור בדבר לימוד זכות.

"תנו רבנן: הדין חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים. ערב יום הכפורים אמר לו: תן לי שכרי, ואלך ואזון את אשתי ובני. אמר לו: אין לי מעות! אמר לו: תן לי פירות אמר לו: אין לי! תן לי קרקע, אין לי! תן לי בהמה, אין לי! תן לי כרים וכסתות, אין לי! הפשיל כליו לאחוריו, והלך

לביתו בפחי נפש. לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו. אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני? אמרתי: שמא פרקמטיא (סחורה) בזול נזדמנה לך, ולקחת בהן. ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתני? אמרתי: שמא מושכרת ביד אחרים. בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני? אמרתי: שמא מוחכרת ביד אחרים היא. ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתני? אמרתי שמא אינן מעושרות. ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני? אמרתי: שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. אמר לו: העבודה (לשון שבועה), כך היה! הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי. ואתה, כשם שדנתני לזכות - המקום ידין אותך לזכות".

לפי מסורת ביד רב אחאי גאון (בעל ה"שאילתות"), בעל הבית בסיפורנו היה רבי אליעזר בן הורקנוס, והפועל היה רבי עקיבא תלמידו. ובכך בא לידי ביטוי "נאה דורש נאה מקיים".

סיפור זה מדגיש לנו ביתר שאת נקודה יסודית בלימוד זכות. **גם כאשר נראה לנו שאין שום נקודה טובה ואין אפשרות לדון את האדם לכף זכות, תמיד ישנו הסבר הנסתר מעינינו ואל לנו למהר ולשפוט.** ולבסוף, כשם שנדון אנו את חברינו, נדע שגוזרים אנחנו את דינינו, ואף כך ידונו אותנו מן השמים.

לכן בכל מקרה הבא לידינו ואנו מביעים עליו דעה, צריכים אנו להזהר מאוד מלדון לכף חובה. כאשר אנו דנים את חברנו, העולם נראה שחור ולבן ואנו ממהרים להביע דעה ולחרוץ גורלות. אך כאשר הדבר נוגע לנו, מבינים

אנו שישנם גם גוונים של אפור, ישנן סיבות מאחורי המעשים וישנם אילוצים ונסיבות המשפיעים על פעולותינו. ונכנס כאן גם העניין של "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו".

ולכן יש לחפש נקודה טובה של זכות בזה הדבר וזה מה שאמרו רבותינו: "הוי דן כל האדם לכף זכות".

יהי רצון שנוכה לדעת כיצד ללמד זכות על כל אדם, ומתוך כך נוכה שה' ידון אותנו לכף זכות ויתמלא עלינו ברחמים גדולים, וימהר לגאלנו גאולת עולמים, במהרה בימינו אמן.

”אל תעש תפילתך קבע”

שייקה כהן

מעלת תיקון המידות גדולה לאין שיעור. אין אנו יכולים להעריך באמת את העוצמה שטמונה בתיקון במידות, ובטח שאין אנו ראויים לכתוב בקלות עצות והדרכות לתיקון המידות שלנו, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר גם על תיקון המידות של האחרים.

דוקא בשל כך בחרתי להתמקד דוקא בנקודת ההתבטלות כלפי בורא עולם, ושזו הדרך הפשוטה והתמימה לזכות על ידה לקרבת ה', ובנוסף לכל הדרכים הטובות והיקרות הרי שדרך זו תסייע לנו רבות לתקן את מידותינו.

הדרך אינה חדשה, ההיפך הוא הנכון, עתיקת יומין היא, אך החידוש הוא דוקא בכך שמרוב שאנו רגילים בה אין אנו מכירים בכוחה. ובשקט בשקט נוכל לומר שלפעמים אנחנו אפילו קצת מזלזלים בה.

ניחשתם נכון, מדובר על התפילה.

לא נקיף כאן את מעלותיה של התפילה, וגם לא ניתן עצות להתחזקות בתפילה. לא זו היא כוונת המאמר. אנו נציין רק נקודה אחת קטנה: **”איך צריכה להיות דרך הפניה שלנו אל ה' בעת התפילה?”**

ובכן, נפנה אל מי שהיה מאוד קרוב אל עולמה של התפילה, והרבה כל כך לדבר בשבחה ומעלותיה, הלא הוא רבי נחמן מברסלב זיע"א.

אומר רבי נחמן בליקוטי מוהר"ן [סימן קצ"ו] "כִּי אָסוּר לְאָדָם לְעַמֵּד עֲצָמוֹ
עַל שׁוֹם דְּבָר הֵינּוּ שְׁאָסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ בְּתַפְלֵתוֹ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ
דְּוָקָא אֶת בְּקִשְׁתּוֹ כִּי זֶה הוּא כְּמוֹ לֹקַח דְּבָר בְּחִזְקָה, בְּגִזְלָה, רַק צָרִיךְ
לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אִם יִתֵּן הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ יִתֵּן וְאִם לֹא לֹאוּ".

למשל אדם רוצה לבקש בקשה מסוימת, פרנסה, הצלחה בבנים, או
שמבקש משהו מסוים שלא מתאים לו כגון זיווג מסוים, אז אסור לו
להתעקש בתפילתו שהשם יתברך ימלא את בקשתו, אלא יתפלל לפניו
בגישה של ענוה, ויכניס לו לראש שאם ה' ימלא את בקשתו הנה מה טוב
ואם לא אז לא. וזה מה שנקרא "אל תעש תפילתך קבע", מלשון גזילה, כמו
שכתוב "וקבע את קבעיהם נפש", היינו שלוקח את הדבר כביכול בדרך של
גזילה, כי לוחץ מאוד לקבל את מה שלא מגיע לו.

ובאמת זכינו בדור הזה שיש ברוך ה' מודעות לשלב גם בתפילה הסדורה
איזו תפילה אישית והתבודדות (שזו כבר מעלה בפני עצמה). אך צריך לדעת
באיזו גישה יפתח פיו כלפי ה' יתברך, כמו שכתוב ב"השתפכות הנפש",
שצריך לבוא בגישה שקודם כל צריך לפרט את שבחו של המקום ברוך הוא,
ואחר כך מגיע לשאילת צרכיו. כלומר, לפני הבקשות האישיות צריך שיודה
על כל הטובות שגמל עימו ה' יתברך. וגם יפשפש במעשיו אולי צריך לעשות
תשובה על משהו, ואז רשאי גם לבקש בקשות אישיות. כמו שנאמר "לעולם
יהיה אדם מודה על העבר וצועק על לעתיד לבוא", כי כשלא מודים על
העבר קשה לצעוק אל ה' על העתיד.

**לפעמים אדם סובל כל כך מייסורים ומניעות עד שלא יכול אפילו לפתוח
פה לפרש שיחתו לפני ה' יתברך. לכן לפני שבא לפרש שיחתו ולהתבודד
ינסה להזכר בכל הטובות שעשה לו ה', ובכל הקומבינות וההצלחות שאירגן**

לו ה' יתברך, מיום היוולדו עד היום הזה, ויודה על הכל באופן שלא יראה לו כמובן מאליו. אפילו על עצם היותו יהודי ועל עצם זה שהוא זכה בכלל להניח תפילין, גם על זה יודה. על ידי זה יתחזק לבטוח בה', שישמע תפילתו ויפרש שיחתו ויתקרב אליו כראוי.

נאמר בתהילים "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו". הקשו רבותינו ז"ל: לכאורה קשה, הרי היה צריך לומר "קינה לדוד". ותירצו חכמינו זכרונם לברכה: כיון שראה שזה בנו שמח, כי בטח הוא ירחם על האבא שלו, וכך מצא הרחבה בתוך צרתו. אך עדיין קשה, סוף סוף הבן הזה הוא בן סורר ומורה וכל כוונתו להרוג את אביו, אז על איזה רחמים מדובר ועל איזה שמחה שייך לדבר כאן? אלא שלדוד המלך היתה מידה מיוחדת שהיה ראה את הטוב שבכל דבר. גם כאן הוא רואה את הטוב. הוא רואה שהמכה הזו באה לו מאת ה'. לכן הוא שמח, כי בצרה עצמה הוא רואה את ה' מסתתר. זו השמחה של בן שמגלה את אביו שבשמים שמופיע אליו בכל מיני דרכים, שונות ומשונות.

עוד צריך לשים לב שמיד אחרי פסוק הפתיחה המזמור עוסק בצעקה אל ה' על הצרות שיש ("ה' מה רבו צריי" וכו'). החידוש הוא שדוד המלך בכל זאת מצא הרחבות בעצם הצרה, והיה מה שנקרא אופטימי. לכן פתח את הפרק במילים מזמור לדוד.

הספר שחיבר דוד המלך נקרא תהילים. ספרו שמלא צעקות לה' תוהינות ובקשות, אך בכל זאת שמו נקרא דוקא על שם התהילות, מלשון תהילה והודאה, כי כל צעקותיו היו על דרך הודאה ותהילה. וזה מה שנקרא "מודה על העבר וצועק על העתיד" כי רק דרך תודה והודעה נוכל לצעוק לה'.

יהי רצון שנזכה לפנות לה' בגישה ראויה, ושיתקבלו כל תפילותינו, וימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה ולברכה.

תן חיוך, הכל לטובה אבי הורביץ

כותב רבנו נחמן מברסלב זיע"א, כשאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו, אפילו הדברים שנראים כלא טובים, זאת היא בחינת "מעין עולם הבא", כמו שמצינו דיון על הפסוק שאנחנו אומרים בכל יום "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", ושאלו חז"ל במסכת פסחים "וכי כעת הוא לא אחד?! ותרצו, שכעת מברכים על הטובה "הטוב והמטיב" ועל הרעה "דין האמת", אך לעתיד לבוא תמיד יברכו "הטוב והמטיב", כי הכל יהיה ממש טוב.

מכאן, שככל שאדם מפנים אל קרבו את הראיה החיובית והטובה, הוא בעצם מתחבר אל בחינת העולם הבא שכולו רק טוב.

גם ביציאת מצרים רואים זאת. אחד החטאים החמורים של ישראל במדבר היה הבכי. מספר פעמים מוציאם את בני ישראל בוכים במדבר על כל מיני דברים שונים ומשונים, ואפילו על האבטיחים הם התחילו לבכות.

עד כדי כך שבחטא המרגלים שהם באו ובכו בכייה של חינם אז הם קיבלו את אחד מהעונשים החמורים ביותר שיש בתורה כולה, "אתם בכיתם בכייה של חינם ואני אקבע לכם בכייה לדורות". חוץ מזה נגזר עליהם למות במדר ולא להכנס לארץ, וגם עצם הכניסה לארץ נדחתה בארבעים שנה, כי על כל יום שהם תרו את הארץ המתינו שנה במדבר, שנאמר "יום לשנה יום לשנה".

בכל התורה כולה אין לנו עבירה שמקבלים עליה כזה עונש חמור, ויש להבין מה העוון הכול כך חמור בזה?

בכל העבירות כולם ריבונו של עולם מביא את העונש רק על האדם שחטא ולא מביא את העונש על הכלל, ובטח לא בצורה חמורה שכזאת, ואילו על הבכייה של חינם הוא מקפיד יותר מהכול ולמה זה!! מה כל כך חמור בבכייה?

אלא שצריך להבין, כי בבכי יש מימד של שיא הכפירה, כי הכול טוב בעולם, שהרי בורא עולם עושה את הכי טוב בשבילנו. גם דברים שבעינינו שלנו הם נראים רעים, אין זה אלא תפיסה שלנו, אך למעשה הכל הוא טובה גמורה, כי כל מה שברא ה' בעולם הוא טוב, כמו שנאמר [בראשית א, לא] "וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד".

משל למה הדבר דומה, לאבא שרואה את הילד שלו רוצה להכניס את היד לשקע החשמלי אז הוא נותן לו מכה כדי שהוא לא יתחשמל. הילד חושב שהאבא רע כי הוא הכה אותו, אך הוא עדיין לא יודע שאביו עשה אתו טובה גמורה והציל אותו ממוות.

ונמשיך עם המשל, אם הילד בכה האבא מבין שהוא בכה כי כאב לו בגלל המכה שנתן לו, אבל אם הילד בוכה סתם ומאשים את האבא בלי כל סיבה, האבא מתרגז יותר. כביכול אותו דבר אצל ה' כי ה' הוא אבא שלנו ואבא לא יכול לעשות רע לבנים שלו.

השאלה היא, איך אנחנו יכולים להגיע להכרת הטוב ולשמחה אמתית, ולזכות ע"י כך לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן?

נגיע לכך רק ע"י תודה של חינם, שגם כאשר קשה לנו ואנחנו לא רואים את הטוב אנחנו צריכים לדעת שזה טוב ולהגיד תודה כי הרי כל דבר שאבא עושה לנו הוא רק טוב ולכן צריך להגיד לו על זה תודה.

משל למה הדבר דומה לאותו אבא שנתן מכה לבן שלו בגלל החשמל, והבן פונה אל אביו ואומר לו, אני לא מבין למה עשית את זה אבל אני יודע שאם עשית את זה אני בטוח שזה לטובתי כי אתה לא תעשה לי שום דבר רע סתם. כשהאבא שומע זאת הוא שמח ורוצה להטיב לבנו ולתת לו יותר ויותר.

אותו הדבר גם אצל ה', ברגע שנגיד תודה על כל דבר ואפילו על הדברים שנראים לנו לא טובים, זה יהיה תיקון של הבכייה לחינם, כי נדע שהי מחפש רק להטיב לנו. ואז נזכה לגאולה פרטית מהצרות הקטנות שלנו, וגם נזכה לגאולה השלמה.

לסיכום, אנו רואים שאין רע בעולם, יש רק טוב, ואפילו אם נראה לנו שזה רע (כמו האבא שהכה את בנו לאחר שהכניס את היד לחשמל) זה בטוח רק טוב. לכן על האדם להיות תמיד בשמחה, ואין סיבה שהאדם יהיה עצוב כי הרי אין רע בעולם ויש רק טוב.

ויהי רצון שנזכה להיות כל הזמן בשמחה ונראה בכל דבר את הטוב ונזכה לתקן את הבכייה לדורות ונזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו ואמן.

עזות - להיות או לא להיות???

אוהד אברהם כמיסה

כדי שנוכל להבין מה היא בעצם עזות, נתחיל במעשייה: בישיבה מסויימת התקיים שיעור של אחד הרבנים שליט"א. תלמיד אחד המקורב לרבי נחמן מברסלב הקשיב למהלך השיעור, והנה הוא שומע שהרב הזכיר משהו על רבי נחמן. התלמיד לא יכל להתאפק, ויצא על הרב בהערות. למשל "מה פתאום הרב! נראה לי שרבינו לא התכוון למה שאתה אומר וכו'...". כשסיים את שרשרת ההערות, קם הרב ממקומו ואמר לתלמיד "תאמין לי, עזות כזאת - עוד לא ראיתי!!!".

לאיזו עזות התכוון הרב?

ישנם שני סוגים של עזות.

הסוג הראשון הוא "עזות טובה" - "עזות דקדושה" - ובדרך זו הרב התכוון לשבח את התלמיד על כך שהוא לא מתבייש להביע את דעתו כלפי הרב ולשאול אותו שאלות, שהרי "אין הביישן למד". הוא בא לעודד את התלמיד שלא לוותר אלא להמשיך לחקור ולחתור אל האמת.

הסוג השני הוא "עזות הפנים" - החוצפה - ובדרך זו הרב בא להעמיד את התלמיד במקום על זה שהוא כביכול זלזל בו, וסתר את דבריו!

כעת מתעוררת שאלת "המיליון דולר" למה בדיוק התכוון הרב כשהזכיר את העזות של תלמידו? האם הוא התכוון ל"עזות הטובה" או שהוא התכוון ל"עזות פנים"?

את התשובה הזאת כל אחד יוכל לבחור לפי מה שנראה לו, כי אפשר לכוון את דברי הרב לשני הכיוונים, גם לעזות טובה וגם לעזות פנים!!

כדי להבין את הדברים ולעמוד על בסיס ההבדל שבין שני סוגי העזות נעיין נא בדברי התנא יהודה בן תימא בפרקי אבות [פרק ה משנה כא], ושם הוא אומר: **"הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים"**.

למה בדיוק התכוון יהודה בן תימא?

אנחנו רואים שהוא כלל כאן ארבעה דרכים בעבודת ה' יתברך, והוא בחר לפתוח דוקא במידת העזות, כפי שביאר לנו ר' יעקב בעל הטורים [אורח חיים סימן א]: **"והתחיל בעז כנמר לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה, מפני בני אדם שמלעיגים עליו ועל כן הזהיר שתעיז פניך כנגד המלעיגים ואל תמנע מלעשות את המצוה"**.

הרב הזכיר שהדרך הראשונה היא לעבוד את ה' באופן של **"הוי עז כנמר"** - קודם כל שתהיה לך את העזות כלפי המלעיגים עליך ומזלזלים בעבודתך להשם יתברך! לפעמים אדם רוצה לעשות מצווה מסוימת ואומר "היום אני אלך עם ציצית", אבל מהרגע שהוא יוצא החוצה כל מי שעבר לידו או ראה אותו היה צועק לו "איציק מה אתה משחק אותה דוס פתאום? יאללה יאללה תוריד את הציצית! תתנהג כמו בן אדם!". יש מציאות שמהרגע שהוא חוזר הביתה הוא כבר לא ילבש יותר ציצית כי הוא **מפחד ממה שיאמרו עליו!!**

ויש לכך דוגמאות נוספות ומגוונות. אדם אומר לעצמו "היום אתחיל לקום לתפילת שחרית בזמן", "היום אתחיל לשמור נגיעה", "די, אני חייב לקבוע עיתים לתורה", "נמאס לי לדבר באמצע הלימוד", ועוד שלל דוגמאות שמשתנות בהתאם לרמה הדתית של הבחור.

השאלה היא האם יהיה לך כח איתן לעמוד על שלך ולשמור על עמדותיך, או שתתקפל ותשנה את עמדתך בהתאם למידת הלחץ שיפעילו עליך חבריך?

לכן, הטור אומר שבמקרה כזה **חייב** אדם שתהיה לו את העזות! כשיבואו אליו שוב ויאמרו לו את אותה "ביקורת נעימה" ישיב להם "כן, נהייתי דוס! למה, מפריע לך? בא לי ללבוש ציצית כי אני מרגיש טוב עם זה! לא טוב לך, תסתובב אחורה ואל תסתכל! ואם אתה ממש רוצה אשמח להשיג גם לך".

אך מה לעשות, לא כולם חזקים ולא כולם יכולים להשיב מנה אחת אפיים לכל תוקף. "מה לעשות, אני מאד מפחד ממה יאמרו עלי", יאמר לך אותו ברנש.

אז אם כבר האדם פוחד ממה שיאמרו עליו, אז שיפחד ממה שיגידו עליו בבית דין של מעלה אחרי שיסיים את תפקידו בגיל 120!! (בתקוה שיזכה לכך). ואם אשתך תאמר לך, מה אעשה, מאוד חשוב לי מה אומרים עלי", אמור לה את המשפט המפורסם "אל תחשבי מה תגיד עליך **השכנה** אלא מה תגיד עליך **השכינה**!".

אחרי שראינו את הפנים היפות של מידת העזות, הגיע הזמן להפנות מבט אל הצד הלא טוב של העזות - זו שנקראת "עזות פנים", או כפי שנהוג לקרוא לה בימינו "חוצפה".

כותב האורחות צדיקים שהעזות היא מידה גרועה כמעט ברוב פעולותיה, וכל מי שהוא עז פנים, לא יתבייש מפני איש, אלא יעמוד בעזות מול כל אחד, ויעשה כל מעשה רע שיחפץ לו, ולא יתבייש בכך, ההיפך! הוא ירגיש טוב עם עצמו על המעשה שהוא עושה!

במקרים רבים של אנחנו פוגשים אנשים שהעזות שלהם הובילה אותם להגיע למצב בו הם אפילו אינם מכירים במי שהם פונים אליו, כמו שנער יצעק על מבוגר, תלמיד תיכון יצעק על הרב שלו, בן ידבר בדרך גנאי כלפי אביו חס ושלום, וכן על זה הדרך.

ממשיך האורחות צדיקים ואומר על מי שהוא עז שנים, כי כל העברות שבתורה הם קלות בעינינו לעבור עליהם, והכל לפי רוב העזות שבו. יכול, ועל אנשים כאלו נאמר בפרקי אבות "עז פנים לגיהנום".

בזמן שאדם רואה בחורים חצופים, צריך אמנם להצטער על כך מאוד, אך מצד שני אולי יש בכך איזו נקודת אור צדדית, החוצפה היא אחת מסימני הגאולה, שכך אמרו רבותינו [סוטה דף מט עמ' ב]: "בעקבות משיחא **חוצפה יסגא**".

צריך מאזני משפט כדי לשקול בפלס את דרכינו ולהחליט האם אנו נוהגים בעזות דקדושה וזה מוסיף כבוד לבורא, או חס ושלום נוהגים אנו בעזות פנים שממאיסה אותנו ופוגעת בכבודו של השם יתברך.

יהי רצון שה' יזכנו לעובדו בלבב שלם ושלא נבוש מפני המלעיגים עלינו, וכך לא נבוש גם בעולם הבא. ויהי רצון שבזכות המצוות שקיימנו ושנקיים בעזות ובאומץ מפני מבקשי רעתנו, ה' ישלח לנו ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו! ושבועזרת השם הוא ישלח לנו גאולה וישועה במהרה בימינו!

דרך האמצע - שביל הזהב אופיר אמיתי

"המעשים הטובים - הם המעשים השווים, הממוצעים בין שתי קצוות ששתיהן רע: האחת מהן - תוספת, והשנית - חסרון".

[שמונה פרקים לרמב"ם פרק ד]

דרך האמצע אינה המסלול המרכזי בכביש מהיר, כמו שביל הזהב אינה המשעול בדרך אל המטמון. מדובר כאן בדרך חיים ממוצעת ששווה זהב.

רציתי ללכת דווקא לאור דברי הרמב"ם, מכיוון שראיתי על עצמי ועל אחרים, את מה שהרמב"ם כותב, שהרבה מהאנשים טועים, וחושבים על אחד מהקצוות שהוא טוב ובאמת הוא רע גמור בדיוק כמו הקצה השני.

נציין מספר מקרים לשם הדגמה:

"הזהירות, שהיא מידה ממוצעת בין רוב התאוה ובין העדר הרגש ההנאה". הרמב"ם מתחיל עם מידה שהיא כוללת, זהירות מן החטא, שזו פרישות וכבישת היצר הרע והיא מעלה עצומה, איך אומרים "הלוואי עלינו". אבל גם פה יש בעיה כשנוטים לאחד מהקצוות. "רוב התאוה" מובן שזה רע, אבל שימו לב, באותה מידה גם "העדר הרגש ההנאה" הוא דבר רע. מדובר באדם שאין לו בכלל רגש ומשיכה להנאות העולם הזה.

וכפי שהזכיר הרמח"ל בספרו מסילת ישרים [פרק יג]: "ונמצא, אם כן האדם שומם ומעונה ולא נהנה מן העולם כלל, וחכמינו ז"ל אמרו (ירושלמי

קדושין (פד): **שעתיד אדם ליתן דין לפני המקום על כל מה שראו עיניו ולא רצה לאכול ממנו אף על פי שהיה מותר לו והיה יכול**."

וכך מצינו גם לענין נזיר, שלפי אחת מהשיטות בחז"ל נקרא חוטא על שהזיר עצמו מן היין, וכך מובא בחז"ל [תענית יא, א]: "והלא דברים קל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר - על אחת כמה וכמה".

דוגמא נוספת הביא הרמב"ם: **"וכן הנדיבות - ממוצעת בין הכילות והפיזור"**. הנדיבות היא בעצם לתת בעין טובה לדברים שצריך לתת. אבל שוב שני הקצוות הם רע גמור. קמצנות וצרות עין נקראות "כילות", ועל כך אין ספק שזה רע, אבל גם הפיזור ללא צורך הוא לא טוב! הפזרן בעצם נותן הרבה גם למי שלא ראוי לכך, ואפילו אם אין שום מטרה מוסרית לנתינתו. וזה רע **באותה מידה** כמו הקמצנות!!

עוד כתב הרמב"ם: **"והגבורה - ממוצעת בין המסירה לסכנות ובין רוך הלבב"**. אומץ לב היא תכונה טובה וחשובה מאוד, אבל רק כשהיא באה במידה הנכונה. בקצה אחד עומדת "המסירה לסכנות", היינו לסכן את עצמך בעשיית "מעשי גבורה". זה ממש לעבור על לאו מהתורה ("ונשמרתם מאוד לנפשותיכם"). מן הקצה שני ניצבת הפחדנות. עם פחדנות (רוך הלבב) לא תגיע רחוק, כי להרבה דברים בחיים צריכים אומץ, ואם אין לך את זה אז תישאר תקוע! כי לא תרצה להתקדם לשום מקום מפחד שמא לא תצליח, לא ילך לך.

למדנו אם כן שבכל מידה ומידה צריך למצוא את האיזון הנכון, כי לכל מידה יש שימוש והיא לא נבראה סתם.

כעס לדוגמא, היא מידה רעה, והיית חושב שאין סיבה שלשמה נראה מידת הכעס. אבל אין הדבר כן. שכן יש פעמים שצריך להראות כעס הפנים, יש מקרים בהם על האבא להראות פנים זועפות כלפי בנו כדי להביע את מורת רוחו ולהעמידו על חומרת החטא. לא מדובר על כעס פנימי אלא על העמדת פנים של כעס, אך עדיין רואים מכאן שיש מקום גם למידת הכעס, כי גם אותה ברא הבורא, ויש לדעת מתי, היכן וכמה להשתמש בה.

אז אנו רואים שיש מקום לכל מידה ויש להיכן לנתב את כל כוחות הנפש שניתנו לנו ע"י הקב"ה. אסור לנו להתעלם מהם או להדחיק אותם, כי אלו כוחות חשובים וטובים בתנאי שנדע לנתב אותם לכיוון הנכון.

זו הסיבה שרציתי להציג את הדרך הנפלאה הזאת שהרמב"ם מביא בספרו, כי זה חיזוק גדול לדעת שאין בך משהו רע, יש בך כוח, וכוח גדול וחשוב, שהמטרה היא לא לחסום אותו, אלא להוציא אותו במקומות ובזמנים הנכונים.

לסיום רציתי להביא מידה אחת שהיא יוצאת מן הכלל והיא מידת הענווה, שבמידת הענווה אומר הרמב"ם שאסור לו לאדם לנהוג בה בבינוניות **"שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד, אלא יתרחק מן הקצה אל הקצה. ולפיכך ציוו החכמים: מאוד מאוד הוה שפל רוח"**.

אז בואו ניקח כולנו על עצמנו לחפש ולבדוק כל כוח שיש בנו, ולנסות לעשות איתו רק טוב. כי אם לא, בשביל מה הוא ניתן לנו?!

יהי רצון שבעזרת השם נזכה לתקן את מידותינו ולהביאם אל הקדושה
אמן ואמן!!!

למי למי יש יותר כבוד?

אסיף סבג

“רבי אליעזר הקפר אומר הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם”.

[מסכת אבות פרק ד משנה כא]

הכבוד הוא סיבת שנאת הבריות שאין שנואי לבריות כמו הרודף אחר הכבוד כי אי אפשר שיראה עצמו פחות מחבריו ועל דבר זה נאבדו רבים ונכשלו.

והנה ירבעם בן נבט איבד את עולמו בעבור הכבוד. ירבעם היה ענק בתורה, עד שאמרו עליו שכל חכמי דורו היו בפניו כעשבי השדה מול ארז שבלבנון. ה' בחר בו למלוך על עשרת השבטים ורחבעם בן שלמה קיבל רק שני שבטים. למרות כל זאת ירבעם חשש לאבד את מעמדו בגלל שבעת העליה לרגל מותרת הישיבה רק למלכי בית דוד והוא יצטרך לעמוד, ויש חשש שיאמרו כי הוא עבד ורחבעם הוא המלך האמיתי היחיד. בשל כך ירבעם אסר את העליה לרגל מכל תחומי הממלכה שלו, וכדי להעניק חלופי רוחנית לעמו המציא חגים חדשים ועבודה זרה שתתן מענה לצרכי הדת במדינה. כל הנפילה שלו נגרמה בגלל שרדף אחר הכבוד.

אך אין זה הסוף. בשל רצונו של ה' לקרב כל יהודי, ועל אחת כמה וכמה אם המדובר הוא בתלמיד חכם גדול כמו ירבעם. ה' פונה אליו באופן מיוחד כפי שמובא בגמרא [סנהדרין קב, א]: “תפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו, מי בראש: - בן ישי בראש - אי הכי לא בעינא”.

ה' מציע לירבעם לשוב בתשובה והוא

יזכה לטייל יחד עם ה' בגן עדן. לא יאומן! מה שמעסיק את ירבעם באותה העת זו השאלה מי בראש. ויודעים דברי בעלי המוסר, שלמעשה ה' כבר הזכיר שירבעם יהיה בראש, כיון שהזכירו לפני בן ישי, אלא שירבעם רצה לשמוע זאת שוב, יש איזו שהיא הנאה מיוחדת לשמוע את השבחים שלך פעם נוספת, ועל כן שינה הקב"ה והודיע לו שאחרי ששאל כבר לא הוא יהיה בראש אלא בן ישי, וירבעם נוטש. לא יאומן כי יסופר. אחרי כל החטאים, ואחרי כל החומרה של "מחטיא הרבים" ה' מוכן לקבל אותך בתשובה, ואתה מסרב רק בגלל שאתה תהיה אחרי דוד המלך בטיול עם בורא עולם?! וכי זה הגיוני? וכי יש מה להשוות בינך לבין דוד המלך ע"ה שעבד את ה' בקדושה ובטהרה, בחסידות ובפרישות, וזכה להיות רגל רביעית במרכבה?! מי זכה למחיקת עוונות שכזו? מי זכה לקרבת ה' שכזו? ובכל זאת אתה מסרב!?

אין זאת אלא שכנראה עדיין לא עמדנו ממש על כוחו העצום של הכבוד ועל העומק של הרדיפה אחר הכבוד בתוך נפשנו.

חיפוש נוסף אחר כבוד מצינו בספר שופטים אצל אבימלך. המדובר הוא בפרשת מותו של אבימלך. הבה נעיין במספר פסוקים שיתנו לנו תמונה מקיפה על הפרשיה [שופטים ט, נ-נד]: "וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ אֶל תַּבַּי וַיַּחֲנוּ בְּתַבַּי וַיִּלְכְּדָהּ: וַיִּמְגְּדֵל עִז הָיָה בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּגְסוּ שָׁמָּה כָּל הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְכָל בְּעָלֵי הָעִיר וַיִּסְגְּרוּ בַּעֲדָם וַיַּעֲלוּ עַל גֵּג הַמְּגֵדֶל: וַיָּבֵא אֲבִימֶלֶךְ עַד הַמְּגֵדֶל וַיִּלְחֶם בּוֹ וַיִּגַּשׁ עַד פֶּתַח הַמְּגֵדֶל לְשָׂרְפוֹ בָּאֵשׁ: וַתִּשְׁלַךְ אִשָּׁה אַחַת פֶּלַח רֶכֶב עַל רֹאשׁ אֲבִימֶלֶךְ וַתִּרְץ אֶת גְּלְגָלְתּוֹ: וַיִּקְרָא מְהֵרָה אֶל הַנַּעַר נִשְׂא כְּלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹף חֶרֶבְךָ וּמוֹתֵתֵנִי כִּי יֹאמְרוּ לִי אִשָּׁה הִרְגָתְהוּ וַיִּדְקָרְהוּ נָעָרוּ וַיָּמָתוּ.".

לא נעסוק כעת בכל פרשת גדולתו ומלחמותיו של אבימלך. נעסוק רק בדבריו אל נערו. בעלי המוסר הפנו את תשומת לבנו לכך שאותה אשה כבר

רוצצה את גולגולתו של אבימלך, ונותרו לו מספר רגעים על למותו. מה מעסיק אותו באותו רגע? האם מצבו הרוחני? האדם וידוי לפני שהוא עתיד למסור דין וחשבון בשמים? לא ולא!!! מה שמעסיק אותו זה כותרת העיתון של יום המחר. מה יאמרו עלי החבר'ה? הוא לא מוכן להשלים עם העובדה שבכותרת העיתון יופיע כי אשה הרגה את שר המלחמה המנוסה.

מה קורה כאן? עד היכן מגיעה רדיפת הכבוד? אפילו ברגעים האחרונים של החיים זה עדיין בראש מעייניו של האיש! אין זאת אלא עוד הבנה בדברי חז"ל "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם", מי שלא מתקן את המידות הללו ולא עבד עליהם, שלא יחשוב שהם יעברו מעצמם, הוא יצא אתם מן העולם.

תיקון המידות זוהי עבודת חיים. לא עבודה סמינריונית, לא תזה ואפילו לא דוקטורט. הרבה יותר מכל זה. זו עבודה לכל החיים! עבודה לא פשוטה - אך משתלמת בהחלט, גם בעולם הזה וגם לעולם הבא.

בהצלחה לכולנו.

מה, אתה פרא אדם!?

נריה נמיר

”אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה, כגון: זנות, גזל וגניבה. אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו, ולשוב מן הכעס ומן האיבה, ומן הקנאה ומן ההיתול, ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות, וכיוצא בהן. מן הכל צריך לחזור בתשובה ואלו העוונות קשים מאותם שיש בהם מעשה. שבזמן שאדם נשקע באלו, קשה הוא לפרוש מהם. וכן הוא אומר יעזוב רשע דרכו ואיש אוון מחשבותיו”.

[הרמב”ם בהלכות תשובה פרק ז הלכה ג]

במילים אחרות, מדגיש לנו רמב”ם שאין זה מספיק שאדם יקיים את המצוות המעשיות, אלא עלינו לדעת שמחובתנו לחנך את עצמנו גם למידות טובות.

למעשה, המידות הטובות הן הבסיס לקיום המצוות.

מובא במשנה [מסכת אבות פרק ה]: ”כל מי שיש בו שלושה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ושלושה דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע: עין טובה, ורוח נמוכה ונפש שפלה - מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה (קנאה), ורוח גבוהה (גאוה), ונפש רחבה (בעל תאוה) - מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע? תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין נחלה בעולם הבא... אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנום ויורדין לבאר שחת...”.

מסביר הרב יהודה ליב חסמן זצ"ל בספרו "אור יהל": "חידוש גדול הוא לנו שהמידות באדם הן מביאות אותו לחיי עולם, וכן להיפך - הן המורידות אותו לבאר שחת".

הוסיף הרב: "לא רבים יחכמו בזאת... בפרט בהמון העם, עד שיחשבו רוב בני האדם, שהחסידות תלויה באמירת מזמורים הרבה, וידויים ארוכים מאוד צומות קשים וטבילת קרח ושלג - כולם דברים אשר אין השכל נח בהם ואין הדעת שוקטה..."

אז פונה הרב אל תלמידיו ואומר: "דעו אתם כי כל מי שיש בו שלושה דברים הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו ושלושה דברים אחרים - מתלמידיו של בלעם הרשע".

הנה אם תראה שני אנשים גדולים רמי מעלה לפי ראות עיניך, וכאשר תדקדק, תמצא באחד מהם, שיש בו שלוש מידות טובות אלו: עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה, ואילו בשני תמצא את ההיפך - הרי תחשוב שבוודאי שהראשון קדוש יותר מן השני, ואולי גם בהרבה, אבל לא תבחין יותר מזה. לכן בא התנא ומשמיע לנו כי לא כיוונת כל אל האמת.

לא רק שבראשון יש יותר קדושה, אלא הראשון הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, ואילו השני - הוא מתלמידיו של בלעם הרשע. כלומר שהשני אין בו לא צדקות ולא קדושה ולא יושר-לב, אלא גרוע הוא הרבה יותר לאין ערוך, כי על תלמידיו של בלעם הרשע הוא נמנה.

ולא עוד אלא שהראשון אוכל בעולם הזה ונוחל לעולם הבא, והשני שהוא מתלמידיו של בלעם הרשע הוא רשע גמור, שיורש גיהנום ויורד לבאר שחת.

שְׁלוֹזִי מִצְוָה – מִיִּדּוֹת שׁ

כאן באה לידי ביטוי בצורה חריפה ביותר השקפת התורה, עד כמה חשובות המידות הטובות שלנו: **יכול אדם להיות תלמיד חכם גדול מאוד, אבל אם איננו בעל מידות טובות, הרי מצבו כפי שנזכר במשנה: "כל מי שיש בו שלושה דברים הללו..."**.

יהי רצון שנזכה להיות מתלמידיו של אברהם אבינו ולא מתלמידיו של בלעם הרשע!

”זָרֵה דֵּה' זְנִיבֹת אָדָם”

לעילוי נשמת

ר' דב בן גרשון אליהו שחור ז"ל

נפטר חי' אב תשל"ח

גמל חסד עם החיים ועם המתים

הלל מרדכי ב"ר דב שחור ז"ל

נפטר כ"ה אייר תש"ן

מורה שנספה בעיצומה של דרך.

ת.נ.צ.ב.ה

"שְׁבוֹזֵז תִּשְׁבוֹזֵז"

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לנכד היקר אלישיב קמחי
לאירוסיו עם טליה מטר.
יהי רצון שתמשיך להיות
תלמיד נאמן
של שלוחת ישיבת שעלבים,
ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.
מברכים ר' צבי ומרים כספי

”זֶרֶה ה' זָכַר בְּמִדַּת אֲדָרָם”

לעילוי נשמת

יוסף חיים בן מננה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

להצלחת

אילנה בת אסתר הי"ו

שמעון בן אסתר הי"ו

יוסף בן אסתר הי"ו

תמר בת אסתר הי"ו

אליהו בן חוה הי"ו

לרפואה שלמה

אסתר בת עליה הי"ו

נדבת משפחת כהן הי"ו

”זָרֵה דַּהּ זְנִיבַת אָדָם”

לעילוי נשמת

דינה בת והב ז"ל

חממה בת גיאת ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

ברכות למשפחת השלוחה

ראש הישיבה

הרבנים והתלמידים היקרים

ה' יצליח דרככם

נדבת משפחת ידעי הי"ו

” כָּל יֵצֵא עָבָא בְּיִשְׂרָאֵל ”

להצלחה בגיוס

עבור

אחיה בן נאווה הי"ו

יהי רצון שה' ישמור צאתו ובואו מעתה
ועד עולם. יהי רצון שילך לשלום ויחזור
לשלום עם כל חיילי ישראל, בריאים
ברוחם ובגופם.

נדבת משפחת פינחסי הי"ו

”זָרֵה ה' זִנְיָבֹת אָדָם”

לעילוי נשמת

צדוק בן סעדיה ז"ל

שמסיה ברכה בת אמנה ז"ל

שפרינצה בת דוד ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת משה זכריה הי"ו

”זֵרֵה דֵּה' זְשִׁבֹת אָדָם”

לעילוי נשמת

אפרים בן נתן גדסי ז"ל
לאה בת רבי משולם גדסי ז"ל
האח ניסים בן אפרים גדסי ז"ל
האחות מיכל בת לאה ואפרים גדסי ז"ל
החייל אילן בן מיכל ושאול ז"ל
רחמים בן מרים ז"ל
סולטנה בת שרינה ז"ל
ואסי בת כיריה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת משפחת גדסי הי"ו

לרפואה שלמה

שרית שרה בת אלה הי"ו

להצלחת

שירן בתיה וידידיה הרוש,

שיזכו להקים בית נאמן

בישראל, אמן!

להצלחת כל משפחת כמיסה הי"ו

”זֶרֶה הֵ' זְשׁוּבַת אָדָם”

לעילוי נשמת

הרב מרדכי אליהו בן מזל זצוק”ל וזיע”א
ת.נ.צ.ב.ה

לרפואת הגוף והנפש

זהבה בת זוהרה הי”ו
מאיר בן שמחה הי”ו
ינון בן עדי הי”ו
שירה בת יסמין הי”ו

להצלחה ולפרנסה

יצחק בן זהבה הי”ו
אסיף בן זהבה הי”ו
עדי בת זהבה הי”ו

נדבת משפחת סבג הי”ו

”זֶרֶה ה' זְנִיבֵי בַיִת אֲדָם”

לעילוי נשמת

אסתר זרחיהו (פרטוש)
בת לבנה ז"ל
אברהם מזון בן מרים ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת משפחת ממרוד הי"ו

”זֶרֶה ה' זְשׁוּבֹת אָדָם”

לעילוי נשמת

אבי מורי
אליהו בן מוסעד ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת משפחת טויטו הי"ו

”זֶרֶה ה' זִנְיָבֵית אָדָם”

לעילוי נשמת

מרדכי בן ר' יוסף רדינסקי ז"ל
ר' יהושע יצחק בן ר' אהרן למפד
ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

הוקדש ע"י משפחת רדינסקי הי"ו

**להצלחת כל עם ישראל
להצלחתם של כל חיילי ישראל
ולהצלחת כל לומדי התורה**

יְפָרוֹשׁ הִי סִפְתָּ שְׁלוֹמוֹ עֲלֵיכֶם. וַיִּטַּע בֵּינֵיכֶם
אַהֲבָה וְאַחֻוּהָ. שְׁלוֹם וְרִיעוּת. וַיִּסְלַק שְׁנֵאת חֲנָם
מִבֵּינֵיכֶם. וַיִּשְׁבֹּר עוֹל הַגּוֹיִם מֵעַל צְוֹאֲרֵיכֶם.
וַיִּקְיֵם בְּכֶם מִקְרָא שְׁכָתוֹב. הִי אֶלְקֵי אֲבוֹתֵיכֶם
יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כְּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וַיִּבְרַךְ אֶתְכֶם
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם. וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן :

נדבת משפחת מעודד הי"ו